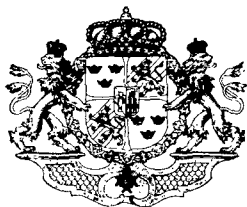

ARBETSSTATISTIK. E:2.

UTGIFVEN AF K. KOMMERSKOLLEGIJ AFDELNING FÖR ARBETSSTATISTIK.

ARBETSINSTÄLLELSER

I SVERIGE

UNDER ÅR 1908.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1909

INLEDNING

TILL

Arbetsstatistik. E, Arbetsinställelser i Sverige : under år ... / utgifven af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1909- 1911

Täckningsår: 1903/07-1910 = 1-4

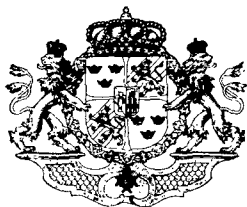
I serien Arbetsstatistik E ingår:

- 1 Arbetsinställelser under åren 1903-1907 jämte
 översikt av arbetsinställelser under åren 1859-1902
 samt den s.k. politiska storstrejken år 1902
- 2 Arbetsinställelser i Sverige under år 1908
- 3 Arbetsinställelser i Sverige under år 1909
- 4 Arbetsinställelser i Sverige under år 1910

Arbetsinställelser i Sverige under år 1908. – (Arbetsstatistik. E ; 2).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2009

ARBETSSTATISTIK. E:2.

UTGIFVEN AF K. KOMMERSKOLLEGIJ AFDELNING FÖR ARBETSSTATISTIK.

ARBETSINSTÄLLELSER

I SVERIGE

UNDER ÅR 1908.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1909

Pour la table des matières voir page	5.
Pour le résumé français voir page	54.

Föreliggande redogörelse för arbetsinställelser i Sverige under år 1908 ansluter sig med afseende å uppställningen i allt väsentligt till den förut offentliggjorda berättelsen för arbetsinställelser under åren 1903—1907. Till underlättande af jämförelser med perioden 1903—1907 hafva emellertid några texttabeller erhållit en förändrad affattning. Vidare hafva kap. 2, 3 och 5 utvidgats med nya tabeller till belysande af arbetsinställelsernas fördelning efter förlikningsmannadistriktet samt af arbetsgifvarorganisationernas utbredning och betydelse. Till följd af materialets ringare omfång i den nu föreliggande årsberättelsen hafva en del i den föregående femårsberättelsen meddelade texttabeller nu utelämnats, hvarjämte af samma anledning tab. V och VI i förenklad form öfverflyttats till textafdelningen. För öfrigt har framställningen i kap. 5 af arbetskonflikternas resultat väsentligt förkortats samt kap. 7 och 8 — om aftalsbrott, samt förhandling, medling och skiljedom — blifvit något omlagda.

De bifogade särskilda redogörelserna för vissa arbetskonflikter hafva — delvis på grundval af särskildt anställda enquêter — nu afsevärdt utvidgats.

Den närmaste ledningen af hithörande arbeten handhafves å afdelningen af aktuarien d:r Erik Sjöstrand, hvilken ock med biträde af amanuensen E. Bjurstedt utarbetat denna berättelse.

Stockholm i oktober 1909.

Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

HENNING ELMQUIST.

Gunnar Huss.

Innehållsförteckning.

Arbetsinställelser under år 1908.

Text:	Sid.
Inledning	7
1. Arbetsinställelsernas antal, omfattning och fördelning efter näringsgrenar, landsdelar och årstider	17
2. Arbetsinställelsernas karaktär och orsaker	25
3. Af arbetsinställelser berörda arbetsgifvares och arbetares organisation	29
4. Arbetsinställelsernas varaktighet	33
5. Arbetsinställelsernas resultat	34
6. Arbetsdagar, förlorade genom arbetsinställelser	42
7. Aftalsbrott vid arbetsinställelser	46
8. Förhandling, medling och skiljedom	50
9. Arbetsinställelser vid statens och kommunens arbeten m. m.	53
<i>Fransk resumé</i>	<i>54</i>

Tabeller:

Tab. I. Arbetsinställelser, påbörjade under år 1908, inom olika näringsgrenar	60
„ II. Arbetsinställelser, påbörjade under år 1908, inom olika landsdelar	62
„ III. Hufvudorsaker till arbetsinställelser under år 1908 inom olika näringsgrupper	64
„ IV. Resultat af arbetsinställelser under år 1908 inom olika näringsgrenar	66

Bilagor:

Arbetsinställelser (strejker och lockout) i Sverige, påbörjade under år 1908. (Summarisk redogörelse för hvarje konflikt.)	68
Särskilda redogörelser för vissa arbetsinställelser	107

Table des matières.

Grèves survenues en 1908.

Texte:	Page.
Introduction	7
1. Nombre et étendue des grèves; repartition d'après les industries, les parties différentes du royaume et les saisons	17
2. Caractère et causes des grèves	25
3. Organisations des patrons et des ouvriers atteints	29
4. Durée des grèves	33
5. Résultats des grèves	34
6. Nombre des jours chômés par suite des grèves	42
7. Infractions au contrat	46
8. Négociation, conciliation et arbitrage	50
9. Grèves survenues parmi les ouvriers de l'Etat et des communes etc.	53
<i>Résumé français</i>	<i>54</i>

Tableaux:

Tabl. n:o I. Grèves survenues en 1908 dans les différents groupes d'industries	60
„ „ II. Grèves survenues en 1908 dans les parties différentes du royaume	62
„ „ III. Causes principales des grèves en 1908 dans les différents groupes d'industries	64
„ „ IV. Résultats des grèves en 1908 dans les différents groupes d'industries	66

Annexes:

Grèves et lock-outs en Suède 1908. Exposé sommaire de chaque conflit	68
Notes sur quelques grèves	107

Inledning.

Insamlandet af statistiskt material rörande arbetskonflikter har under år 1908 inom Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik fortsatts enligt samma plan och med anlitande af i hufvudsak samma slags källor, som lägo till grund för föregående redogörelse omfattande åren 1903—1907.

Bland dessa källor intages gifvetvis den främsta platsen af de till resp. parter utsända frågeformulären, hvilkas lydelse framgår af å sid. 9—14 meddelade aftryck. Ett betydande material utgöra numera ock de notiser ur dagliga tidningar och periodiska publikationer af arbetsgifvare- och arbetareorganisationer, som samlas å den arbetsstatistiska afdelningen (f. n. 8 tidningar och c:a 45 fackliga tidskrifter). För öfrigt hafva statens förlikningsmäns till Kollegium insända kvartalsrapporter bildat ett material af betydande värde för kännedomen om vissa arbetskonflikter. Rörande öfriga regelmässigt anlitade källor hänvisas till redogörelsen för arbetsinställelser under åren 1903—1907.¹

De olika uppgiftslämnarnes *karaktär* framgår närmare af nedanstående sammanställning för åren 1903—1908:

Uppgiftslämnare.	Antal påbörjade arbetsinställelser under åren					
	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.
Både arbetsgifvare och arbetare	136	183	149	226	194	219
Arbetsgifvare	2	15	18	26	60	45
Arbetare	3	12	9	13	27	30
K. Kommerskollegii ombud	—	3	3	3	6	—
Arbetsgifvare och ombud	—	1	3	7	7	1
Arbetare och ombud	—	—	1	3	2	—
Komm.-nämnds ordförande	—	—	1	1	2	2
Arbetsgifvare och kommunalnämnds ordf.	—	1	—	4	5	4
Municipalnämnds ordförande	—	—	—	—	1	—
Arbetsgifvare och municipalnämnds ordf.	—	—	5	2	—	—
Magistrat	—	—	—	—	1	—
Arbetsgifvare och magistrat	—	—	—	2	—	1
Arbetare och magistrat	—	—	—	—	2	—
Kronolänsman	—	—	—	1	—	—
Endast statens förlikningsman	—	—	—	—	1	—
” tidningspressen	1	—	—	2	4	—
<i>Summa</i>	142	215	189	290	312	302

¹ Arbetsstatistik E: 1, s. 9.

Ofvanstående siffror ådagalägga fortfarande stor beredvillighet å parternas sida att tillmötesgå afdelningens förfrågningar, hvarigenom statistiken ock torde ha vunnit en hög grad af fullständighet och tillförlitlighet.

Bland de såsom »arbetsgifvare» och »arbetare» betecknade uppgiftslämnarne intaga resp. organisationer en allt mera framskjuten plats, sedan — hvad arbetsgifvarne beträffar särskildt under år 1908 — föreningsväsendet å ömse sidor nått en allt större utbredning och organisationen såsom sådan allt oftare kommit att taga del i konflikter. I ett flertal fall har ock insamlandet af det statistiska primärmaterialet skett under resp. organisationers välvilliga medverkan; särskildt var detta fallet med de omfattande byggnads- och transportarbetarekonflikterna under år 1908, hvilka berörde ett stort antal arbetsföretag i vidt skilda delar af riket. För utredande af vissa spörsmål i samband med sistnämnda konflikt utsändes genom berörda stufveri- och rederiorganisationer tvänne särskilda frågeformulär till de i konflikten invecklade arbetsgifvarne, och inkom härå ett betydande antal svar, rörande hvilka hänvisas till framställningen å sid. 121.

Vid materialets sofrande och bearbetande har i hufvudsak tillämpats samma metod som den förut använda och hänvisas till beskrifningen häröfver i föregående redogörelse.¹

Vid primärmaterialets första bearbetande har dock från och med 1908 vidtagits den förändringen, att uppgifterna införas å ett *räknekort* af utseende som aftrycket å sid. 15 visar. Betydande lättnad och tidsbesparing har härigenom vunnits för materialets fortsatta bearbetande, liksom ock fullt enhetliga principer för primäruppgifternas gruppering kunnat uppställas och konsekvent tillämpas.

Rörande de å frågeformulären afgifna svaren är för öfrigt att märka, att desamma blifvit allt mer fullständiga och korrekta, hvarjämte ett allt rikligare material i form af protokoll, aftal och prislister samt förslag till dylika kommit afdelningen tillhanda.

¹ Arbetsstatistik E: 1, s. 11—12.

Kungl. Kommerskollegii afdelning
för arbetsstatistik.

Frågeformulär E.

Att besvaras af *arbetsgifvare*; ett i hufvudsak lika lydande formulär har samtidigt tillställts de arbetare, som beröras af konflikten.

För att den officiella statistiken rörande arbetsinställelser icke skall vara hänvisad utelutande till den ena partens uppgifter, är det nödvändigt, att äfven förevarande formulär vederbörligen ifylles och återsändes.

Uppgifter angående en arbetskonflikt vid
..... i (stad, köping eller socken),
..... län, till Kungl. Kommerskollegium afgifna den
..... 190... af

Frågor.	Svar.
1. Förevarande redogörelse afser följande: yrkesgrenar (hvilka)? arbetare (hvilka specialiteter)? arbetsgifvare, eventuellt arbetsplatser (namn)? med arbetare. ' ' '	
2. Berörde konflikten äfven andra än här ofvan under punkt 1 upptagna: yrkesgrenar (hvilka)? arbetsgifvare, eventuellt arbetsplatser (namn)?	
3. Har konflikten lett till arbetsinställelse (helt eller delvis)? a) till <i>strejk</i> ? b) ' <i>lockout</i> ? c) ' <i>bådadera</i> ? (data)	
4. Kort redogörelse för konfliktens uppkomst och utveckling före arbetsinställelsens början (med särskildt angifvande af huruvida densamma föregicks af <i>förhandlingar</i> och i sådant fall hvilka).....	
5. Under hvilken form kom <i>beslutet</i> om arbetsinställelse till stånd?	
6. Hvilka voro <i>arbetarnes</i> fordringar vid arbetsinställelsens början?*).....	

*) Specificeras så detaljeradt som möjligt, och bära förfärliga af tal och prislister samt upprättade förslag till sådana fullständigt meddelas.

Obs! Samtliga frågor torde besvaras så noggrant och fullständigt som möjligt.

7. Hvilka voro arbetsgifvarnes fordringar vid arbetsinställelsens början?*)											
8. Förekom aftals- eller kontraktsbrott från någondera partens sida och i sådant fall hvilket?											
9.	Antal arbetsgifvare, som direkt berördes af konflikten.	Antal arbetare inom den (de) under punkt 1 uppgifna yrkesgren(ar).									
		Strej- kande.	Genom lockout ute- stängda.		På grund af kon- flikten eljes arbets- lösa. ¹⁾		Kvar- varande i arbete under konflik- ten.		Summa arbetare.		
		Hela antalet.	Däraf or- ganiserade Hela antalet.	Däraf or- ganiserade Hela antalet.	Däraf or- ganiserade Hela antalet.	Däraf or- ganiserade Hela antalet.	Däraf or- ganiserade Hela antalet.	Däraf or- ganiserade Hela antalet.	Däraf or- ganiserade Hela antalet.	Däraf or- ganiserade Hela antalet.	Däraf or- ganiserade Hela antalet.
Under 1:sta veckan											
» 2:dra »											
» 3:dje »											
» 4:de »											
» 5:te »											
» 6:te »											
» 7:de »											
» 8:de »											
» 3:dje mån. (ungef. me- deltal).....											
» 4:de mån. (ungef. me- deltal).....											
» återstående tiden af kon- flikten (un- gef. medel- tal).....											
10. Datum för arbetsinställelsens början? Datum för arbetets återupptagande med den för rörelsens fullständiga bedrifvande erforderliga arbets- styrkan (då sålunda arbetsinstäl- lelsen enligt Eder åsikt kan be- traktas som avslutad)?		kl.									
11. Hafva under konfliktens lopp några af den förutvarande ar- betsstyrkan återgått i arbete (när och huru många)?											

Obs! Samtliga frågor torde besvaras så noggrant och fullständigt som möjligt.

¹⁾ Här upptages antalet af de arbetare, som, ehuru de icke direkt deltog i strejken eller drabbades af lockouten, likväl på grund af arbetsinställelsen blefvo utan arbete.

*) Specificeras så detaljeradt som möjligt, och böra förefäntliga aftal och prislister samt upprättade förslag till sådana fullständigt meddelas.

några nya arbetare antagits i de förutvarandes ställe (när och huru många)? Huru många af de under konflikten nyantagna arbetarne kvarblefvo i arbetet efter konfliktens slut? Huru många af den före konflikten anställda arbetsstyrkan återgingo (ev. kvarblefvo) i arbetet efter konfliktens slut?		Obs! Samtliga frågor torde besvaras så noggrant och fullständigt som möjligt.	
12. Voro arbetsgifvarne organiserade? I sådant fall: erhöills moraliskt understöd af organisationen? erhöills pekuniärt understöd af organisationen?	(Organisationens namn.)		
13. På hvilka villkor blef arbetet återupptaget?*)			
14. Medförde konflikten uppgörande af skriftligt aftal (prislista o. d.)? I så fall bifoga detta och uppgif namnen på de arbetsgifvare samt antalet arbetare, som beröras af detsamma			
15. Löstes konflikten genom skiljedom eller förmedling af utomstående, och i sådant fall huru tillgick därvid?			
16. Anmärkningar och tillägg, som ytterligare kunna vara ägnade att belysa konfliktens karaktär, omfattning och förlopp?			

*) Specificeras så detaljeradt som möjligt, och döra upprättade aftal och prislistor fullständigt meddelas.

Bifoga nytt aftal (prislista o. d.)!

Kungl. Kommerskollegii afdelning
för arbetsstatistik.

Frågeformulär F.

Att besvaras af *arbetare*; ett i hufvudsak lika lydande formulär har samtidigt tilläts till de arbetsgivare, som beröras af konflikten.

För att den officiella statistiken rörande arbetsinställelser icke skall vara hänvisad uteslutande till den ena partens uppgifter, är det nödvändigt, att äfven förevarande formulär vederbörligen ifylles och återsändes.

Uppgifter angående en *arbetskonflikt* vid

..... i (stad, köping eller socken),
..... län, till Kungl. Kommerskollegium afgifna den
..... 190... af

Obs! Samtliga frågor torde besvaras så noggrant och fullständigt som möjligt.

Frågor.	Svar.
1. Förevarande redogörelse afser följande: yrkesgrenar (hvilka)?..... arbetare (hvilka specialiteter)?..... arbetsgivare, eventuellt arbetsplatser (namn)? med arbetare. ' ' '	
2. Berörde konflikten (direkt eller indirekt) äfven andra än här ofvan under punkt 1 upptagna: yrkesgrenar (hvilka)?..... arbetsgivare, eventuellt arbetsplatser (namn)? arbetare (hvilka specialiteter)?..... ; (huru många)?.....	
3. Har konflikten lett till arbetsinställelse (helt eller delvis)?..... a) till <i>strejk</i> ? b) ' <i>lockout</i> ? c) ' <i>bådadera</i> ? (data)	
4. Kort redogörelse för konfliktens uppkomst och utveckling <i>före</i> arbetsinställelsens början (med särskildt angifvande af huruvida densamma föregicks af <i>förhandlingar</i> och i sådant fall hvilka).....	
5. Under hvilken form kom <i>beslutet</i> om arbetsinställelse till stånd?	

6. Hvilke voro <i>arbetarnes</i> fordringer vid <i>arbetsinställelsens</i> början?*	
7. Hvilke voro <i>arbetsgifvarens</i> fordringer vid <i>arbetsinställelsens</i> början?*	
8. Förekom aftals- eller kontraktsbrott från någöndera partens sida och i sådant fall hvilket?	

9.	Antal <i>arbetsgifvare</i> , som direkt berördes af konflikt.		Antal <i>arbetare</i> inom den (de) under punkt 1 uppgifna yrkesgren(ar).						Af organisation utbetaldt understöd till	
			Strejkande.	Genom lockout utestängda.	På grund af konfliktens eljes arbetslösa. ¹⁾		Kvarvarande i arbete under konflikt.	Summa arbetare.		
	Däraf antalet.	Däraf aktiebolag. Hela			Däraf organiserade.	Hela antalet.			Däraf organiserade.	Däraf organiserade.
Under 1:sta veckan										
2:dra »										
3:dje »										
4:de »										
5:te »										
6:te »										
7:de »										
8:de »										
3:dje mån. (ungef. medeltal)										
4:de mån. (ungef. medeltal)										
återstående tiden af konfl. (ungef. medeltal)										

¹⁾ Här upptages antalet af de arbetare, som, ehuru de icke direkt deltog i strejken eller drabbades af lockouten, likväl på grund af arbetsinställelsen blefvo utan arbete.

10. Datum för arbetsinställelsens början?	kl.
Har arbetsinställelsen varit åtföljd af blockad?	
I så fall, när förklarades arbetsplatsen(er) i blockad?	

*) Specificeras så detaljeradt som möjligt, och bära förefintliga aftal och prislister samt upprättade förslag till sådana fullständigt meddelas.

Obs! Samtliga frågor torde besvaras så noggrant och fullständigt som möjligt.

Obs! Samtliga frågor torde besvaras så noggrant och fullständigt som möjligt.	Datum för arbetets återupptagande med den för rörelsens fullständiga bedrivande erforderliga arbetsstyrkan?	kl.
	Datum för blockadens upphäfvande?	
	11. Hafva under konfliktens lopp några af den förutvarande arbetsstyrkan återgått i arbete (när och huru många)? några nya arbetare antagits i de förutvarandes ställe (när och huru många)? Huru många af de under konflikten nyantagna arbetarne kvarblefvo i arbetet efter konfliktens slut? Huru många af den före konflikten anställda arbetsstyrkan återgingo (ev. kvarblefvo) i arbetet efter konfliktens slut? Kan uppgift lämnas, i hvilken utsträckning och när de af konflikten berörda arbetarne fått arbete å annan arbetsplats? (Här torde så detaljeradt som möjligt angifvas datum och antal.)	
	12. Huru stora pekuniära bidrag lämnades arbetarne under konflikten: af fackorganisationer i Sverige? från andra håll i Sverige? från utlandet?	kronor „ „
	13. Kan uppgift lämnas angående direkt förlorade arbetsdagar och arbetslön för alla af konflikten berörda arbetare?	Antal förlorade arbetsdagar: Förlorad arbetslön, summa kronor:
	14. På hvilka villkor blef arbetet återupptaget?	
	15. Medförde konflikten uppgörande af skriftligt aftal (prislista o. d.)? I så fall bifoga detta samt uppgif antal arbetare och namnen på de arbetsgivare, som beröras af detsamma.	
	16. Löstes konflikten genom skiljedom eller förmedling af utomstående och i sådant fall huru tillgick därvid?	
	17. Anmärkningar och tillägg, som ytterligare kunna vara ägnade att belysa konfliktens karaktär, omfattning och förlopp?	

Bifoga nytt aftal (prislista o. d.)!

1. Arbetsinställelsernas antal, omfattning och fördelning efter näringsgrenar, landsdelar och årstider.

Antal och omfattning. Under år 1908 hafva, enligt till Kommerskollegium ingångna uppgifter, i Sverige påbörjats 302 arbetsinställelser (strejker och lockouter). Antalet arbetsinställelser äfvensom antalet däraf direkt berörda arbetsgifvare och arbetare i jämförelse med de föregående åren framgår af nedanstående öfversikt:

År.	A n t a l		
	påbörjade arbets- inställelser.	direkt be- rörda arbets- gifvare.	direkt berörda arbetare.
1903	142	478	24,571
1904	215	598	12,248
1905	189	847	32,906
1906	290	729	18,655
1907	312	818	23,540
1908	302	1,424	40,357

Under år 1908 var sålunda antalet arbetsinställelser icke fullt så stort som under det närmast föregående året, men däremot var arbetsinställelsernas omfattning med hänsyn till antalet berörda arbetsgifvare och arbetare vida större än under något af de föregående åren, 1905, den stora verkstadskonfliktens år, icke undantaget. 1908 års höga siffror äro emellertid i icke ringa grad att tillskrifva en enda arbetsinställelse, nämligen den i april månad påbörjade byggnadskonflikten i Stockholm, hvilken sedermera utsträcktes öfver stora delar af mellersta och södra Sverige och i allt omfattade 554 arbetsgifvare samt 12,633 arbetare.

Antalet direkt berörda arbetsgifvare var under redogörelseåret 1,424. Liksom under föregående år var det stora flertalet arbetsinställelser dock af helt ringa omfattning med hänsyn till antalet berörda arbetsgifvare. Vid 270 eller c:a 90 % af samtliga arbetsinställelser — samma procentsiffra beräknades i genomsnitt för åren 1903—1907 — nådde de i konflikter invecklade arbetsgifvarnes antal icke öfver 5. 24 arbetsinställelser eller 8 % af samtliga, berörde 6—20 arbetsgifvare, och i endast 6 fall öfverskreds sistnämnda antal. Genomsnittliga antalet arbetsgifvare per konflikt var dock högre än under något af de föregående åren, eller 4·7.

Hela *antalet direkt berörda arbetare* under år 1908 var 40,357, hvarvid dock i några fall dubbelräkning förekommit (t. ex. beträffande kommunalarbetare i Malmö, som tvänne gånger under året deltog i strejk).

Inomot hälften af arbetsinställelserna — 149 eller 49 % — voro af helt ringa storlek, omfattande högst 25 arbetare, liksom äfven förhållandet varit under den föregående femårsperioden. Af någon större omfattning, berörande mer än 100 arbetare, voro 45 konflikter, eller 15 % af samtliga, och voro dylika konflikter proportionsvis lika talrika under åren 1903—1907.

Vid jämn fördelning af de berörda arbetarnes antal på konflikt-antalet erhålles såsom medelsiffra per konflikt under redogörelseåret 134, hvilken siffra betydligt öfverstiger den för de närmast föregående tvänne åren beräknade, men däremot understiger motsvarande medeltal för 1903 och 1905 års konflikter. Sistnämnda tvänne års höga genomsnittssiffror äro hufvudsakligast att tillskrifva de under samma år inträffade stora konflikterna inom den mekaniska verkstadsindustrin, liksom 1908 års siffra i betydlig mån influeras af den förut omnämnda stora byggnadskonflikten.

Fördelning efter näringsgrenar. Arbetsinställelsernas fördelning på olika *näringsgrupper* med hänsyn till antal och omfattning framgår af tab. litt. A.

Byggnadsindustrin står i främsta rummet hvad beträffar arbetsinställelsernas antal och omfattning. Närmast med afseende å antalet konflikter följa trävaruindustrin, jord- och stenindustrin, beklädnadsindustrin, närings- och njutningsämnesindustrin samt metallindustrin. Inom den grafiska industrin har under året ingen som helst arbetsinställelse förekommit. Det minsta antalet uppvisar för öfrigt sjötransport samt därefter hotell-, kafé- och restaurantrörelse.

Med hänsyn till antalet direkt berörda arbetare är ordningen näst efter byggnadsindustrin följande: beklädnadsindustri, landtransport, skogsbruk, närings- och njutningsämnesindustri, trämasse- och pappersindustri o. s. v. Det minsta antalet berörda arbetare påträffas inom hotell-, kafé- och restaurantrörelse samt sjötransport.

Af tab. I framgår närmare, att de särskilda *näringsgrenar*, som drabbades af de flesta arbetsinställelserna, voro husbyggnadsarbete med 28 arbetsinställelser, snickerier och annan träförädling med 27, sågverk och brädgårdar med 19, stenhuggerier med 16 och skogsbruk med 14 arbetsinställelser. Med hänsyn till de berörda arbetarnes antal står husbyggnadsarbete främst. Därefter komma skomakeriyrket, lastning och lossning samt skogsbruk. Minsta antalet berörda arbetare förete bland i tab. I anförda näringsgrenar hotell-,

Tab. litt. A. Arbetsinställelsernas fördelning år 1908 efter näringsgrupper med hänsyn till antal och omfattning.

Näringsgrupper.	A n t a l		
	år 1908 på- började arbetsinstäl- lelser.	direkt be- rörda arbets- gifvare.	direkt berörda arbetare.
Jordbruk, boskaps- och trädgårdsskötsel . . .	13	12	371
Skogsbruk	14	24	2,758
Gruvdrift	6	6	553
Annan brytnings- och upptagningsindustri . . .	6	6	173
Närings- och njutningsämnesindustri . . .	17	56	2,272
Textilindustri	5	6	283
Beklädnadsindustri	28	145	4,842
Läder-, hår- och gummivaruindustri . . .	10	15	660
Trävaruindustri	46	61	1,680
Trämasse- och pappersindustri	13	75	2,228
Malmförädlingsindustri	2	2	96
Metallindustri	17	36	319
Maskin- och skeppsbyggnadsindustri . . .	11	11	355
Jord- och stenindustri	29	30	1,452
Kemisk-teknisk industri	3	3	139
Byggnadsindustri	62	847	18,498
Belysning och vattenledning	4	4	111
Handel och varulager	6	51	214
Landtransport	7	31	3,338
Sjötransport	1	1	8
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse . . .	2	2	7
<i>Summa</i>	302	1,424	40,357

kafé- och restaurantrörelse, sjötransport, annan beklädnadsindustri och tapetfabriker.

Tab. litt. B. utvisar arbetsinställelsernas fördelning, absolut och relativt, på olika näringsgrupper i jämförelse med den föregående femårsperioden.*

Det framgår däraf, att under år 1908 ett relativt större antal konflikter än förut inträffat inom skogsbruk, trävaruindustri, trämasse- och pappersindustri samt metallindustri, medan i samma hänseende en minskning inträdd inom närings- och njutningsämnes-

Tab. litt. B. Arbetsinställelsernas fördelning under åren 1903—1908 efter näringsgrupper, med hänsyn till antal och omfattning.

Näringsgrupper.	Arbetsinställelses.				Af arbetsinställelsen berörda arbetare			
	1903—1907		1908		1903—1907		1908	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Jordbruk	44	4	13	4	2,044	2	371	1
Skogsbruk	24	2	14	5	2,661	2	2,758	7
Grufdrift	23	2	6	2	2,785	2	553	1
Annan brytn.- o. upptagn. industri	—	—	6	2	—	—	173	—
Närings- o. nyttningsämnesind. .	86	7	17	6	5,115	5	2,272	6
Textilindustri	42	4	5	2	3,830	3	283	1
Beklädnadsindustri	104	9	28	9	6,254	6	4,842	12
Läder-, hår- o. gummivaruind. .	47	4	10	3	2,380	2	660	2
Trävaruindustri	129	11	46	15	8,948	8	1,680	4
Trämasse- o. pappersindustri . .	24	2	13	4	5,838	5	2,228	5
Grafisk industri	6	1	—	—	48	—	—	—
Malmförädlingsindustri	12	1	2	1	814	1	96	—
Metallindustri	59	5	17	6	2,124	2	319	1
Maskin- o. skeppsbyggnadsind. .	46	4	11	4	29,974	27	355	1
Jord- o. stenindustri	125	11	29	10	7,649	7	1,452	4
Kemisk-teknisk industri	29	3	3	1	1,454	1	139	—
Byggnadsindustri	239	21	62	20	19,644	18	18,498	46
Belysning, vattenledning m. m. .	10	1	4	1	1,214	1	111	—
Handel och varulager	19	2	6	2	578	1	214	1
Landtransport	63	5	7	2	7,690	7	3,338	8
Sjötransport	5	—	1	—	308	—	8	—
Hotell-, kafé- o. restaurantrörelse	12	1	2	1	568	1	7	—
<i>Samtliga näringsgrupper</i>	1,148	100	302	100	111,920	100	40,357	100

industri, textilindustri, läder-, hår- och gummivaruindustri, kemisk-teknisk industri, byggnadsindustri samt landtransport.¹⁾

Med afseende å de berörda arbetarnes antal är någon mer afsevärd ökning, relativt taget, att konstatera vid skogsbruk samt inom beklädnadsindustri och byggnadsindustri, medan en betydande minskning förekommit inom trävaruindustri, maskin- och skeppsbyggnads- samt jord- och stenindustri. Ökningen i arbetareantalet är väsent-

¹ Konflikterna inom jord- och stenindustrien under år 1908 äro i detta hänseende ej direkt jämförbara med de för föregående år redovisade, emedan under »jord- och stenindustri» åren 1903—1907 innefattats jämväl »annan brytnings- och upptagningsindustri».

ligen att tillskrifva enstaka, omfattande konflikter, såsom vissa flottningsarbetarestrejker i norra Sverige, en stor konflikt vid skofabriker och samt den förut omnämnda stora byggnadskonflikten.

Den successiva stegring i konflikternas omfattning, som för femårsperioden 1903—1907 kunde konstateras inom vissa näringsgrupper, särskildt närings- och njutningsämnesindustrien, textilindustrien samt trämasse- och pappersindustrien har under år 1908 inom nämnda näringsgrupper efterträds af stagnation eller tillbakagång. Å andra sidan har, som nämnt, en betydande ökning under år 1908 inträffat inom några näringsgrupper.

Till belysande af arbetsinställelsernas relativa *utbredning* inom olika näringsgrupper meddelas här nedan en sammanställning af antalet af konflikter berörda arbetare under år 1908 och antalet inom resp. näringsgrupper sysselsatta arbetare under år 1907, det sista år, för hvilket uppgifter föreligga om industriarbetarnes antal. För flera af de förut anförda näringsgrupperna saknas emellertid tillförlitliga uppgifter om hela arbetareantalet, och omfattar följande tabell därför endast de näringar, som finnas upptagna i den officiella statistiken angående fabriker, handverk och bergshandtering.

Tab. litt. C. Arbetsinställelsernas relativa utbredning inom vissa näringsgrupper.

Näringsgrupper.	Antal af arbetsinställelser direkt berörda arbetare år 1908.	Hela antalet sysselsatta arbetare enligt 1907 års statistik.	Antal af arbetsinställelser direkt berörda arbetare pr 100 sysselsatta.
Grufvdrift	553	13,319	4.2
Närings- och njutningsämnesindustri . . .	2,272	42,989	5.3
Textilindustri	283	32,065	0.9
Beklädnadsindustri	4,842	31,228	15.5
Läder-, hår- och gummivaruindustri . . .	660	4,787	13.8
Trävaruindustri	1,680	67,997	2.5
Trämasse- och pappersindustri	2,228	24,173	9.2
Malmförädlingsindustri	96	18,381	0.5
Metallindustri	319	36,470	0.9
Maskin- och skeppsbyggnadsindustri . . .	355	39,048	0.9
Jord- och stenindustri	1,452	39,086	3.7
Kemisk-teknisk industri	139	11,986	1.2
Belysning, vattenledning m. m.	111	2,731	4.1

I fråga om öfriga näringsgrupper må nämnas, att arbetsinställelserna synas hafva haft en relativt mycket stor utbredning inom byggnadsindustri och landtransport. Obetydligt berörda i förhållande

till resp. näringsgrenars storlek hafva däremot varit jordbruk, skogsbruk, handel, sjötransport samt hotell-, kafé- och restaurantrörelse.

Fördelning efter landsdelar. Af de under år 1908 påbörjade arbetsinställelserna hafva 297 haft *lokal karaktär*, och fördela sig dessa närmare inom de olika delarna af landet, såsom tab. II utvisar.

Med afseende å de lokala arbetsinställelsernas *fördelning på olika län* stod Malmöhus län främst med 51 konflikter eller 17 % af samtliga; därefter kommo Västernorrlands län med 26 konflikter eller 9 % och Blekinge län med 24 konflikter. Det minsta antalet arbetsinställelser eller 1 uppvisar Västerbottens län, därefter Kronobergs län och Uppsala län med resp. 2 och 3 arbetsinställelser under femårsperioden.

Af nämnda 297 lokala arbetsinställelser inträffade 146 eller omkring 49 %, i *städer och köpingar* samt 151, eller omkring 51 %, på *landsbygden*. Det öfvervägande antalet berörda arbetsgifvare faller på städer och köpingar. I genomsnitt berörde hvarje arbetsinställelse därstädes 3.9 arbetsgifvare, på landsbygden däremot 1.3 arbetsgifvare. Af de berörda 19,634 arbetarne kommo på städer och köpingar 11,033 eller 56 %, på landsbygden 8,601 eller 44 %. I genomsnitt omfattade arbetsinställelserna i städerna ett större antal arbetare än de på landsbygden. På hvar och en af de förra kommo nämligen i medeltal 76 berörda arbetare, på hvar och en af de senare åter 57 arbetare.

Bland städerna stodo främst i afseende på antalet arbetsinställelser Stockholm, Malmö och Göteborg med resp. 15, 11 och 10 konflikter samt resp. 1,392, 1,806 och 436 däraf berörda arbetare. I genomsnitt kommo på hvar arbetsinställelse i dessa städer resp. 93, 164 och 44 arbetare. Med hänsyn till antalet berörda arbetsgifvare var ordningen städerna emellan densamma som ifråga om konflikternas antal.

Arbetsinställelser på landsbygden inträffade till största antalet inom Malmöhus, Västernorrlands och Kristianstads län med resp. 22, 22 och 15 konflikter. Närmast efter kommo i detta hänseende Blekinge län med 12 och Jönköpings län men 8 konflikter på landsbygden. Högsta antalet berörda arbetare, 1,500, anträffas för Västernorrlands läns landsbygd; därefter komma Kopparbergs läns landsbygd med 1,145 arbetare samt Gäfleborgs läns landsbygd med 1,097 arbetare. Högsta genomsnittliga antalet berörda arbetare per konflikt eller 320 företer Jämtlands läns landsbygd, hvarefter följa Västerbottens läns, Kopparbergs läns och Gäfleborgs läns landsbygd med resp. 234, 191 och 157 berörda arbetare per konflikt.

5 arbetsinställelser med tillhopa 20,723 berörda arbetare hafva omfattat *flera län eller hela riket*. Dessa arbetsinställelser äro följande:

Byggnadsarbetarekonflikt i mellersta och södra Sverige (strejk och lockout), påbörjad den 1 april, avslutad den 19 juli samt omfattande 554 arbetsgifvare och 12,683 arbetare.

Hamnarbetarekonflikt i hela riket (strejk), påbörjad den 19 april, avslutad den 19 juli samt omfattande 21 arbetsgifvare och c:a 3,000 arbetare.

Flottningsarbetarekonflikt i Ångermanälvens bifloder (strejk), påbörjad den 18 maj och avslutad efter hand med nya arbetares antagande samt omfattande 2 arbetsgifvare och 600 arbetare.

Skofabriksarbetarekonflikt i hela riket (strejk och lockout), påbörjad den 11 juni, avslutad den 31 augusti samt omfattande 19 arbetsgifvare och 2,950 arbetare.

Bokbinderiarbetarekonflikt i Stockholm och Eskilstuna (lockout), påbörjad den 13 juli, avslutad den 24 november samt omfattande 63 arbetsgifvare och 1,540 arbetare

Ser man till *samtliga arbetsinställelser*, fördela sig dessa på olika landsdelar med hänsyn till antal och omfattning såsom tab. litt. D. utvisar.

Tab. litt. D. Arbetsinställelsernas fördelning efter landsdelar med hänsyn till antal och omfattning.

	Städer o. köpingar.			Landsbygd.			Summa		
	Antal arbetsinställelser.	Antal direkt berörda arbetsgifvare.	Antal direkt berörda arbetare.	Antal arbetsinställelser.	Antal direkt berörda arbetsgifvare.	Antal direkt berörda arbetare.	arbetsinställelser.	direkt berörda arbetsgifvare.	direkt berörda arbetare.
Stockholm . .	15	669	12,910	—	—	—	15	669	12,910
Östra Sverige ¹⁾	10	75	2,342	19	23	²⁾ 1,547	29	98	3,889
Småland och öarna . . .	17	91	1,665	17	19	781	34	110	2,446
Södra Sverige	46	194	7,013	49	58	1,374	95	252	8,387
Västra Sverige	44	128	4,984	22	23	957	66	151	5,941
Norra Sverige .	14	66	1,097	44	78	5,687	58	144	6,784
<i>Summa</i>	146	1,223	30,011	151	201	10,346	³⁾ 297	1,424	40,357

Beträffande hela antalet direkt berörda arbetare kan nämnas att Stockholms stad intog främsta rummet, hvarefter kommo Malmöhus län, Västernorrlands län samt Göteborgs och Bohus län i nu nämnd

¹⁾ Östra Sverige omfattar Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län; Småland och öarna: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gottlands län; Södra Sverige: Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län; Västra Sverige: Hallands, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län; Norra Sverige: Kopparbergs, Gäfneborgs, Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

²⁾ Här i inräknadt antalet arbetare, som berördes af den till den stora byggnadskonflikten hörande stenhuggarekonflikten, hvilken omfattade flera län.

³⁾ Här i ej inräknade de fem konflikter, som omfattade hela riket eller större del däraf.

ordning. Sista rummet intog Kronobergs län, därefter kommo i detta afseende Västmanlands och Skaraborgs län.

Högsta antalet berörda arbetsgivare föredde äfven Stockholms stad, hvarefter följde Malmöhus län och Blekinge län. Sista rummet intogs härvid af Gottlands län.

Efter de olika distrikt, i hvilka riket är indeladt, enligt lagen angående medling i arbetstvister af den 31 december 1906, fördela sig de under år 1908 inträffade arbetsinställelserna såsom framgår af tab. litt. E.

Tab. litt. E. Arbetsinställelsernas fördelning efter förlikningsmännens distrikt, med hänsyn till antal och omfattning.

Distrikt. ¹⁾	Städer o. köpingar.			Landsbygd.			Summa.		
	Antal arbetsinställelser.	Antal direkt berörd arbetsgivare.	Antal direkt berörda arbetare.	Antal arbetsinställelser.	Antal direkt berörd arbetsgivare.	Antal direkt berörda arbetare.	Antal arbetsinställelser.	Antal direkt berörda arbetsgivare.	Antal direkt berörda arbetare.
1:sta eller Mälardalens län	23	730	14,398	20	24	1,678	43	754	16,076
2:dra eller östra distriktet	31	195	3,141	28	34	1,157	59	229	4,298
3:dje » södra »	34	104	6,391	37	42	867	71	146	7,258
4:de » västra »	34	96	3,137	13	13	600	47	109	3,737
5:te » mellersta »	14	38	2,002	15	18	1,502	29	56	3,504
6:te » nedre norra distriktet	8	47	883	29	59	2,997	37	106	3,880
7:de eller öfre norra distriktet	2	13	59	9	11	1,545	11	24	1,604
<i>Hela riket</i>	146	1,223	30,011	151	201	10,346	297	1,424	40,357

Det största antalet arbetsinställelser företer södra distriktet, hvarefter följa östra och västra distrikten i nu nämnd ordning. Med hänsyn åter till antalet direkt berörda arbetsgivare och arbetare står Mälardalens län distrikt vida framför de öfriga och uppvisar mer än hälften af hela antalet berörda arbetsgivare samt två femtedelar af totalantalet direkt berörda arbetare. Det sista rummet med hänsyn till såväl konflikternas antal som omfattning intages af öfre norra distriktet, hvarefter följer mellersta distriktet.

¹⁾ 1:sta distriktet omfattar Stockholms stad, Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands och Gottlands län; 2:dra distriktet: Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Blekinge län; 3:dje distriktet: Kristianstads och Malmöhus län; 4:de distriktet: Hallands, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs och Skaraborgs län; 5:te distriktet: Värmlands, Örebro och Kopparbergs län; 6:te distriktet: Gäfleborgs och Västernorrlands län; 7:de distriktet: Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

²⁾ Här inräknadt antalet arbetare, som berördes af den till den stora byggnadskonflikten hörande stenhuggarekonflikten, hvilken omfattade flera län.

³⁾ Här inräknade de fem konflikter, som omfattade hela riket eller större del där af.

Fördelning efter årstider. Till öfvervägande del infalla arbetsinställelserna under första och andra kvartalen, då äfven de flesta kollektivaftalens utlöpningsstider infalla. Under år 1908 påbörjades sålunda under de olika kvartalen resp. 82, 119, 68 och 33 arbetsinställelser; medan 39 % af samtliga föllo på andra kvartalet, var procentsiffran för sista kvartalet endast 11.

Af tab. I synes, att betydande skiljaktigheter i nu nämnda hänseende rådt mellan olika näringsgrenar. Inom de vanliga säsongyrkena, såsom skrädderi och sömnad, skomakeri, bleck- och plåtslageri samt husbyggnadsarbete, inföllo arbetsinställelserna öfvervägande på våren eller sommaren allt efter yrkets beskaffenhet. Inom ett flertal andra näringsgrenar, som icke äro af säsongnatur, fördelade sig arbetsinställelserna tämligen jämt på olika årstider; detta var t. ex. fallet vid kvarnar, läderfabriker och trämassefabriker.

2. Arbetsinställelsernas karaktär och orsaker.

Karaktär. Med hänsyn till sin karaktär fördela sig arbetsinställelserna, såsom nedanstående öfversikt för åren 1903—1908 framställer.

Tab. litt. F. Arbetsinställelsernas fördelning efter deras karaktär.

År.	Strejker.			Lockouter.			Arbetsinställelser af blandad karaktär.			Summa		
	Antal påbörjade.	Antal direkt berörda arbetsgifvare.	Antal direkt berörda arbetare.	Antal påbörjade.	Antal direkt berörda arbetsgifvare.	Antal direkt berörda arbetare.	Antal påbörjade.	Antal direkt berörda arbetsgifvare.	Antal direkt berörda arbetare.	påbörjade arbetsinställelser.	direkt berörda arbetsgifvare.	direkt berörda arbetare.
1903 .	109	256	5,970	16	96	982	17	126	17,619	142	478	24,571
1904 .	169	383	8,299	12	62	1,218	34	153	2,731	215	598	12,248
1905 .	152	325	13,186	12	12	456	25	510	19,264	189	847	32,906
1906 .	239	668	15,050	8	12	560	43	49	3,045	290	729	18,655
1907 .	243	498	11,278	23	37	5,669	46	283	6,593	312	818	23,540
1908 .	229	473	17,187	38	125	2,672	35	826	20,498	302	1,424	40,357

Af under år 1908 påbörjade 302 arbetsinställelser hafva således 229, eller c:a 76 % med säkerhet kunnat karaktäriseras som strejker, 38 eller 12.5 % såsom lockouter, hvaremot de öfriga 35 eller 11.5 % varit af blandad (d. v. s. både strejk och lockout), obestämbar eller ej uppgifven karaktär. Af samtliga berörda arbetare kommo åter 17,187

eller 42·6 % på strejkerna, 2,672 eller 6·6 % på lockouterna samt 20,498 eller 50·8 % på de öfriga konflikterna.

I genomsnitt voro således strejkerna och lockouterna af betydligt mindre omfattning än de blandade konflikterna. I medeltal kommo på hvar strejk 75 berörda arbetare, på hvar lockout 70 arbetare och på hvar arbetsinställelse af blandad, obestämbar eller ej uppgifven karaktär 586 arbetare. Liknande är förhållandet med hänsyn till antalet berörda arbetsgifvare, som i medeltal var för hvar strejk 2, för hvar lockout 3 och för hvar blandad konflikt nära 24.

Antalet lockouter var under år 1908 större än under något af de föregående åren, och har härutinnan en bastig stegring ägt rum sedan 1906. Härvid är jämväl att taga hänsyn till de ofta mycket betydande blandade konflikterna, hvilka ej sällan taga sin början såsom strejker och sedermera utvidgas till omfattande lockouter. Strejkernas liksom de blandade konflikternas antal har under redogörelseåret varit lägre än under något af de närmast föregående tvänne åren.

Antalet strejkande arbetare var däremot under år 1908 afsevärdt större än något föregående år, liksom äfven antalet af blandade konflikter berörda var mångdubbelt större. Sistnämnda förhållande är väsentligen att tillskrifva tvänne enstaka konflikter, nämligen byggnadsarbetarekonflikten (12,633 arb.) och skofabriksarbetarekonflikten (2,950 arb.), hvilka bägge hade karaktär af såväl strejk som lockout.

Af tab. I framgår närmare arbetsinställelsernas *fördelning på olika näringsgrenar med hänsyn till karaktären*. Största antalet lockouter eller 5 har förekommit vid järn- och stålvarufabriker, därnäst komma sågverk och brädgårdar, snickerier och annan träförädling samt stenhuggerier med resp. 4, 3 och 3 lockouter under året. Blandade konflikter anträffas i största antal vid skomakeriyrket, husbyggnadsarbete, sågverk och brädgårdar, stenhuggerier samt järnvägsbyggnadsarbete. I fråga om antalet utestängda arbetare framstå särskildt bokbinderier. Antalet af blandade konflikter berörda arbetare har varit störst vid husbyggnadsarbete samt inom skomakeri- och måleriyrkena.

Tab. II utvisar bl. a. *arbetsinställelsernas fördelning på olika landsdelar med hänsyn till karaktären*. Största antalet lockouter anträffas bland länen för Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län med 4 dylika konflikter hvardera; därnäst komma Södermanlands och Kalmar län med 3 lockouter hvardera. I afseende på antalet blandade konflikter intaga Västernorrlands och Malmöhus län de första rummen med resp. 6 och 4 konflikter, därnäst komma Kalmar och Älfsborgs län med 3 hvardera. Högsta antalet

utestängda arbetare anträffas vid konflikter, som berört hela riket eller större del däraf, och förekommer äfven här högsta antalet af blandade arbetsinställelser berörda arbetare.

Orsaker. De under år 1908 inträffade arbetsinställelsernas hufvudorsaker framgå af nedanstående sammanställning med den föregående femårsperioden.

Tab. litt. G. Arbetsinställelsernas fördelning under åren 1903—1908 efter deras hufvudorsaker.

H u f v d o r s a k e r.	Arbetsinställelser			
	1903—1907.		1908.	
	Antal.	%	Antal.	%
Begäran om löneförhöjning	535	47	130	43
Lönesänkning	45	4	18	6
Andra lönefrågor	132	12	51	17
Fråga om föreningsrätten	34	3	12	4
Begäran om kollektivafstal	102	9	20	7
Andra organisationspörsmål	46	4	6	2
Personliga förhållanden	27	2	13	4
Tvist om arbetstiden	35	3	4	1
Fråga om arbetares antagande och afskedande	115	10	25	8
Fråga om arbetets anordning	14	1	4	1
Tolkning af afstal	28	2	5	2
Andra orsaker	35	3	14	5
<i>Summa</i>	1,148	100	302	100

Löneförhöjningstvisternas antal, som ökades under den senare delen af perioden 1903—1907, visar under redogörelseåret såväl absolut som relativ minskning gent emot närmast föregående år, hvilket torde sammanhånga med den under år 1908 inträffade ekonomiska depressionen. »Andra lönefrågor» förete betydlig stegring liksom tvister om arbetstiden; äfven föreningsrättsstriderna och lönesänkingskonflikterna visa någon ökning. En afsevärd relativ minskning, särskildt gentemot år 1907, är att konstatera för konflikter rörande begäran om kollektivafstal; likaså har nedgång inträdt för tvister om »andra organisationspörsmål» samt om arbetares antagande och afskedande.

För öfrigt bör erinras om hvad redan i föregående redogörelse framhållits, nämligen att tvister om kollektivafstal vanligen innefattat äfven lönespörsmål, fastän den senare frågan icke framträdit såsom hufvudorsak, samt att under »andra organisationspörsmål»

räknats sådana frågor som förmäns ställning till arbetarnes organisation, fackföreningsmedlemmars företrädesrätt till arbete, arbetares vägran att taga befattning med »blockeradt» gods o. s. v.

Under »andra lönefrågor» innefattas bl. a. tvister om garanterad timlön vid ackordsarbete, om utfående af förfallen lönefordran, om form för aflöning (tidlön eller ackordslön, penning- eller naturaflöning), under »andra orsaker» tvist om aftalstidens längd och om aftalets gällande kraft, hygieniska spörsmål, vägran att underskrifva aftal, arbetsnedläggelse i syfte att påskynda förhandlingar m. m.

Anmärkas bör ock, att, jämfördt med utlandet, Sverige äfven under år 1908 företer ett stort antal konflikter rörande organisationen, om också under sistnämnda år en minskning härutinnan inträdd. Föreningsrättstvisternas antal är relativt föga betydande; dock hafva arbetarne såsom föreningsrättsstrider betecknat åtskilliga konflikter, hvilka i verkligheten varit af annan natur och därför med afseende å tvisteorsaken blifvit räknade till andra grupper.

Äfven torde böra påpekas, att tvister om arbetares antagande och afskedande, som intaga en relativt betydande plats, dock sedan ett par år varit stadda i minskning.

Af öfversikten i tab. III öfver tvisteorsakernas förekomst inom olika näringsgrupper framgår närmare, att inom all egentlig industri konflikterna i öfvervägande grad rört lönen. Detta har nämligen varit fallet vid samtliga näringsgrupper i tab. III förutom jordbruk, grufdrift, belysning och vattenledning, handel och varulager, sjötransport samt hotell-, kafé- och restaurantrörelse. De förhärskande tvistefrågorna inom sistnämnda näringsgrupper hafva varit arbetstiden, kollektivafstal samt arbetares antagande och afskedande.

Redan förut är omnämndt, att löneförhöjningstvisterna absolut och relativt nedgått i antal gentemot år 1907, hvilket säkerligen får sättas i samband med den begynnande ekonomiska depressionen. Likväl bilda löneförhöjningsstriderna äfven under år 1908 den förhärskande tvisteorsaken inom de allra flesta näringsgrupperna. Å andra sidan visa konflikter rörande lönesänkning någon stegring, men hafva dessa dock relativt sällan förekommit. Det största antalet konflikter, förorsakade af lönesänkning, anträffas inom trävaruindustrien, därefter inom beklädnads- samt jord- och stenindustrierna.

»Andra lönefrågor» förekomma såsom konfliktanledning till största antalet inom byggnadsarbete, trävaruindustri samt jord- och stenindustri. Tydligt sammanhänger detta med den invecklade löneformen — mycket detaljerade ackordspris — inom sistnämnda industrier. »Andra lönefrågor» påträffas äfven i ganska stort antal inom beklädnadsindustrien.

Föreningsrättsstrider hafva i största antal förekommit inom trävaruindustrien. Det högsta antalet arbetare invecklade i dylika

konflikter anträffas dock inom skogsbruk med 424 af föreningsrättsstrider berörda arbetare. I det hela hafva, såsom förut anmärkts, föreningsrättsstrider i ganska ringa antal förekommit under redogörelseåret.

Twister om kollektivafvals införande förekommo i största antal inom närings- och njutningsämnesindustri, jord- och stenindustri byggnadsindustri samt handel och varulager.

Med afseende å »andra organisationsspörsmål» iakttages att de till största antalet förekommit såsom orsaker till konflikt inom byggnadsindustri.

Personliga förhållanden framträda icke särskildt starkt såsom konfliktorsaker inom någon industri, liksom ej heller twister om arbetstiden, af hvilka sistnämnda dock en del antecknats inom jordbruk och byggnadsverksamhet. Härvid bör likväl erinras, att twister om arbetstiden vanligen ingått i lönetvisterna och därför icke alltid komma till synes bland hufvudorsakerna.

Fråga om arbetares antagande och afskedande anträffas i största antal som konfliktorsak inom beklädnadsindustri, trävaruindustri samt jord- och stenindustri. Inom landtransport var antalet af dylika konflikter berörda arbetare störst, eller 3,000.

Tolkning af aftal såsom tvisteorsak förekom mera sällan och framträdde icke särskildt inom någon näringsgrupp.

3. Af arbetsinställelser berörda arbetsgifvares och arbetares organisation.

Arbetsgifvarnes organisation. Om af arbetskonflikter berörda arbetsgifvares organisation föreligga uppgifter för 235 arbetsinställelser under år 1908, och hafva arbetsgifvarne i 125 af dessa fall helt eller delvis varit anslutna till organisationer.

I nedanstående öfversikt angifves för åren 1903—1908 det antal fall, då arbetsgifvarne vid konflikter varit anslutna till organisation.

	<i>Antal arbetsinställelser under åren</i>					
	1903	1904	1905	1906	1907	1908
med organiserade arbetsgifvare . . .	36	49	51	84	97	125
med icke organiserade arbetsgifvare .	73	119	90	128	124	110
utan uppgift om organisation . . .	33	47	48	78	91	67
<i>Summa</i>	142	215	189	290	312	302

År 1908 uppvisar således en fortgående afsevärd stegring af antalet arbetsinställelser med organiserade arbetsgifvare. Kändt är ock

hurusom arbetsgifvarnes organisationsrörelse under redogörelseåret starkt utvecklats och utöfvat ett mer betydande inflytande på arbetsfältet än förr (se härom närmare under kapitlet »Arbetsinställelsernas resultat»).

Enligt af vederbörande publicerade uppgifter har landets största arbetsgifvareorganisation, Svenska arbetsgifvareföreningen, under året ökat sitt medlemsantal från 997 med 127,126 anställda arbetare till 1,258 med 153,722 arbetare. Under samma tid har föreningen invecklats i 61 arbetskonflikter, hvaraf 31 lönestrider.

Den näst största arbetsgifvareorganisationens, Centrala arbetsgifvareförbundet, medlemsantal har under året vuxit från 1,561 till c:a 2,000, och hade medlemmarne vid 1909 års början hos sig anställda c:a 45,000 arbetare.

Tab. litt. H. Arbetsinställelsernas fördelning efter näringsgrupper med hänsyn till arbetsgifvarnes organisation.

Näringsgrupper.	Antal arbetsinställelser							
	med helt eller delvis org. arb.-g.		med icke org. arb.-g.		utan upp-gift om org.		Summa.	
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
Jordbruk	7	54	5	38	1	8	13	100
Skogsbruk	2	14	6	43	6	43	14	100
Grufdrift	4	67	2	33	—	—	6	100
Annan brytn.- o. upptagn. ind. . .	3	50	1	17	2	33	6	100
Närings- o. njutningsämnesind. .	10	59	6	35	1	6	17	100
Textilindustri	2	40	—	—	3	60	5	100
Beklädnadsindustri	19	68	4	14	5	18	28	100
Läder-, hår- o. gummivaruind. . .	5	50	3	30	2	20	10	100
Trävaruindustri	18	39	16	35	12	26	46	100
Trämasse- o. pappersindustri . . .	8	62	3	23	2	15	13	100
Malmförädlingsindustri	1	50	—	—	1	50	2	100
Metallindustri	8	47	7	41	2	12	17	100
Maskin- och skeppsbyggnadsind. .	2	18	8	73	1	9	11	100
Jord- och stenindustri	9	31	12	41	8	28	29	100
Kemisk-teknisk industri	1	33	2	67	—	—	3	100
Byggnadsindustri	20	32	27	44	15	24	62	100
Belysning, vattenledning m. m. . .	—	—	3	75	1	25	4	100
Handel och varulager	1	17	4	66	1	17	6	100
Landtransport	5	72	1	14	1	14	7	100
Sjötransport	—	—	—	—	1	100	1	100
Hotell- kafé- o. restaurantrörelse .	—	—	—	—	2	100	2	100
<i>Samtliga näringsgrupper</i>	125	41	110	37	67	22	302	100

Om fördelningen af arbetsinställelserna efter olika näringsgrenar och landsdelar med hänsyn till arbetsgifvarnes organisation lämna tab. I och II närmare upplysning. Ett sammandrag af den förra tabellens siffror meddelas i ofvanstående tab. litt. H.

Relativt störst var, som synes, antalet konflikter med organiserade arbetsgifvare inom landtransport, beklädnadsindustri, grufdrift samt trämasse- och pappersindustri, där arbetsgifvarne i mer än 60 % af fallen voro anslutna till föreningar. Minst framträdande är organisationen — så vidt härom uppgifter finnas — vid belysning och vattenledning, skogsbruk, handel och varulager samt, märkligt nog, maskin- och skeppsbyggnadsindustri; nämnas kan i detta sammanhang, att någon konflikt inom Sveriges verkstadsförenings område ej under året förekommit.

Arbetarnes organisation. Om arbetarnes organisation föreligga uppgifter för ej mindre än 288 arbetsinställelser. I 266 af dessa fall hafva arbetarne varit helt eller delvis organiserade, i 14 fall icke organiserade, såsom framgår af nedanstående jämförande öfversikt för åren 1903—1908:

<i>Antal arbetsinställelser under åren</i>						
	1903	1904	1905	1906	1907	1908
med helt eller delvis organiserade arbetare	105	155	134	218	237	266
med icke organiserade arbetare	34	44	41	56	50	22
utan uppgift om organisation	3	16	14	16	25	14
<i>Summa</i>	142	215	189	290	312	302

Fördelningen af arbetsinställelserna i detta hänseende på olika landsdelar framgår närmare af tab. II.

Om fördelningen af arbetsinställelserna på olika näringsgrenar med hänsyn till arbetarnes organisation innehåller tab. I närmare uppgifter.

Ett sammandrag för olika näringsgrupper lämnas i nedanstående tab. litt. J.

Den högsta procenten af arbetsinställelser med icke organiserade arbetare anträffas, som synes, för annan brytnings- och upptagningsindustri; därefter komma i detta hänseende skogsbruk, belysning och vattenledning m. m. samt maskin- och skeppsbyggnadsindustri. Inom grufdrift, textilindustri, läder-, hår- och gummivaruindustri, metallindustri, kemisk-teknisk industri, handel och varulager, sjötransport samt hotell-, kafé- och restaurantrörelse hafva arbetarne i samtliga fall varit organiserade, inom öfriga, ej nu nämnda industrier i flertalet fall. Särskildt framstår i detta hänseende beklädnadsindustri, jordbruk och trävaruindustri.

Rörande understöd från organisation innehåller formulär F förfrågan, om dylikt lämnades af fackorganisationer i Sverige, från

Tab. litt. J. Arbetsinställelsernas fördelning efter näringsgrupper med hänsyn till arbetarnes organisation.

Näringsgrupper.	Antal arbetsinställelser							
	med helt eller delvis org. arb.		med icke org. arb.		utan upp- gift om org.		Summa.	
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
Jordbruk	12	92	1	8	—	—	13	100
Skogsbruk	10	71	4	29	—	—	14	100
Gruvdrift	6	100	—	—	—	—	6	100
Annan bryta- o. upptagn. ind. . .	4	67	2	33	—	—	6	100
Närings- och njutningsämnesind. .	15	88	1	6	1	6	17	100
Textilindustri	5	100	—	—	—	—	5	100
Beklädnadsindustri	27	96	1	4	—	—	28	100
Läder-, hår- o. gummivaruind. . .	10	100	—	—	—	—	10	100
Trävaruindustri	42	92	2	4	2	4	46	100
Trämasse- o. pappersindustri . . .	11	85	—	—	2	15	13	100
Malmförädlingsindustri	1	50	—	—	1	50	2	100
Metallindustri	17	100	—	—	—	—	17	100
Maskin- o. skeppsbyggnadsind. . .	8	73	2	18	1	9	11	100
Jord- och stenindustri	23	80	3	10	3	10	29	100
Kemisk-teknisk industri	3	100	—	—	—	—	3	100
Byggnadsindustri	54	87	5	8	3	5	62	100
Belysning, vattenledning m. m. . .	3	75	1	25	—	—	4	100
Handel och varulager	6	100	—	—	—	—	6	100
Landtransport	6	86	—	—	1	14	7	100
Sjötransport	1	100	—	—	—	—	1	100
Hotell-, kafé- o. restaurantrörelse .	2	100	—	—	—	—	2	100
<i>Samtliga näringsgrupper</i>	206	88	22	7	14	5	302	100

andra håll i Sverige eller från utlandet. De härå afgifna svaren äro emellertid icke så fullständiga, som önskligt varit. Rörande understöd från svenska fackorganisationer uppgifves i 103 fall, att ett sammanlagdt belopp af 797,935·30 kr. utbetalts; från andra håll i Sverige har i 2 fall betalats tillhopa 173·50 kr. Dessa summor representera på långt när icke det verkliga totalbeloppet, och hänvisas för närmare belysning af detta spörsmål i stället till de under kapitlet »Arbetsdagar, förlorade genom arbetsinställelser» anförda siffrorna ur Landsorganisationens årsberättelser.

4. Arbetsinställelsernas varaktighet.

Till belysande af arbetsinställelsernas och däraf berörda arbetares fördelning efter konflikternas varaktighet meddelas följande sammanställning för åren 1903—1908.

Tab. litt. K. Arbetsinställelsernas och däraf berörda arbetares fördelning efter konflikternas varaktighet.

Varaktighet.	Arbetsinställelser				Af arbetsinställelser berörda arbetare			
	1903—1907.		1908.		1903—1907.		1908.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Högst 7 dagar	501	44	86	28	27,448	25	4,512	11
8—30 „	302	26	100	33	24,723	22	4,940	12
31—90 „	160	14	40	13	29,784	27	6,499	16
91—180 „	39	3	23	8	8,018	7	21,771	54
Öfver 180 „	41	4	8	3	19,587	17	390	1
Okänd tid	105	9	45	15	2,360	2	2,245	6
<i>Summa</i>	1,148	100	302	100	111,920	100	40,357	100

Enligt ofvanstående öfversikt hafva af de under år 1908 påbörjade arbetsk konflikterna 61 % afslutats inom en månad; härtill torde dock vara att lägga flertalet af de 45 konflikter, hvilkas varaktighet angifvits såsom okänd, men som veterligen pågått helt kort tid.

Vid jämförelse med åren 1903—1907 framträder det relativt stora antal konflikter, som under redogörelseåret pågått längre tid än 3 månader — 11 % af samtliga gentemot 7 % under den föregående femårsperioden. I detta sammanhang förtjänar erinras om det i föregående redogörelse anmärkta förhållandet, att Sverige under åren 1903—1907 företedde ett mycket stort antal långvariga konflikter i jämförelse med de stora europeiska industristaterna.

Under redogörelseåret har ock, såsom ofvanstående tablå utvisar, ett relativt större antal *arbetare* än förut berörts af långvariga konflikter. Mer än hälften af samtliga under år 1908 berörda arbetare komma sålunda på konflikter, som pågått under längre tid än 3 månader, gentemot endast en fjärdedel under åren 1903—1907. Detta är hufvudsakligen att tillskrifva tvänne enstaka konflikter under redogörelseåret, nämligen byggnadskonflikten och hamnarbetarekonflikten, som pågingo resp. 110 och 92 dagar samt tillhoppa omfattade 15,633 arbetare.

Nyss berörda förhållande framgår ock af antalet genom konflikterna förlorade arbetsdagar, hvarom i kap. 6 närmare förmäles. Under perioden 1903—1907 var antalet förlorade arbetsdagar genom då inträffade 1,148 konflikter 4,411,000, eller per konflikt i genomsnitt c:a 3,800 arbetsdagar, medan under år 1908 genom 302 konflikter 1,842,200 arbetsdagar gått förlorade, eller per konflikt 6,100 arbetsdagar.

5. Arbetsinställelsernas resultat.

Hufvudresultat. Arbetsinställelsernas och däraf berörda arbetares fördelning under åren 1903—1908 efter konflikternas resultat framställs i tab. litt. L.

Tab. litt. L. Arbetsinställelsernas och däraf berörda arbetares fördelning under åren 1903—1908 efter arbetsinställelsernas resultat.

Resultat.	Antal arbetsinställelser				Antal af arbetsinställelser berörda arbetare			
	1903—1907.		1908.		1903—1907.		1908.	
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
Arbetsgifvarnes villkor . .	290	25	94	31	26,208	23	8,953	22
Arbetarnes fordringar . . .	393	34	80	27	21,902	20	2,479	6
Kompromiss	389	34	115	38	61,193	55	23,584	71
Okänt resultat	76	7	13	4	2,617	2	341	1
<i>Summa</i>	1,148	100	302	100	111,920	100	40,357	100

En ytterligare fördelning af de arbetsinställelser, som afslutats med kompromiss, har gifvit vid handen, att af dessa hafva 17 med 4,881 berörda arbetare hufvudsakligen utfallit enligt arbetsgifvarnes villkor, 23 med 1,002 arbetare lösts väsentligen enligt arbetarnes fordringar, hvaremot i återstående 75 konflikter med 22,701 arbetare antingen eftergifterna varit ungefär lika stora eller kompromissens natur icke kunnat närmare bestämmas.

Tab. litt. L. utvisar en väsentlig stegring under redogörelseåret af det relativa antalet arbetsgifvaresegrar, hvaremot arbetarnes framgångar visa aftagande. Den minskning med afseende å arbetaresegrarnes antal, som framträdde redan under år 1907, har sålunda fortsatt under redogörelseåret, hvaremot antalet arbetsgifvaresegrar, absolut såväl som relativt, varit högre än under något föregående år. Be-

träffande det relativa antalet kompromisser föreligger någon ökning gentemot medeltalet för åren 1903—1907, men däremot en minskning gentemot 1907 års siffra.

I det hela gäller, att arbetarnes öfverlägsenhet i öppna konflikter, som utprägladt framträdde under åren 1903—1907, under här behandlade år förbytt i underlägsenhet. Likväl hafva de svenska arbetarne äfven 1908 framstått såsom framgångsrika i jämförelse med arbetarne i de stora europeiska industristaterna, där den ekonomiska depressionen under år 1908 ytterligare förskjutit resultaten till förmån för arbetsgifvarne.¹

Ser man till antalet arbetare, som berörts af de olika resultaten, framträder än tydligare dels arbetsgifvarnes öfverlägsenhet under år 1908, dels, och framför allt, kompromissernas stora betydelse. För nära tre fjärdedelar af de berörda arbetarnes antal blef resultatet ömsesidiga eftergifter, däri inräknadt de c:a 18,000 arbetare, hvilka deltog i de konflikter, som genom kompromiss bilades den 19 juli 1908.

Storlek och resultat. Såsom nyss nämndes, blefvo under år 1908 de mest omfattande konflikterna afvecklade genom kompromiss. För exakt utrönande af i hvad mån arbetsinställelser af olika storlek ledt till olika resultat, har verkställts en fördelning af dem i detta hänseende, såsom tab. litt. M. utvisar.

Tab. litt. M. Sammanställning af arbetsinställelsernas storlek och resultat.

Resultat.	Antal arbetsinställelser, som berört												Summa.
	högst 5 arb.		6—25 arb.		26—50 arb.		51—100 arb.		öfver 100 arb.		okänt antal arb.		
	An-tal.	%.	An-tal.	%.	An-tal.	%.	An-tal.	%.	An-tal.	%.	An-tal.	%.	
Arbetsgifvarnes villkor	15	38	26	24	19	31	10	27	21	46	3	33 $\frac{1}{2}$	94
Arbetarnes fordringar	12	31	40	36	19	31	3	8	3	6	3	33 $\frac{1}{2}$	80
Kompromiss . .	9	23	38	35	22	36	22	60	21	46	3	33 $\frac{1}{2}$	115
Uppgift saknas .	3	8	6	5	1	2	2	5	1	2	—	—	13
Summa	39	100	110	100	61	100	37	100	46	100	9	100	302

Af tabellen framgår, att de större arbetsinställelserna öfvervägande utfallit till arbetsgifvarnes förmån, där icke kompromiss förekommit, medan resultaten af konflikter, omfattande högst 50 arbetare,

¹ För åren t. o. m. 1907 se »Meddelanden» 1909, s. 141, 318 och 322.

fördela sig mera jämnt på bägge parter. Äfven under år 1907 framträdde arbetsgifvarne — i olikhet med de föregående fyra åren — såsom öfverlägsna i de största arbetskonflikterna, hvilket förhållande än mer utprägladt ägt rum under 1908. Kompromiss har vanligast förekommit vid medelstora eller smärre konflikter.

Organisationsväsendets inflytande på resultaten. Af största vikt är det spörsmålet, i hvad mån organisationsväsendet å ömse sidor haft inflytande på resultaten. Till utrönande häraf har — för arbetsgifvarnes vidkommande — verkställts här nedan meddelade fördelning af konflikterna med hänsyn till organisation och resultat:

A n t a l a r b e t s i n s t ä l l e l s e r

	afslutade på arbetsgif- varnes vill- kor		afslutade enligt arbe- tarnes ford- ringar		afslutade genom kom- promiss		utan upp- gift om re- sultatet		Summa.	
	An- tal.	%	An- tal.	%	An- tal.	%	An- tal.	%	An- tal.	%
med helt eller delvis org. arbetsgifvare	39	31	25	20	59	47	2	2	125	100
med icke org. arbetsgifvare	33	30	28	25	44	40	5	5	110	100
utan uppgift om org. . .	22	33	27	40	12	18	6	9	67	100
<i>Samtl. arbetsinställelser</i>	94	31	80	27	115	38	13	4	302	100

Häraf torde framgå, att organisationsväsendet å arbetsgifvare-
sidan haft något, om ock icke särdeles starkt framträdande infly-
tande på resultaten. Måhända skulle organisationens betydelse hafva
än mera framträdt, om uppgifter förelegat äfven för de 67 fall,
där dylika nu saknas. Vid det öfvervägande flertalet af sistnämnda
konflikter torde nämligen arbetsgifvarne icke hafva varit organiserade,
och hafva arbetarne, som synes, haft mest framgång vid dessa
konflikter.

Den verkliga orsaken till att arbetsgifvareorganisationens infly-
tande på resultaten icke varit särdeles starkt, är gifvetvis det infly-
tande i motsatt riktning, som utgått från arbetareorganisationen.
Till belysande af sistnämnda faktors styrka meddelas nedanstående
fördelning af konflikterna med hänsyn till arbetareorganisationen
och resultaten:

A n t a l a r b e t s i n s t ä l l e l s e r

	afslutade på arbetsgif- varnes vill- kor		afslutade enligt arbe- tarnes ford- ringar		afslutade genom kom- promiss		utan upp- gift om re- sultatet		Summa.	
	An- tal.	%	An- tal.	%	An- tal.	%	An- tal.	%	An- tal.	%
med helt eller delvis org. arbetare	79	30	72	27	106	40	9	3	266	100
med icke org. arbetare . .	10	45	3	14	5	23	4	18	22	100
utan uppgift om org. . .	5	36	5	36	4	28	—	—	14	100
<i>Samtl. arbetsinställelser</i>	94	31	80	27	115	38	13	4	302	100

Tab. Litt. N. Arbetsinställelsernas fördelning efter deras resultat inom olika näringsgrupper.

Näringsgrupper.	Antal arbetsinställelser								Summa.	
	afslutade på arbets- gifvarnes villkor.		afslutade enligt ar- betarnes för- dringar.		afslutade genom kompro- miss.		utan uppgift om resultat.			
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
Jordbruk	9	69	1	8	3	23	—	—	13	100
Skogsbruk	7	50	3	21	3	21	1	8	14	100
Grufdrift	2	33	1	17	3	50	—	—	6	100
Annan brytn.- o. upptagn. ind. .	3	50	1	17	2	33	—	—	6	100
Närings- o. njutningsämnesind. .	3	18	5	29	9	53	—	—	17	100
Textilindustri	3	60	2	40	—	—	—	—	5	100
Beklädnadsindustri	5	18	6	21	16	57	1	4	28	100
Läder-, hår- o. gummivaruind. .	5	50	1	10	3	30	1	10	10	100
Trävaruindustri	14	30	15	33	16	35	1	2	46	100
Trämasse- o. pappersindustri . .	5	38	4	31	3	23	1	8	13	100
Malmförädlingsindustri	1	50	1	50	—	—	—	—	2	100
Metallindustri	7	41	3	18	5	29	2	12	17	100
Maskin- o. skeppsbygn.-industri	5	45	1	10	5	45	—	—	11	100
Jord- o. stenindustri	5	17	8	28	11	38	5	17	29	100
Kemisk-teknisk industri	—	—	1	33	2	67	—	—	3	100
Byggnadsindustri	14	22	19	31	28	45	1	2	62	100
Belysning, vattenledning m. m. .	1	25	1	25	2	50	—	—	4	100
Handel och varulager	1	17	4	66	1	17	—	—	6	100
Landtransport	3	42	2	29	2	29	—	—	7	100
Sjötransport	—	—	—	—	1	100	—	—	1	100
Hotell-, kafé-, o. restaurantrörelse	1	50	1	50	—	—	—	—	2	100
Samtliga näringsgrupper	94	31	80	27	115	38	13	4	302	100

Beträffande de fåtaliga konflikter — tillhoppa 22 — där arbetarne icke varit organiserade, framgår tydligt, att dessa i vida högre grad än öfriga afupit till seger för arbetsgifvarne. Emellertid framstå arbetarne såsom underlägsna äfven i de konflikter, där de helt eller delvis tillhört organisation, och hafva arbetsgifvarne här genomdrifvit sina villkor i 30 % af samtliga fall, medan de, såsom i föregående berättelse framhölls, under femårsperioden 1903—1907 endast i en sjättedel af fallen kunde göra sina villkor gällande gentemot organiserade arbetare. Detta förhållande får gifvetvis i hög grad tillskrifvas en starkare sammanslutning å arbetsgifvaresidan, men torde äfven bero på andra, med organisationsväsendet ej sam-

manhängande omständigheter, och då i främsta rummet på de försämrade ekonomiska konjunkturerna. Sistnämnda antagande bekräftas ock i viss mån däraf, att — såsom framgår vid en jämförande blick på ofvanstående tablåer — arbetsgifvarne saknat organisation vid åtminstone hälften af de konflikter, där de haft fullständig framgång mot organiserade arbetare.

Resultat inom olika näringsgrenar. Tab. IV utvisar närmare arbetsinställelsernas resultat inom olika näringsgrenar. En sammanfattning af resultaten för olika näringsgrupper meddelas i tab. litt. N.

Som synes hafva arbetarne varit minst framgångsrika vid arbetskonflikter inom jordbruk, grufdrift, läder-, hår- och gummivaruindustri, metallindustri samt maskin- och skeppsbyggnadsindustri, inom hvilka näringsgrupper deras framgångar icke uppgått till en femtedel af samtliga fall. Det relativt största antalet arbetaresegrar anträffas åter inom textilindustri, trävaruindustri, malmförädlingsindustri, kemisk-teknisk industri, handel och varulager samt hotell-, kafé- och restaurantrörelse, där arbetarne segrat i åtminstone en tredjedel af fallen.

Tab. litt. O. Sammanställning af arbetsinställelsernas orsaker och resultat.

Orsaker.	Resultat.												Summa.	
	Arbets- gifvarnes villkor.		Arbetarnes fordringar.		K o m p r o m i s s a .						Okänt.			
					I hufvud- sak a-g:s villkor.		I hufvud- sak arb:nes fordringar.		Med lika eftergifter					
	Arb- inst.	Arb.	Arb- inst.	Arb.	Arb- inst.	Arb.	Arb- inst.	Arb.	Arb- inst.	Arb.	Arb- inst.	Arb.	Arb- inst.	Arb.
Löneförhöjning . .	33	3,822	14	553	13	1,514	12	297	51	18,157	7	219	180	24,562
Lönesänkning . .	2	167	10	305	1	13	—	—	2	2,957	3	93	18	3,535
Andra lönefrågor .	15	747	26	512	—	—	3	99	7	162	—	—	51	1,520
Föreningsrätten . .	5	203	5	86	—	—	1	300	—	—	1	8	12	597
Kollektivt aftal .	3	7	11	151	1	3	1	4	4	251	—	—	20	416
Andra organisations- spörsmål	5	1,088	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1,100
Arbetstiden . . .	7	245	1	11	—	—	1	14	4	729	—	—	13	999
Personl. förhållan- den	1	30	2	14	—	—	—	—	—	—	1	4	4	48
Arbetarens antag. och afsked. . .	13	1,028	5	774	1	3,000	4	266	2	21	—	—	25	5,089
Arbetets anordning	2	43	1	17	1	351	—	—	—	—	—	—	4	411
Tolkning af aftal .	1	30	2	20	—	—	—	—	2	104	—	—	5	154
Andra orsaker . .	7	1,543	2	24	—	—	1	22	3	320	1	17	14	1,926
Summa	94	8,953	80	2,479	17	4,881	23	1,002	75	22,701	13	341	302	40,357

Orsaker och resultat. Tab. litt. O. innehåller en sammanställning af arbetsinställelsernas orsaker och resultat. Inom hvarje orsaksgrupp angifves antalet arbetsinställelser, som afslutats resp. på arbetsgifvarnes villkor, enligt arbetarnes fordringar, genom kompromiss eller med okänt resultat, jämte antalet af de olika resultaten berörda arbetare.

Af de 130 arbetskonflikter, som förorsakades af arbetarnes begäran om *löneförhöjning*, berördes ej mindre än 24,562 arbetare, d. v. s. afsevärdt mer än hälften af samtliga i arbetsinställelser under året invecklade. Öfver hälften af dessa konflikter — 76 eller 58 % — berörande 19,968 arbetare afslutades genom kompromiss, och kompromissen har i öfvervägande antalet fall betecknat ungefär lika stora eftergifter å ömse sidor. I öfrigt hafva emellertid arbetsgifvarne varit framgångsrikast, i det att 33 konflikter eller 25 % afslutats på deras villkor, medan endast 14 eller 11 % utfallit till seger för arbetarne; antalet däraf berörda arbetare var resp. 3,822 och 553.

Lönesänkingskonflikterna hafva däremot öfvervägande utfallit till förmån för arbetarne, hvad beträffar konflikternas antal. Af sammanlagdt 18 dylika tvister hafva 10 afslutats enligt arbetarnes fordringar, men endast 2 på arbetsgifvarnes villkor. Med hänsyn till antalet invecklade arbetare åter hafva kompromisserna, hvaraf berörts 2,957 arbetare, varit betydelsefullast.

Äfven vid *andra lönefrågor* hafva arbetarne i flertalet konflikter segrat; arbetarnes fordringar hafva här genomdrifvits i 26 fall, arbetsgifvarnes i 15. Beträffande antalet berörda arbetare ligger däremot öfvervikten på arbetsgifvarnes sida.

I konflikter rörande *föreningsrätten* har hvardera parten hemfört 5 segrar, medan i 1 fall eftergift förekommit å ömse sidor. Arbetsgifvarne hafva således i 1908 års föreningsrättsstrider varit jämnstarka med arbetarne, medan under perioden 1903—1907 arbetarne voro öfverlägsna och kunde anteckna ett alltjämt växande antal framgångar öfver motparten.

I tvister om *kollektivaftal* hafva arbetarne varit afgjordt öfverlägsna, särskildt i betraktande däraf att kompromiss här i regel betecknat seger för arbetarnes hufvudfordran, nämligen kollektivaftals införande. Samma förhållande kunde ock konstateras under perioden 1903—1907.

Däremot hafva tvisterna om *andra organisationsspörsmål* i regel ledt till seger för arbetsgifvarne, i det att 5 dylika konflikter med 1,088 berörda arbetare afslutats på deras villkor, men endast 1 med 12 arbetare enligt motpartens fordringar.

Detsamma är förhållandet beträffande konflikter om *arbetstiden* samt om *arbetares antagande och afskedande*. Af de sistnämnda

hafva 13 med 1,028 berörda arbetare slutat på arbetsgifvarnes villkor, men 5 med 774 arbetare enligt arbetarepartens kraf, hvartill kommer, att den stora transportarbetarekonflikten med c:a 3,000 berörda arbetare visserligen bilades genom kompromiss, men dock i allt väsentligt utföll till förmån för arbetsgifvarne. I fråga om konflikter rörande arbetares antagande och afskedande liksom rörande »andra organisationsspörsmål» må för öfrigt erinras, att arbetarnes motgångar torde sammanhånga med att deras kraf ofta saknat det berättigande, som exempelvis fordran på kollektivafvals genomförande ägt.

Om de fåtaliga konflikterna inom öfriga orsaksgrupper är intet väsentligt att tillägga. Anmärkas må endast, att arbetsgifvarne varit betydligt öfverlägsna i konflikter framkallade af »andra orsaker», hvartill, såsom nämnt, räknats tvister om aftaltidens längd och om aftalets gällande kraft, hygieniska spörsmål, vägran att underskrifva aftal m. m.

Tab. litt. P. Antal arbetsinställelser och därpå berörda arbetare, fördelade efter konflikternas varaktighet och resultat.

Varaktighet.	R e s u l t a t.												Summa.	
	Arbets- gifvarnes villkor.		Arbetarnes fordringar.		K o m p r o m i s s.						Okänt.			
					I hufvud- sak a:gs villkor.		I hufvud- sak arbets- fordringar.		Med lika eftergifter.					
	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.
Högst 7 dagar . .	26	1,452	31	1,415	5	76	6	161	17	1,348	1	60	86	4,512
8—14 , . .	18	1,599	14	218	—	—	5	134	12	541	1	17	50	2,509
15—30 , . .	13	942	17	417	3	205	4	234	13	633	—	—	50	2,481
31—90 , . .	9	1,023	5	148	4	477	4	331	18	4,520	—	—	40	6,499
91—180 , . .	3	2,564	4	50	3	3,549	1	89	12	15,519	—	—	23	21,771
Öfver 180 , . .	2	115	3	43	1	96	1	20	1	116	—	—	8	390
Okänd tid	23	1,258	6	188	1	478	2	33	2	24	11	264	45	2,245
Summa	94	8,958	80	2,479	17	4,881	23	1,002	75	22,701	13	341	302	40,357

Varaktighet och resultat. I tab. litt. P. meddelas en sammanställning af arbetsinställelsernas varaktighet och resultat till belysande af, i hvad mån arbetsinställelsernas långvarighet kunnat inverka på deras utgång. Häråfr framgår, att, hvad beträffar arbetsinställelsernas antal, arbetarne varit i det närmaste jämnstarka med arbetsgifvarne i långvariga konflikter. Förhållandet belyses närmare af följande absoluta och procentuella fördelning af konflikterna:

Antal arbetsinställelser

<i>Varaktighet</i>	afslutade på arbetsgif- varnes vill- kor.		afslutade enligt arbe- tarnes for- dringar.		afslutade genom kom- promiss.		med okänt resultat.		Summa.	
	An- tal.	%.	An- tal.	%.	An- tal.	%.	An- tal.	%.	An- tal.	%.
Högst 7 dagar . .	26	30	31	36	28	33	1	1	86	100
8—14 „ . .	18	36	14	28	17	34	1	2	50	100
15—30 „ . .	13	26	17	34	20	40	—	—	50	100
31—90 „ . .	9	23	5	12	26	65	—	—	40	100
91—180 „ . .	3	13	4	17	16	70	—	—	23	100
Öfver 180 „ . .	2	25	3	37½	3	37½	—	—	8	100
Okänd tid . . .	23	51	6	13	5	11	11	25	45	100
<i>Summa</i>	94	31	80	27	115	38	13	4	302	100

Hvad beträffar de relativt talrika konflikter, hvilkas varaktighet är okänd, torde kunna antagas, att de i regel pågått endast helt kort tid, såsom ock i det föregående påpekats. Under denna förutsättning skulle, såsom öfversikten utvisar, arbetsgifvarne i det hela hafva varit öfverlägsna vid de smärre konflikterna.

Tager man åter hänsyn till antalet berörda arbetare, såsom i tab. litt. P. gjorts, är förhållandet ett annat. Det framgår då, att de långvariga konflikter, som afslutats på arbetsgifvarnes villkor, i genomsnitt varit af betydande omfattning, medan de, som lösts enligt arbetarnes fordringar, varit af helt ringa storlek. Beträffande de kortvariga konflikterna fördela sig däremot de berörda arbetarne tämligen jämnt på olika resultat.

Kompromiss har, liksom i föregående redogörelse anmärktes beträffande konflikter under åren 1903—1907, i öfvervägande grad förekommit vid långvariga arbetsinställelser.

Förändring i arbetsstyrkan genom arbetsinställelser. I och för kännedomen om resultatet är slutligen äfven att taga hänsyn till förändringen i arbetsstyrkan till följd af konflikterna. För 273 arbetsinställelser under redogörelseåret föreligger upplysning, om arbetarne efter konfliktens slut återgått till samma arbetsplats eller icke. I 176 fall uppgifvas alla arbetarne hafva återgått, i 63 fall en del och i 34 fall ingen. Fördelningen af arbetsinställelserna i detta hänseende under åren 1903—1908 framgår af efterföljande öfversikt.

Antal arbetsinställelser under åren

	1903	1904	1905	1906	1907	1908
efter hvilkas slut alla arbetarne åter- gingo	90	118	110	190	155	176
„ „ „ en del af arbetarne återgingo	27	58	49	68	104	63
„ „ „ inga arbetare åter- gingo	9	25	8	22	17	34
om hvilka uppgift saknas	16	14	22	10	36	29
<i>Summa</i>	142	215	189	290	312	302

Anmärkningsvärdt är det stora antal konflikter under år 1908, efter hvilkas slut inga arbetare återgått och hvilka i så måtto haft en för arbetarne mindre gynnsam utgång. I viss mån bekräftas härigenom, hvad ofvan anmärkts, att arbetsinställelserna under sist-nämnda år i allmänhet utfallit mindre förmånligt för arbetarne än under de föregående åren.

Om antalet fall, då nya arbetare, helt eller delvis, antagits under konflikten, lämnar nedanstående öfversikt upplysning.

	<i>Antal arbetsinställelser under åren</i>					
	1903	1904	1905	1906	1907	1908
under hvilkas förlopp inga nya arbetare antogos	104	142	127	229	224	211
under hvilkas förlopp delvis nya arbetare antogos	22	44	38	46	53	50
under hvilkas förlopp fullständigt nya arbetare antogos	12	13	8	10	11	20
om hvilka uppgift saknas	4	16	16	5	24	21
<i>Summa</i>	142	215	189	290	312	302

6. Arbetsdagar, förlorade genom arbetsinställelser.

Den ekonomiska förlust, som förorsakas genom arbetsinställelser, är det gifvitvis omöjligt att exakt fastställa, enär flera faktorer, till hvilka därvid hänsyn borde tagas, af helt naturliga skäl undandraga sig hvarje noggrannare uppskattning. För bedömande af den förlust, arbetsinställelserna medfört, är man därför hufvudsakligen hänvisad till att söka i görligaste mån utröna antalet arbetsdagar, som genom dem gått förlorade.

En beräkning af de förlorade arbetsdagarnes antal möter emellertid stora svårigheter. Särskildt för de oorganiserade arbetarnes vidkommande saknas ofta direkt upplysning därom, och har då approximativ uppskattning måst göras på grundval af tillgängliga uppgifter om den berörda arbetsstyrkans storlek. För de organiserade arbetarne föreligga däremot tämligen exakta uppgifter från fackföreningarna, grundade på räkenskaperna öfver understöd vid konflikter.

Det beräknade antalet förlorade arbetsdagar innefattar jämväl de af konflikter indirekt berörda arbetarnes arbetslöshet. Emellertid torde den indirekta förlusten i större eller mindre mån hafva undandragit sig uppskattning, emedan uppgifterna om antalet indirekt berörda arbetare ofta varit tämligen bristfälliga. Särskildt af detta skäl torde de i det följande meddelade siffrorna kunna betecknas såsom alltför låga.

Antalet genom arbetsinställelser förlorade arbetsdagar har för år 1908 beräknats till 1,842,200.

Förlustens storlek i jämförelse med föregående år belyses af nedanstående öfversikt:

År.	Antal förlorade arbetsdagar.
1903	642,000
1904	386,000
1905	2,390,000
1906	479,000
1907	514,000
1908	1,842,200

Näst efter 1905, året för den stora verkstadskonflikten, har således 1908 att uppvisa det största antalet förlorade arbetsdagar. Betydelsen häraf framgår närmare vid sammanställning af antalet förlorade arbetsdagar med hela antalet vid fabriker, handverk och bergverk sysselsatta arbetare — 387,902 personer enligt 1907 års officiella statistik — då det visar sig, att genom arbetsinställelserna under 1908, inom dit hänförliga näringsgrupper, förlorades 1,666,800 arbetsdagar d. v. s. i genomsnitt omkring 4.3 arbetsdagar per arbetare och år. Vid jämförelse med andra länder framstår Sverige äfven under ifrågavarande år med ett anmärkningsvärdt stort antal förlorade arbetsdagar.

I sammandrag enligt tab. I meddelas här nedan en fördelning efter olika näringsgrupper af antalet förlorade arbetsdagar:

<i>Antal genom arbetsinställelser förlorade arbetsdagar.</i>	
Jordbruk 7,600	Transport 699,000
Skogsbruk 41,300	Metallindustri 24,000
Grufdrift 20,000	Maskin- och skeppsbyggnadsin-
Annan brytnings- och upptagnings-	dustri 4,000
industri 9,000	Jord- och stenindustri 73,200
Närings- och njutningsämnesind. 157,000	Kemisk-teknisk industri 1,300
Textilindustri 2,900	Byggnadsindustri 912,400
Beklädnadsindustri 191,200	Belysning, vattenledning m. m. . . 1,800
Läder-, hår- och gummivaruind. . 23,100	Handel och varulager 5,000
Trävaruindustri 52,400	Landtransport 121,500
Trämasse- och pappersindustri . . 193,800	Sjötransport —
Malmförädlingsindustri 700	Hotell-, kafé- o. restaurantrörelse —
Transport 699,000	Summa 1,842,200

Af de särskilda näringsgrenarna i tab. I företer husbyggnadsarbete den högsta förlustsiffran; i detta hänseende framstå äfven skomakeriyrket, bokbinderier, sockerfabriker samt lastning och loss-

ning, hvardera med öfver 100,000 förlorade arbetsdagar under år 1908. Minsta förlusten anträffas inom margarinfabriker, handskfabriker, landtransport, sjötransport samt hotell-, kafé- och restaurantrörelse, där antalet förlorade arbetsdagar icke varit nämnvärdt.

Af än större intresse är emellertid att beräkna förlusten af arbetsdagar i förhållande till de olika näringsgruppernas produktionsförmåga, uttryckt i antalet utgjorda dagsverken. Uppgifter om antalet dagsverken föreligga senast för år 1907 i detta års officiella fabriksstatistik, men omfatta icke alla här ofvan angifna näringsgrupper. För de industrier, där dylika uppgifter finnas, meddelas de i efterföljande öfversikt jämsides med det beräknade antalet förlorade arbetsdagar. Därjämte lämnas för de olika industrierna en beräkning af antalet förlorade arbetsdagar i medeltal för år per 1,000 under år 1907 utgjorda dagsverken äfvensom antalet förlorade arbetsdagar per år och arbetare inom industri och handverk.

Rörande de i efterföljande tablå ej upptagna näringsgrenar kan nämnas, att, såsom jämväl framgår af öfversikten å denna sida, antalet förlorade arbetsdagar inom byggnadsindustrien uppgått till 912,400 och inom landtransport (hufvudsakligen lastning och lossning) till 121,500. För dessa näringsgrupper föreligga emellertid

Industrier.	Antal förlorade arbetsdagar under år 1908.	Antal utgjorda dagsverken under år 1907.	Antal förlorade arbetsdagar pr 1,000 utgjorda dagsverken under år 1907.	Antal förlorade arbetsdagar per år och arbetare inom industri och handverk.
Grufdrift	20,000	3,880,217	5·2	1·5
Närings- och nyttningsämnesindustri	157,000	8,412,588	18·7	3·7
Textilindustri	2,900	9,182,057	0·3	0·1
Beklädnadsindustri	191,200	4,936,570	38·7	6·1
Läder-, hår- och gummivaruind.	23,100	1,259,898	18·3	4·8
Trävaruindustri	52,400	14,821,428	3·5	0·8
Trämasse- och pappersindustri	193,800	6,349,215	30·5	8·0
Malmfärdlingsindustri	700	5,065,657	0·1	—
Metallindustri	24,000	8,390,457	2·9	0·7
Maskin- och skeppsbyggnadsindustri	4,000	10,866,339	0·4	0·1
Jord- och stenindustri	73,200	9,186,923	8·0	1·9
Kemisk-teknisk industri	1,300	3,352,994	0·4	0·1
Belysning, vattenledning m. m.	1,800	820,562	2·2	0·7

ej tillförlitliga uppgifter i officiell statistik om hela arbetareantalet, hvarför någon beräkning af förlusten per arbetare och år ej kunnat meddelas. Särskildt inom byggnadsindustrien synes förlusten hafva

varit relativt högst betydande och större än för någon af ofvanstående industrier. Inom jordbruk samt handel och varulager har däremot förlusten varit högst ringa och i förhållande till hela antalet sysselsatta arbetare icke nämnvärd.

Beträffande de olika landsdelarna framgår af tab. II, att förlusten genom arbetsinställelser af lokal karaktär varit störst för Malmöhus läns öfriga städer och köpingar, därefter för Malmö stad, Stockholms stad samt Jämtlands läns landsbygd. Vidare äro att i detta hänseende nämna Kalmar och Örebro läns städer och köpingar samt Västernorrlands läns landsbygd. Den minsta förlusten antäffas för Göteborgs och Bohus läns öfriga städer och köpingar, Västmanlands läns städer och köpingar samt Västerbottens läns landsbygd.

De uppgifter, som å de utsända frågeformulären lämnats om *förlorad arbetslön och till arbetarne utbetaladt understöd*, hafva icke varit tillräckligt fullständiga för att kunna läggas till grund för statistiska sammanställningar. Rörande förlorad arbetslön har i 98 fall uppgifvits, att ett sammanlagdt belopp af 563,223 kr. 36 öre gått förloradt, ett belopp, som gifvetvis icke på långt när motsvarar den verkliga löneförlusten. En approximativ uppskattning kan emellertid verkställas med ledning af uppgifterna om de förlorade arbetsdagarnes antal och på grundval af hvad man känner om den genomsnittliga inkomsten för arbetarne. Som nyss omnämnts, har antalet genom konflikter förlorade arbetsdagar under redogörelseåret utgjort 1,842,200, och under förutsättning af en genomsnittlig dagsinkomst per arbetare af 3.50 kr. — ett belopp, som med all säkerhet icke är för högt beräknadt — skulle alltså arbetarnes löneförlust genom 1908 års konflikter hafva uppgått till minst c:a 6,448,000 kr. I fråga om utbetaladt understöd har i 103 fall uppgifvits, att, som i föregående sammanhang omnämnts, ett belopp af sammanlagdt 797,935 kr. 30 öre uppburits af svenska fackorganisationer. Om hela beloppet utbetaladt understöd hafva emellertid uppgifter varit att tillgå i den berättelse öfver Landsorganisationens verksamhet, som Landssekreteriatet årligen förelägger representantskapet. På grundval af dessa berättelser är uppgjord följande sammanställning af svenska fackorganisationers utgifter för strejker och lockout under åren 1903—1908.

	Kr.
1903	600,390.98
1904	683,232.67
1905	3,459,284.11
1906	840,476.51
1907	851,101.89
1908	2,903,007.83

Dessa summor innefatta de till den centrala organisationen, Landsorganisationen, anslutna fackförbundens utgifter för strejker och lockouter, jämte motsvarande siffror för vissa utom landsorganisationen stående förbund, där sådana uppgifter varit att tillgå.¹ Dessa siffror måste dock anses för låga och icke fullständigt representera svenska fackorganisationers utgifter för arbetskonflikter.

Uti ofvan anförda belopp ingå nämligen icke alltid de af vederbörande fackförening samlade extra »strejkkassor», hvilka vid ett jämförelsevis stort antal konflikter tagits i anspråk. Om dessas storlek hafva uppgifter i hvarje fall ej kunnat erhållas, men hafva sådana kassor veterligen understundom uppgått till ganska afsevärda belopp.

För de anförda utgifternas bestridande hafva Landsorganisationen och fackförbunden att tillgå dels fonder, som bildas af ordinarie kontingenter från fackföreningarnas medlemmar, dels vid större konflikter extra uttaxeringar.

Därtill komma frivilliga bidrag från andra organisationer, från enskilda gifvare och från utlandet. Hufvudparten af de frivilliga bidragen faller på året 1905. Granskar man särskildt bidragen från utlandet, finnas dessa hafva utgjort för de olika åren:

	Kr.
1903	7,120 ⁰⁰
1904	—
1905	238,466 ⁷⁴
1906	—
1907	443 ⁴⁵
1908	29,110 ⁵⁴

7. Aftalsbrott vid arbetsinställelser.

De uppgifter, som å de besvarade frågeformulären förelegat om aftals- och kontraktbrott vid arbetsinställelser, hafva ofta varit antingen bristfälliga eller hvarandra motsägende, och uti många fall har af dessa uppgifter icke kunnat dragas någon bestämd slutsats om aftalsbrotts förekomst. Medan sålunda vid 68 arbetsinställelser beskylldningar framställes af parterna i detta hänseende, däraf i 39 fall af arbetsgifvarne mot arbetarne, i 26 fall af arbetarne mot arbetsgifvarne och i 3 fall af bägge parterna, föreligger vid endast

¹ Utom till Landsorganisationen anslutna förbunds utgifter ingå här 119,537⁹⁸ kr., utgifna af Sv. järn- och metallarbetareförbundet under år 1903 samt 66,470⁴⁶ kr., utgifna af Sv. arbetareförbundet under år 1903—1908.

14 arbetsinställelser erkännande af aftalsbrott från vederbörande part.

Vid den särskilda utredning, som det under sådana förhållanden synts vara af intresse att verkställa, har man enligt tillgängliga uppgifter (frågeformulär, aftal, protokoll, tidningsnotiser m. m.) kunnat konstatera aftalsbrott under år 1908 i tillsammans 47 fall, begångna i 17 fall af arbetsgifvare och i 30 fall af arbetarne.

Af dessa aftalsbrott hafva 10 begåtts mot *personliga aftal* och de öfriga 37 mot *kollektivafstal*.

Bland de 10 fall, då *personliga aftal* brutits, märkas särskildt 4 fall af brott mot tjänstehjonsaftal enligt legostadgan; i samtliga sistnämnda fall hafva arbetarne varit den aftalsbrytande parten.

Beträffande öfriga *personliga aftal* har befintligheten af aftalsbrott undersökts endast för de tillfällen, då *skriftliga* kontrakt funnits upprättade, och har af undersökningen framgått, att i 1 fall arbetsgifvaren och i 5 fall arbetarne varit aftalsbrytande kontrahent.

Vida mer betydande, såväl med hänsyn till hela antalet som med hänsyn till hvarje särskildt fall, hafva brotten mot kollektivafstal varit. Kollektivaftalet är som bekant icke ett arbetsaftal i egentlig bemärkelse, hvarigenom hvardera parten förbinder sig till fullgörande af viss prestation, d. v. s. arbetsgifvaren att utlämna arbete och arbetareparten att tillhandahålla arbetskraft. Kollektivaftalet afser endast att reglera de villkor, hvarunder arbete skall utföras. Den aftalsslutande parten utgöres på arbetarsidan städse af en kollektiv enhet, vanligen vederbörande arbetareorganisation och i mera sällan förekommande fall samtliga eller någon del af arbetarne vid ett företag. Såsom part å arbetsgifvaresidan uppträda såväl enskilda företagare som äfven arbetsgifvareföreningar af lokal karaktär eller omfattande hela riket.

Brott mot kollektivafstal synas lämpligen kunna fördelas på tvänne hufvudgrupper, nämligen dels sådana då *under arbetets fortgång* någondera parten handlar i uppenbar strid mot aftalets bestämmelser och dels sådana, då brottet är förenadt med *arbetsinställelse*. Inom den senare gruppen kunna åter särskiljas de fall, då arbetet nedlägges för *genomdrifvande af förändrade aftalsvillkor* samt de fall, då i och genom arbetets nedläggande från någondera sidan brott sker mot sådana bestämmelser, som afse förekommande af plötslig arbetsnedläggelse.

Inom den första hufvudgruppen d. v. s. vid aftalsbrott under arbetets fortgång är vanligen den enskilde arbetsgifvaren, resp. den enskilda arbetsstyrkan i första hand aftalsbrytande (arbetsgifvaren utbetalar icke intjänt aflöning till fullo eller på därför bestämd dag, arbetarne iakttaga icke bestämmelser om arbetstidens längd o. s. v.).

Detta slags aftalsbrott komma här till behandling endast i de fall, då såsom följd af aftalsbrottet från den ena partens sida och såsom försvarsåtgärd däremot arbetsnedläggelse företages af den andra parten.

Inom den andra hufvudgruppen, där, såsom ofvan nämnts, själfva arbetsnedläggelsen — med eller utan kraf på förändrade aftalsvillkor — konstituerar aftalsbrottet, bör man urskilja de fall, där rättskränkningen begås, icke af den aftalsslutande parten, utan af enskild arbetsgifvare eller enskilda arbetare, anslutna till organisation, som undertecknat aftalet. Äfven i sistnämnda fall torde aftalsbrott böra anses föreligga, då ju den enskilde arbetsgifvaren resp. arbetsstyrkan, så länge de tillhöra organisationen, fränhändt sig rättigheten att uppträda på egen hand i frågor fallande inom aftalsets giltighetssfär. Huruvida åter arbetsnedläggelse med här ofvan beskrifna påföljd skall anses föreligga, är gifvetvis beroende på den definition, begreppet arbetsnedläggelse erhåller.

I efterföljande beskrifning öfver kollektivaftalsbrotten äro därför medtagna såväl brott från de formellt aftalsslutande parternas sida som äfven dylika från enskilda medlemmar af den aftalsslutande organisationen.

Bland de 37 fall af kollektivaftalsbrott, som antecknats för år 1908, hafva 16 begåtts af arbetsgifvare och 21 af arbetare.

Fördelningen af dessa fall efter de aftalsbestämmelser, mot hvilka brott skett, äfvensom efter deras förekomst inom olika näringsgrupper, framgår af tab. litt. Q.

Som synes hafva de allra flesta brotten från arbetsgifvarnes sida gällt lönebestämmelser, medan arbetarnes förseelser i öfvervägande grad falla på bestämmelser om tvisters behandling och om arbetets oafbrutna fortgång. Icke så mycket framträdande äro brott mot stadganden om arbetares antagande och afskedande samt om uppsägningstid, där i förra fallet arbetsgifvarne, i det senare arbetarne framstå såsom de minst aftalstroga.

Bland olika näringsgrupper märkas särskildt byggnadsindustri och trävaruindustri med ett relativt stort antal aftalsbrott.

Af största intresse är den frågan, huruvida organisationen eller enskild arbetsgifvare resp. arbetaregrupp är att anse såsom aftalsbrytare. Såsom redan är antydtt, kunna enskilda medlemmar af en organisation uppträda såsom aftalsbrytare, utan att vederbörande organisation kan anses därtill hafva medverkat. Sålunda har i endast 2 af ofvan anförda 16 fall vederbörande arbetsgifvareorganisation gjort sig skyldig till aftalsbrott, bestående i bägge fallen däri, att under den stora byggnadskonflikten på försommaren 1908 lockout proklamerades i strid mot bestämmelser i gällande aftal.

Tab. litt. Q. Kollektivaftalsbrottens fördelning på olika näringsgrupper efter aftalets bestämmelser.

Näringsgrupper.	Brott mot kollektivaftalets bestämmelser rörande												Summa.	
	affönings				arbetares antagande och afskedande.		uppsägningstid.		förhandling, förlikning och skiljedom.		förbud mot arbetsinställelse.			
	höjd.		utbetalande.											
	A.-g.	A.	A.-g.	A.	A.-g.	A.	A.-g.	A.	A.-g.	A.	A.-g.	A.	A.-g.	A.
Jordbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grufdrift	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2
Närings- och njutningsämnesindustri	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	4
Textilindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Beklädnadsindustri	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Läder-, hår och gummivärnind.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Trävaruindustri	2	1	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	4	3
Trämasse- och pappersindustri	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Grafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmförädlingsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Metallindustri	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Maskin- och skeppsbyggnadsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Mineralindustri	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Kemisk-teknisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Byggnadsindustri	2	—	1	—	1	—	—	—	1	1	2	4	7	5
däraf kommunalarbete	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—
Belysning, vattenledning m. m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handel och varulager	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Landtransport	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Sjötransport	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga näringsgrupper	7	2	4	—	2	—	—	4	1	9	2	6	16	21

På arbetaresidan har brott mot kollektivafktal från organisationen konstaterats i 12 fall, medan i återstående 9 fall enskilda arbetargrupper uppträdt såsom aftalsbrytare.

8. Förhandling, medling och skiljedom.

Rörande frågan om förekomsten af förhandlingar före arbetsinställelses utbrott föreligga uppgifter för ej mindre än 299 af samtliga 302 arbetskonflikter under året. Af dessa framgår, att 260 arbetsinställelser föregåtts af förhandlingar parterna emellan, under det att dylika icke ägt rum i endast 39 fall.

I ofvannämnda 260 fall torde emellertid ingå flere sådana, där förhandling i egentlig mening icke ägt rum, i det att arbetarne endast inlämnat en framställning om ändring i arbetsvillkoren, hvar på arbetsgifvaren svarat med omedelbart afslag. Sistnämnda fall torde dock kunna räknas såsom »förhandling» i den mening, att motparten därigenom blifvit varskodd om arbetsnedläggelsens etablerande.

Om förhandlingar vid arbetskonfliktens slut gifva de lämnade svaren icke alltid nöjaktig upplysning. Frågeformulären hafva nämligen innehållit direkt förfrågan endast, om skiljedom eller medling af utomstående förekommit, men däremot icke om öfriga förhandlingsformer vid arbetskonfliktens biläggande, såsom underhandlingar mellan parternas organisationer, särskilda förhandlingskommittéer m. m. I de flesta fall hafva dock meddelanden lämnats om sättet för konfliktens biläggande, ehuru icke så fullständigt och exakt, att de lämnade uppgifterna kunnat göras till föremål för en närmare statistisk behandling.

Det vanliga förfaringssättet vid arbetskonflikters avslutande har varit *underhandling mellan parterna*, direkt eller genom delegerade; i de flesta fallen hafva dessa parter utgjorts af arbetsgifvaren och delegerade för fackförbundets afdelning på platsen (fackföreningen). Ofta hafva därvid arbetsgifvaren och fackföreningens delegerade biträdts af representanter från vederbörande arbetsgifvareförening — där sådan funnits — resp. fackförbund. Faktiskt hafva underhandlingarna — åtminstone vid mera betydande konflikter — kommit att föras mellan representanter för vederbörande *arbetsgifvareförening* och *fackförbund* äfvensom för Landssekreteriatet.

Vid alla större konflikter komma sålunda representanter från *vederbörande centralorganisationer* allt oftare att medverka.

För biläggande af konflikter, vanligen de mera omfattande, hafva icke sällan särskilda *förhandlingsnämnder* tillsatts, till hvilka bägge parterna utsett delegerade att sammanträda vare sig med eller utan opartisk person som ordförande.

Förliknings- och skiljenämnder för tvistefrågornas lösning hafva ock allt emellanåt kommit till användning.¹

Under år 1908 har sålunda skiljenämnd konstituerats för biläggande af arbetskonflikter i följande fall:

Skiljenämnden bestod af fem ledamöter, af hvilka parterna valde två hvardera; den femte utsågs af drätselkammaren i staden. Skiljenämnden godkände arbetsgifvarens kraf.

*Konflikt
nr 59.*

Skiljenämnden bestod af sju ledamöter, af hvilka hvardera parten utsåg tre; den sjunde tillkallades af stadsfullmäktiges ordförande i Stockholm. Skiljenämnden hade att lämna svar på frågan, huruvida aftalet inom målerifacket i Stockholm var brutet genom en af därvarande fackförening utfärdad blockadförklaring mot en arbetsgifvare i facket, äfvensom att med bindande verkan reglera aftalsförhållandet parterna emellan och afgöra om och i hvad mån fog funnes för ändringar med afseende å allmänna bestämmelser eller beträffande andra aftalsstadganden. Skiljenämnden förklarade aftalet förverkad och fastställde ett nytt aftal, som med afseende å lön och arbetstid anslöt sig till det annulerade aftalet, men innehöll en del ändringar i andra punkter.

nr 86.

Vid den preliminära uppgörelsen i den stora byggnadskonflikten under år 1908 träffades öfverenskommelse, att återstående tvistefrågor lösas genom förhandlingar mellan vederbörande parter samt i sista hand med bindande verkan afgöras af en skiljenämnd. Denna skulle bestå af sju ledamöter, af hvilka två skulle representera det samlade arbetsgifvareintresset och två det samlade arbetareintresset. Dessa fyra skulle gemensamt välja opartisk ordförande. Kunde dessa icke ena sig om ordförande, skulle denne på anmodan utses af civilministern. Utom dessa såsom ständiga bisittare skulle inom de olika facken en delegerad från hvardera sidan deltaga i skiljenämndens öfverläggningar och beslut.

nr 87.

Till ordförande utsåg civilministern samma person, hvarom parterna förut enats, men som då ansett sig förhindrad mottaga uppdraget.

Största delen af ifrågavarande tvistefrågor kunde icke lösas på förhandlingens väg utan måste hänskjutas till den sålunda utsedda skiljenämnden.

Skiljenämnden bestod af sju ledamöter, af hvilka hvardera parten utsåg tre; den sjunde tillkallades af civilministern. Den af ordföranden i skiljenämnden afkunnade skiljedomen innebar en kompromiss mellan parternas fordringar.

nr 116.

¹ Såsom *förlikningsnämnd* plägar man beteckna en delegation af sakkunnige, vanligen vald af de tvistande parterna själfva samt med eller utan opartisk ordförande. Denna nämnd har antingen att genom enhälligt beslut med för parterna bindande verkan afgöra tvisten eller ock att endast uppgöra förlikningsförslag, som för att blifva bindande måste af parterna godkännas; ordförandens åliggande i en förlikningsnämnd är inskränkt till att leda förhandlingarna och framställa medlingsförslag.

En *skiljenämnd* åter har till uppgift att med för parterna bindande verkan afkunnas dom i en tvist. Denna nämnd består af bisittare, till lika antal utsedda af parterna, hvilka bisittare vanligen äro tagna ur deras egen krets, men understundom utgöras af utomstående personer. Ut i en skiljenämnd bör en opartisk person fungera som ordförande, och utses denne af parternas bisittare i nämnden eller ock direkt af organisationerna. Om enighet ej ernås vid ordförandevalet, plägar anmodan riktas än till Konungens Befallningshafvande, än till annan myndighetsperson att utse ordföranden. Som *skiljedom* gäller det beslut, hvarom de flesta förena sig eller ock af ordföranden fastställt medlingsförslag.

Emellertid är skillnaden mellan nu beskrifna olika slags nämnder icke fullt bestämd. En förlikningsnämnd kan exempelvis få karaktär af förhandlingsnämnd, när densamma endast har att uppgöra förlikningsförslag, som sedan måste af parterna godkännas. En förlikningsnämnd åter, som äger träffa afgörande med för parterna bindande verkan, kan, om enighet mellan bisittarne ej ernås, konstituera sig såsom skiljenämnd och meddela skiljedom. (Jfr härom Elmquist »Medling och skiljedom i arbetstvister» i Social Handbok, utgifven af G. H. von Koch, sid. 224 ff.)

nr 149.

Efter ingripande i tvisten af statens förlikningsman träffades en preliminär öfverenskommelse, enligt hvilken tvisten skulle hänskjutas till afgörande af en skiljenämnd, bestående af fem ledamöter, af hvilka hvardera parten utsåg två; den femte utsågs af vederbörande magistrat, sedan parterna ej kunnat enas om valet. Skiljedomen innebar godkännande af arbetsgifwarens kraf.

nr 206.

På förslag af statens förlikningsman hänsköts frågan, huruvida aftalet var af arbetareorganisationen brutet, till afgörande genom skiljenämnd, bestående af fem ledamöter, af hvilka hvardera parten utsåg två; den femte utsågs af vederbörande öfverexekutor. Skiljenämnden förklarade aftalet brutet.

Antalet fall, då vid arbetsinställelses biläggande skiljedom kommit till användning, är således ganska ringa eller under år 1908 endast 6.¹ I allmänhet torde detta hafva sin förklaring uti parternas ovillighet att i rena intressetvister, hvilka gifvetvis utgöra det öfvervägande flertalet, underkasta sig skiljedom af utomstående.

Likväl har under redogörelseåret vid tvänne betydande arbetskonflikter skiljedom afkunnats jämväl i intressetvist. Vid den preliminära uppgörelsen i den stora byggnadskonflikten (rörande denna konflikt se i öfrigt s. 113) hänskötos återstående meningsskiljaktigheter till en skiljenämnd, hvilken därigenom tillerkändes domsrätt bl. a. i en del aflöningsfrågor.

Vid kommunalarbetaryrestrejken i Malmö under april månad hänskötos omtvistade aftalsfrågor rörande såväl timpenningens storlek som den ordinarie arbetstidens längd till skiljenämnds afgörande.

I ofvan relaterade fall ingå naturligen ej de tillfällen, då arbetsinställelsen afslutats därmed, att tvistefrågornas afgörande öfverlämnats till en s. k. förlikningsnämnd, utan att nämnden behöft konstituera sig såsom skiljenämnd med ordförande, som ägt utslagsröst.

Vid 29 arbetskonflikter under år 1908 hafva *statens förlikningsmän* medverkat till tvistens lösning. Härvid medräknas endast de fall, då förlikningsmannen direkt bidragit till konfliktens biläggande, men icke de fall, då han endast sammanfört parterna till förhandling eller medverkat på något tidigare stadium af förhandlingarna utan att taga del i deras slutförande.

Ett särskildt omnämnande förtjänar den s. k. *förlikningskommission*, som på regeringens initiativ tillsattes i juli månad för att söka åstadkomma uppgörelse i de arbetstvister, som uppstått mellan Svenska arbetsgifvareföreningen och Centrala arbetsgifvareförbundet å ena sidan samt Landsorganisationen och vederbörande fackförbund å den andra.

¹ Uppmärksammas bör, att här endast är fråga om, när skiljedomsförfarande kommit till användning för att bilägga en utbruten, öppen konflikt, men däremot icke om den relativt vanligare förekomsten af dylikt förfarande för att slita tvister mellan arbetsgifvare och arbetare, och där störande afbrott i arbetet ej ägt rum.

Med anledning af de pågående omfattande konflikterna vid hamnarbetet och vissa skånska sockerbruk samt i byggnadsbranschen hade såväl Svenska arbetsgifvareföreningen som Centrala arbetsgifvareförbundet proklamerat allmän lockout att inträda den 20 juli, därest icke tvistefrågorna på angifna villkor lösts den 16 i samma månad. Till denna lockoutförklaring hade äfven Sveriges verkstadsförening under vissa förutsättningar anslutit sig.

För att om möjligt förebygga den hela riket omfattande strid, som sålunda hotade att utbryta, uppdrog Kungl. Maj:t den 9 juli åt en särskild förlikningsman jämlikt § 12 i lagen den 31 december 1906 angående medling i arbetstvister att med biträde af förlikningsmännen i 1:sta, 2:dra, 3:dje, 5:te och 6:te distriktet söka medla i de tvister, som föranlett lockoutproklamationerna.

Sammanträdena, vid hvilka voro tillkallade representanter för de af konflikterna berörda arbetsgifvare- och arbetareorganisationerna, togo sin början den 11 juli och fortgingo oafbrutet till och med den 18 juli, då de förklarades avslutade, sedan en uppgörelse i samtliga tvistefrågor blifvit å bägge sidor godkänd (se härom närmare s. 113 o. 119). Denna s. k. förlikningskommission hade uteslutande karaktär af förhandlingsnämnd, och dess beslut underställdes resp. organisationer å ömse sidor till definitivt antagande.

9. Arbetsinställelser vid statens och kommuners arbeten m. m.

Af intresse torde vara att särskildt notera de arbetsinställelser, som inträffat vid statens, kommuners och andra offentliga arbeten, hufvudsakligen vid kommunikationsverk samt gas-, elektricitets-, vattenlednings- och renhållningsverk, o. d. För såvidt som arbetets plötsliga upphörande är förenadt med någon fara för samhället eller öfver hufvud taget med stora olägenheter, plägar man ock benämna dylika arbetsinställelser »allmänfarliga». Emellertid är det ytterst vanskligt att i hvarje fall afgöra, om en arbetskonflikt är »allmänfarlig» eller icke, och gränsen mellan det förre och senare slaget af arbetsinställelser måste i viss mån dragas godtyckligt. Nedanstående förteckning omfattar arbetsinställelser under år 1908 vid statens eller kommuners arbeten samt vid andra inrättningar af mera offentlig karaktär, där driften är upplåten åt enskilda genom koncession eller dylikt.

Strejk af montörer och maskinister vid elektricitetsverket i Östersund ^{21/1—4/2}, omfattande 22 man, avslutad på arbetsgifvarens villkor.

Renhållningsarbetarestrejk i Sundsvall ^{4/2—10/2}, omfattande 71 man, avslutad genom kompromiss.

Järnvägsbyggnadsarbetarestrejk vid Mariestad—Gullspångs järnvägsbyggnad, påbörjad d. 10/4 afslutad under maj månad med nya arbetares antagande, omfattande 110 man.

Kommunalarbetarestrejk i Malmö 16/4—19/4, omfattande 642 man, afslutad genom tvistens hänskjutande till en förliknings- och skiljenämnd.

Järnvägsbyggnadsarbetarestrejk vid Åkarp—Sösdala järnvägsbyggnad 25/4—10/5, omfattande 89 man, afslutad genom kompromiss.

Renhållningsarbetarestrejk (hos entreprenör) i Stockholm 5/5—18/5, omfattande 15 man, afslutad enligt arbetarnes fordringar.

Strejk af arbetare vid vatten- och aflöpsledningsarbeten i Kopparberg 25/5—3/6, omfattande 120 man, afslutad på arbetsgifvarens villkor.

Kommunalarbetarestrejk i Malmö 7/8—2/10, omfattande 800 man, afslutad på arbetsgifvarens villkor.

Järnvägsbyggnadsarbetarestrejk vid Morjärf—Lappträsk järnvägsbyggnad 8/8—1/9, omfattande 21 arbetare, afslutad med nya arbetares antagande.

Järnvägsbyggnadsarbetarestrejk vid den s. k. bohuslänska längdbanans järnvägsbyggnad invid Göteborg 1/9—8/9 1909, omfattande 116 man, afslutad genom kompromiss.

Järnvägsbyggnadsarbetarestrejk vid statsbanan Östersund—Ulriksfors 11/9—2/9 1909, omfattande ca 340 man, afslutad genom kompromiss.

Järnvägsbyggnadsarbetarestrejk vid statsbanan Morjärf—Lappträsk 29/9—8/9 1909, omfattande ca 250 man, afslutad genom kompromiss.

Renhållningsarbetarestrejk i Hagalund 19/11—21/11, omfattande 3 man, afslutad på arbetsgifvarens villkor.

Dessa arbetsinställelser berörde i 5 fall staten (järnvägsbyggnader), i 6 fall kommuner samt i 2 fall enskilda personer eller korporationer.

Résumé.

Caractère, nombre et étendue des grèves. D'après les renseignements recueillis par l'office du travail il y a eu 302 cessations de travail (grèves et lock-outs) en Suède pendant l'année 1908. La répartition des grèves etc., le nombre de patrons et d'ouvriers atteints pendant la période 1903—1908 ressort du tableau suivant:

Années.	Grèves.			Lock-outs.			Conflits de caractère divers.			Total.		
	Nombre des grèves	Nombre des patrons atteints.	Nombre des ouvriers atteints.	Nombre des grèves	Nombre des patrons atteints.	Nombre des ouvriers atteints.	Nombre des grèves	Nombre des patrons atteints.	Nombre des ouvriers atteints.	Nombre des grèves	Nombre des patrons atteints.	Nombre des ouvriers atteints.
1903	109	256	5,970	16	96	982	17	126	17,619	142	478	24,571
1904	169	383	8,299	12	62	1,218	34	153	2,731	215	598	12,248
1905	152	325	13,186	12	12	456	25	510	19,264	189	847	32,906
1906	239	668	15,050	8	12	560	43	49	3,045	290	729	18,655
1907	243	498	11,278	23	37	5,669	46	283	6,593	312	818	23,540
1908	229	473	17,187	38	125	2,672	35	826	20,498	302	1,424	40,357

D'ordinaire, les grèves et les lock-outs en 1908 étaient de moindre étendue que les conflits de caractère divers. En moyenne 75 ouvriers ont été impliqués dans chaque grève, 70 ouvriers dans chaque lock-out et 586 dans chaque conflit de caractères divers.

La plupart des conflits — 90 % du total — ont atteint un nombre minime de patrons ou 5 au maximum. Quant au nombre des patrons impliqués les conflits se sont agrandis en 1908 comparativement aux années précédentes. Le nombre moyen de patrons atteints par chaque cessation de travail a été en 1903 et 1904 de 3, en 1905 de 4⁵/₆, en 1906 et 1907 de 2⁵/₆, mais en 1908 de 4⁷/₆. Cependant il est à remarquer, qu'un grand conflit dans l'industrie de la construction a altéré sensiblement le nombre moyen de 1908.

A peu près la moitié du nombre total des grèves a atteint moins de 25 ouvriers. Comparativement aux grands pays industriels de l'Europe la Suède, ainsi que le Danemark, présente un grand nombre de petites grèves. Cependant, le nombre des petites grèves, comprenant 6—50 ouvriers, a diminué relativement aux autres depuis 1903. Sur chaque conflit le nombre moyen des ouvriers impliqués était:

1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.
173	57	174	64	75	134

Répartition des cessations de travail par groupes d'industries. Dans les forêts, l'industrie du bois, l'industrie de la pâte de bois et du papier et dans l'industrie en métaux, le nombre de conflits s'est augmenté en 1908, relativement à la période 1903—1907. Par contre le nombre a diminué dans l'industrie des denrées alimentaires, l'industrie textile, l'industrie du cuir, des cheveux etc., l'industrie des minéraux, l'industrie chimique-technique, la construction et le transport.

En rapprochant le nombre moyen par année des ouvriers atteints par les conflits dans les différents groupes d'industrie au nombre total des ouvriers d'après la statistique officielle de 1907 dans les groupes d'industrie respectifs, il ressort que la fréquence la plus grande se trouve dans l'industrie du vêtement avec 15⁸/₆ grévistes sur 100 ouvriers, puis dans les industries des peaux et des cuirs avec 13⁸/₆ grévistes sur 100, dans l'industrie de la pâte de bois et du papier avec 9²/₆ sur 100 etc. La moindre fréquence se trouve dans l'industrie graphique.

Causes des grèves. La plupart des conflits a été provoquée par des questions de salaire; cependant le nombre des demandes d'augmentation de salaire a diminué relativement au nombre total. De même, le nombre des conflits qui ont eu pour cause une demande de contrat collectif, de réintégration ou de renvoi d'ouvriers et d'interprétation diverse de contrats a diminué. Par contre les contestations diverses relatives au salaire, ainsi que les demandes de diminution du temps de travail et les cas, où le patron a refusé de reconnaître le syndicat ouvrier, ont augmenté. Cependant, les conflits de cette dernière espèce ne sont pas très nombreux. Les grèves à propos de l'organisation du travail et de questions personnelles ont été très rares.

En regardant les grands pays de l'Europe on trouve partout, que les conflits causés par demande de réintégration ou de renvoi d'ouvriers sont devenus plus nombreux de nos jours. Les grèves en vue d'obtenir un changement dans l'organisation du travail ou du nombre des heures de travail ont été plus rares en Suède qu'ailleurs; par contre en Suède les questions syndicales ont engendré plus souvent des conflits.

Durée des grèves. Un peu plus d'un quart des grèves a duré moins d'une semaine et 62 % du total moins d'un mois. La durée de 45 conflits est inconnue, mais il y a lieu de présumer qu'elle n'a pas été longue.

Proportionnellement aux autres pays la Suède a eu un grand nombre de grèves de longue durée. De tous les 302 conflits 31 ou 10 % ont duré plus de trois mois. Le nombre des conflits de longue durée a augmenté relativement aux autres en 1908.

Résultats principaux. Les résultats principaux des grèves de la période 1903—1908 ressortent du tableau suivant:

Années	Nombre de grèves									
	terminées en faveur des patrons.		terminées en faveur des ouvriers.		terminées par transac- tion.		avec résul- tat inconnu.		Nombre to- tal des grè- ves.	
	Nombre.	%.	Nombre.	%.	Nombre.	%.	Nombre.	%.	Nombre.	%.
1903	37	26	45	32	47	33	13	9	142	100
1904	63	29	68	32	73	34	11	5	215	100
1905	47	25	71	38	53	28	18	9	189	100
1906	73	25	116	40	90	31	11	4	290	100
1907	70	22	93	30	126	40	23	8	312	100
1908	94	31	80	27	115	38	13	4	302	100

On voit donc que dans la période 1903—1907 un peu plus du tiers des grèves s'est terminé selon les exigences des ouvriers. Un nombre à peu près égal de grèves s'est terminé par transaction et un quart en faveur des patrons. Pour les autres les résultats sont inconnus. En 1908 le nombre absolu et relatif de grèves terminées en faveur des ouvriers a décroît sensiblement. Par contre, le nombre relatif des réussites pour les patrons qui, pendant toute la période 1903—1907, était inférieur au nombre des réussites pour les ouvriers, a dépassé ce nombre-ci en 1908, tandis que le nombre des transactions a diminué quelque peu.

Le grand nombre de réussites pour les patrons en 1908 doit être attribué soit à l'acroissement des syndicats de patrons, soit à la crise industrielle.

Quant à la période 1903—1907 il est assez remarquable que tant en Suède qu'en Danemark les ouvriers ont l'emporté sur les patrons dans la plupart des cas de grèves sans transaction. Il en a été de même en Finlande. Ceci fut sans doute le résultat de la grande vigueur des syndicats ouvriers dans les pays de l'Europe septentrionale. Dans l'année 1908 les syndicats suédois de patrons ont dépassé les syndicats ouvriers en étendue et vigueur.

Etendue et résultats des grèves. En établissant un parallèle entre les résultats des grèves et le nombre d'ouvriers y impliqués il ressort que les conflits les plus grands se sont terminés le plus souvent par réussite pour les patrons ou par transaction. D'ailleurs, la transaction fut le plus souvent le résultat des conflits comprenant 51—100 ouvriers. Les grévistes ont l'emporté le plus souvent dans les petits conflits.

Influence d'organisation des patrons sur les résultats des grèves. Les données suivantes montreront à quel point les résultats des grèves ont dépendu de l'organisation des patrons:

	Nombre de grèves									
	terminées en faveur des patrons.		terminées en faveur des ouvriers.		terminées par transac- tion.		avec résul- tat inconnu.		Totaux.	
	Nombre.	%.	Nombre.	%.	Nombre.	%.	Nombre.	%.	Nombre.	%.
Avec des patrons organisés ou en partie organisés	39	31	25	20	59	47	2	2	125	100
Avec des patrons non-organisés . .	33	30	28	23	44	40	5	5	110	100
Sans indication de l'organisation	22	33	27	40	12	18	6	9	67	100
<i>Total des grèves</i>	94	31	80	27	115	38	13	4	302	100

L'influence de l'organisation des patrons sur les résultats, se fait connaître par une proportion élevée des réussites pour les patrons, mais n'est pas très marquée. En effet, il y a lieu de croire, que la dépression industrielle ait exercé une influence plus considérable.

Objectif des grévistes et résultats des grèves. Le tableau suivant a pour but de montrer les résultats des grèves classées suivant leur diverses causes.

Causes principales.	Nombre de grèves terminées								Totaux.	
	en faveur des pa- trons.		en faveur des ou- vriers.		par tran- saction.		sans ré- sultat connu.			
	Nom- bre.	%.	Nom- bre.	%.	Nom- bre.	%.	Nom- bre.	%.	Nom- bre.	%.
Augmentation de salaire	33	25	14	11	76	59	7	5	130	100
Diminution de salaire	2	11	10	55	3	17	3	17	18	100
Autres questions de salaire . . .	15	29	26	51	10	20	—	—	51	100
Suppression du syndicat ouvrier .	5	42	5	42	1	8	1	8	12	100
Demande de contrat collectif . . .	3	15	11	55	6	30	—	—	20	100
Autres questions syndicales . . .	5	83	1	17	—	—	—	—	6	100
Circonstances personnelles	1	25	2	50	—	—	1	25	4	100
Heures de travail	7	54	1	8	5	38	—	—	13	100
Demande de réintégration ou de renvoi d'ouvriers	13	52	5	20	7	28	—	—	25	100
Opposition à l'organisation du travail	2	50	1	25	1	25	—	—	4	100
Opposition à l'interprétation du contrat	1	20	2	40	2	40	—	—	5	100
Causes diverses	7	50	2	14	4	29	1	7	14	100
Total	94	31	80	27	115	38	13	4	302	100

C'est dans les grèves se rapportant aux questions de diminution de salaire, aux autres questions de salaire, au contrat collectif et à l'interprétation du contrat que les grévistes ont eu le plus de succès. Au contraire les conflits relatifs à l'augmentation de salaire, à d'autres questions syndicales, aux heures de travail et à la réintégration ou au renvoi des ouvriers se sont le plus souvent terminées en faveur des patrons. Dans les conflits se rapportant à la suppression du syndicat les deux adversaires ne l'ont pas cédé l'un à l'autre.

Le développement est remarquable surtout en ce qui concerne les grèves pour l'augmentation du salaire où le nombre des victoires remportées par les grévistes a augmenté pendant les années 1903—1906, mais a diminué, au point de vue absolu aussi bien que relativement, dans les années 1907—1908.

Dans les conflits relatifs au contrat collectif le nombre des succès pour les grévistes s'est toujours accru dans la période 1903—1907, tandis que le nombre des succès pour les patrons a diminué. Aussi dans l'année 1908 le nombre des réussites pour les ouvriers a été bien supérieure au celui des succès pour les patrons.

Durée des grèves et leurs résultats. En rapprochant la durée des grèves de leurs résultats on trouve que les patrons sont demeurés vainqueurs plutôt dans les grèves de courte durée que dans les plus longues, c'est à dire celles de plus de six mois. Cependant, quant au nombre des ouvriers impliqués, les patrons ont l'emporté sur les ouvriers même dans les conflits longues. Ce même fait (la supériorité des patrons dans les conflits de longue durée) a été également constaté dans d'autres pays comme le Danemark, l'Allemagne, la France et les Pays-Bas où il a été encore plus accentué qu'en Suède. Dans la plupart des grèves de longue durée on a eu recours à des transactions, ce qui a aussi été le cas dans d'autres pays.

Nombre de jours chômés. Le nombre des jours chômés par suite de grèves dans la période 1903—1908 s'est élevé à environ 6,253,200. Ils se répartissent ainsi qu'il suit:

Années.	Nombre de jours chômés.
1903	642,000
1904	386,000
1905	2,390,000
1906	479,000
1907	514,000
1908	1,842,200

En établissant pour 1908 un parallèle entre le nombre de jours chômés et le nombre total des ouvriers industriels — 387,902 personnes d'après la statistique officielle de 1907 — on voit que chaque ouvrier a chômé à peu près 4½ jours par an en moyenne, par suite des grèves commencées dans l'année en question. Même dans les années normales, pour ainsi dire, la Suède présente relativement aux autres pays, un chiffre remarquablement élevé de jours chômés.

Infractions au contrat. Après un examen spécial des cas où il s'est agi d'infractions au contrat on a pu constater — en tant que les renseignements le permettent — que, dans les grèves, 17 infractions au contrat ont été commises par les patrons et 30 par les ouvriers.

Quant aux infractions aux contrats collectifs il y en a eu 16 de la part des patrons et 21 de la part des ouvriers.

D'ordinaire, ce sont les clauses des transactions, des conciliations et de l'arbitrage, puis celles des salaires qui ont été violées.

Négociation, conciliation et arbitrage. Quant à la question de savoir si, avant le commencement de la grève, il y a eu des négociations, on a reçu des renseignements sur 299 grèves. On trouve que 13 % des grèves ont éclaté sans négociations préalables.

Dans l'année envisagée on a fait appel à l'arbitrage dans 6 grèves contre 5, 3, 3, 7 et 5 dans les années différentes de la période 1903—1907. En outre, dans 29 grèves en 1908 la solution est due à l'intervention des médiateurs officiels.

Tab. I. Arbetsinställelsor, påbörjade under år

Näringsgrenar.	Antal arbetsinställelsor, påbörjade under				Summa arbetsinställelsor.	Karaktär.			Orsaker.		
	1:sta kvar-talet.	2:dra kvar-talet.	3:dje kvar-talet.	4:de kvar-talet.		Strej-ker.	Lock-outer.	Blanda eller ohestämbara.	Löne-frågor.	Orga-nisations-spörs-mål.	Andra och okända or-saker.
Jordbruk	2	6	4	1	13	11	—	2	6	1	6
Skogsbruk	4	9	1	—	14	12	2	—	10	4	—
Gruvdrift	2	2	2	—	6	4	—	2	1	—	5
Annan brytn. och upptagn. ind.	—	3	2	1	6	5	—	1	4	—	2
Kvarnar	1	1	1	—	3	3	—	—	—	1	2
Bagerier	—	4	2	—	6	5	1	—	4	2	—
Sockerfabriker	—	1	1	—	2	2	—	—	2	—	—
Bryggerier	1	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—
Tobaksfabriker	—	—	1	1	2	1	1	—	1	1	—
Margarinfabriker	—	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—
Slakterier	1	—	1	—	2	1	1	—	—	1	1
Textilindustri	4	1	—	—	5	4	—	1	4	1	—
Skrädderi och sömnad	6	5	1	1	13	12	1	—	9	2	2
Trikåfabriker	—	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—
Skomakeri	4	5	2	—	11	7	—	4	7	—	4
Handskfabriker	—	1	—	—	1	—	—	1	1	—	—
Annan beklädnadsindustri	—	1	—	1	2	1	1	—	1	—	1
Läderfabriker	2	3	1	—	6	3	1	2	5	—	1
Gummifabriker	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1
Sadelmakerier	—	3	—	—	3	2	1	—	3	—	—
Sågverk och brädgårdar	5	7	4	3	19	12	4	3	14	1	4
Snickerier och annan träförädling	2	9	13	3	27	23	3	1	18	4	5
Trämassfabriker	3	1	2	2	8	6	1	1	4	—	4
Pappersbruk och pappfabriker	—	—	2	—	2	2	—	—	2	—	—
Bokbinderier	—	1	1	—	2	1	1	—	2	—	—
Tapetfabriker	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—
Malmförädlingsindustri	1	—	1	—	2	—	1	1	2	—	—
Järn- och stålvarufabriker samt gjuterier	5	1	1	2	9	4	5	—	3	2	4
Bleck- och plåtslagerier	—	6	—	—	6	6	—	—	6	—	—
Guld- och silfvervarufabriker	—	—	2	—	2	2	—	—	1	—	1
Mekaniska verkstäder	2	5	—	1	8	7	1	—	7	—	1
Skeppsvarf	2	1	—	—	3	3	—	—	3	—	—
Stenhuggerier	5	4	1	6	16	10	3	3	15	—	1
Kalk- och kritbruk	3	—	—	1	4	2	1	1	3	1	—
Cementfabriker och -gjuterier	2	—	—	1	3	2	—	1	2	—	1
Glasbruk	2	—	—	—	2	2	—	—	—	1	1
Annan jord- och stenindustri	3	1	—	—	4	3	1	—	1	1	2
Kemisk-teknisk industri	—	2	1	—	3	2	1	—	2	1	—
Husbyggnadsarbete	6	12	6	4	28	22	2	4	19	4	5
Måleri	—	10	1	1	12	10	—	2	9	1	2
Väg- och vattenbyggnadsarbete	1	1	—	1	3	3	—	—	3	—	—
Järnvägsbyggnadsarbete	1	2	5	—	8	5	—	3	4	—	4
Annan byggnadsindustri	4	3	4	—	11	9	1	1	9	1	1
Elektricitetsverk	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—
Renhållningsverk	1	1	—	1	3	3	—	—	2	1	—
Handel och varulager	—	3	3	—	6	4	1	1	2	4	—
Landtransport	1	—	1	—	2	2	—	—	1	1	—
Lastning och lossning	2	2	—	1	5	4	1	—	3	—	2
Sjötransport	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Hotell-, kafé- och restauranttrörelse	1	—	—	1	2	2	—	—	—	1	1
Summa år 1908	82	119	68	33	302	229	38	35	190	38	65
» » 1907	76	115	82	39	312	243	23	46	169	74	69
» » 1906	52	97	83	58	290	239	8	43	181	42	67
» » 1905	42	71	45	31	189	152	12	25	111	30	48
» » 1904	34	90	51	40	215	169	12	34	149	24	42
» » 1903	23	61	38	20	142	109	16	17	102	12	28

1908, inom olika näringsgrenar.

Resultat.				Känt högsta antal				Arbetsgifvarnes organisation.			Arbetarnes organisation.			Förlorade arbetsdagar. (Approx. uppgift.)	
Arbetsgifvarrens villkor.	Arbetarnes fördringar.	Kompromiss.	Okänt.	direkt berörda arbetsgifvare.	arbetare vid				Helt eller delvis organis.	Ej organis.	Uppgift saknas om organis.	Helt eller delvis organis.	Ej organis.	Uppgift saknas om organis.	
					strejker.	lock-outer.	bland eller obest. konfl.	Tillsammans.							
9	1	3	—	12	317	—	54	371	7	5	1	12	1	—	7,600
7	3	3	1	24	2,608	150	—	2,758	2	6	6	10	4	—	41,300
2	1	3	—	6	71	—	482	553	4	2	—	6	—	—	20,000
3	1	2	—	6	163	—	10	173	3	1	2	4	2	—	9,000
1	1	1	—	3	105	—	—	105	2	1	—	3	—	—	2,000
1	2	3	—	37	78	2	—	80	3	2	1	5	—	1	2,000
—	—	2	—	2	1,963	—	—	1,963	2	—	—	2	—	—	149,900
1	—	—	—	2	30	—	—	30	—	1	—	—	1	—	100
—	1	1	—	5	33	4	—	37	—	2	—	2	—	—	2,800
—	—	1	—	1	30	—	—	30	1	—	—	1	—	—	—
—	1	1	—	6	13	14	—	27	2	—	—	2	—	—	200
3	2	—	—	6	69	—	214	283	2	—	3	5	—	—	2,900
2	4	7	—	57	484	49	—	533	9	2	2	12	1	—	6,300
—	1	—	—	4	26	—	—	26	1	—	—	1	—	—	1,300
3	1	7	—	74	236	—	4,032	4,268	8	2	1	11	—	—	183,500
—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
—	—	1	1	9	4	11	—	15	1	—	1	2	—	—	100
4	—	2	—	7	75	6	58	139	4	1	1	6	—	—	22,200
—	1	—	—	1	500	—	—	500	1	—	—	1	—	—	500
1	—	1	1	7	6	15	—	21	—	2	1	3	—	—	400
6	7	6	—	20	860	211	70	1,141	11	3	5	18	1	—	27,800
8	8	10	1	41	475	60	4	539	7	13	7	24	1	2	21,600
3	2	3	—	8	239	70	230	533	6	1	1	6	—	2	16,200
—	1	—	1	2	132	—	—	132	1	1	—	2	—	—	17,100
2	—	—	—	64	1	1,540	—	1,541	1	—	1	2	—	—	160,000
—	1	—	—	1	—	16	—	16	—	1	—	1	—	—	500
1	1	—	—	2	—	13	83	96	1	—	1	1	—	1	700
6	1	1	1	9	136	61	—	197	5	3	1	9	—	—	18,000
—	1	4	1	25	80	—	—	80	2	3	1	6	—	—	3,600
1	1	1	—	2	42	—	—	42	1	1	—	2	—	—	2,400
3	1	4	—	8	257	21	—	277	1	7	—	7	1	—	3,500
2	—	1	—	3	77	—	—	77	1	1	1	1	1	1	500
1	3	7	5	17	389	196	58	643	5	7	4	14	2	—	30,900
1	2	1	—	4	4	57	15	76	—	3	1	3	—	1	1,600
1	1	2	—	3	297	—	—	297	2	—	1	2	—	1	21,400
1	—	1	—	2	147	—	—	147	1	—	1	1	1	—	7,500
1	3	—	—	4	258	31	—	289	1	2	1	3	—	1	11,800
—	1	2	—	3	121	18	—	139	1	2	—	3	—	—	1,300
5	13	10	—	627	821	28	13,210	14,059	11	9	8	25	1	2	681,300
2	3	7	—	197	276	—	1,068	1,344	6	5	1	12	—	—	66,800
1	—	2	—	3	271	—	—	271	2	1	—	3	—	—	22,500
2	1	5	—	8	266	—	706	972	—	8	—	6	1	1	92,400
4	2	4	1	12	1,730	42	80	1,852	1	4	6	8	3	—	49,400
1	—	—	—	1	22	—	—	22	—	1	—	1	—	—	900
—	1	2	—	3	89	—	—	89	—	2	1	2	1	—	900
1	4	1	—	51	78	12	124	214	1	4	1	6	—	—	5,000
—	2	—	—	2	32	—	—	32	—	1	1	2	—	—	—
3	—	2	—	29	3,269	37	—	3,306	5	—	—	4	—	1	121,500
—	—	1	—	1	—	8	—	8	—	—	1	1	—	—	—
1	1	—	—	2	7	—	—	7	—	—	2	2	—	—	—
94	80	115	13	1,424	17,187	2,672	20,498	40,357	125	110	67	266	22	14	1,842,200
70	93	126	23	818	11,278	5,669	6,593	23,540	97	124	91	237	50	25	514,000
73	116	90	11	729	15,050	560	3,045	18,655	84	128	78	218	56	16	479,000
47	71	53	18	847	13,186	456	19,264	32,906	51	90	48	134	41	14	2,390,000
63	68	73	11	598	8,299	1,218	2,731	12,248	49	119	47	155	44	16	386,000
37	45	47	13	478	5,970	982	17,619	24,571	36	73	33	105	34	3	642,000

Tab. II. Arbetsinställelser, påbörjade under

Landsdelar.	Antal arbetsinställelser, påbörjade under				Summa arbetsinställelser.	Karakttär.			Orsaker.		
	1:sta kvar-talet.	2:dra kvar-talet.	3:dje kvar-talet.	4:de kvar-talet.		Strej-ker.	Lock-outer.	Blandade eller obe-stäm-bara	Löne-frågor.	Orga-nisations-spörs-mål.	Andra och okända or-saker.
Stockholms stad	4	7	4	—	15	12	1	2	7	2	6
„ „ län: städer och köpingar . . .	1	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—
„ „ landsbygd	1	3	1	1	6	5	1	—	2	—	2
Uppsala „ städer och köpingar . . .	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	1
„ landsbygd	2	—	—	—	2	2	—	—	2	—	—
Södermanlands „ städer och köpingar . . .	1	1	—	1	3	1	2	—	—	1	2
„ landsbygd	—	1	—	2	3	1	1	1	3	—	—
Östergötlands „ städer och köpingar . . .	—	4	—	—	4	3	1	—	3	1	—
„ landsbygd	1	—	1	—	2	2	—	—	2	—	—
Jönköpings „ städer och köpingar . . .	1	3	2	2	8	6	2	—	8	—	—
„ landsbygd	3	3	2	—	8	7	—	1	4	1	3
Kronobergs „ städer och köpingar . . .	—	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—
„ landsbygd	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—
Kalmar „ städer och köpingar . . .	2	3	1	—	6	4	1	1	4	1	1
„ landsbygd	1	1	—	3	5	1	2	2	5	—	—
Gottlands „ städer och köpingar . . .	1	—	—	1	2	2	—	—	1	—	1
„ landsbygd	1	—	1	1	3	1	2	—	3	—	—
Blekinge „ städer och köpingar . . .	5	3	2	2	12	11	1	—	9	—	3
„ landsbygd	4	2	2	4	12	9	3	—	9	2	1
Kristianstads „ städer och köpingar . . .	1	2	2	—	5	3	1	1	4	1	—
„ landsbygd	3	5	5	2	15	11	3	1	7	2	6
Malmöhus „ Malmö	4	2	5	—	11	10	—	1	5	4	2
„ öfr. städer och köpingar . . .	5	8	4	1	18	15	3	—	15	1	2
„ landsbygd	5	13	1	3	22	18	1	3	10	2	10
Hallands „ städer och köpingar . . .	3	6	1	—	10	7	2	1	9	—	1
„ landsbygd	2	—	—	—	2	2	—	—	2	—	—
Göteb. o. Bohus „ Göteborg	3	6	1	—	10	9	1	—	5	2	3
„ öfr. städer och köpingar . . .	2	1	—	—	3	2	1	—	2	1	—
„ landsbygd	1	1	3	—	5	4	—	1	3	—	2
Älfsborgs „ städer och köpingar . . .	1	4	1	1	7	4	1	2	4	3	—
„ landsbygd	1	2	1	1	5	4	—	1	4	1	—
Skaraborgs „ städer och köpingar . . .	—	2	2	—	4	3	—	—	3	—	1
„ landsbygd	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1
Värmlands „ städer och köpingar . . .	1	2	2	1	6	4	2	—	4	2	—
„ landsbygd	4	—	2	—	6	5	—	1	3	—	3
Örebro „ städer och köpingar . . .	1	2	1	—	4	3	—	1	4	—	—
„ landsbygd	—	—	2	1	3	3	—	—	1	1	1
Västmanlands „ städer och köpingar . . .	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	—
„ landsbygd	2	—	4	—	6	5	—	1	4	—	2
Kopparbergs „ städer och köpingar . . .	2	—	1	1	4	3	1	—	4	—	—
„ landsbygd	1	3	1	1	6	4	1	1	4	—	2
Gäflleborgs „ städer och köpingar . . .	—	3	1	—	4	4	—	—	4	—	—
„ landsbygd	1	4	2	—	7	7	—	—	5	2	—
Västernorrlands „ städer och köpingar . . .	1	3	—	—	4	3	—	1	4	—	—
„ landsbygd	6	10	4	2	22	15	2	5	14	3	5
Jämtlands „ städer och köpingar . . .	1	1	—	—	2	2	—	—	1	1	—
„ landsbygd	1	—	1	—	2	1	—	1	1	—	1
Västerbottens „ landsbygd	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	1
Norrbottnens „ landsbygd	1	2	2	1	6	3	1	2	4	1	1
Flera län eller hela riket	—	4	1	—	5	2	1	2	4	—	1
Summa år 1908	82	119	68	33	302	229	38	35	190	38	65
„ „ 1907	76	115	82	39	312	243	23	46	169	74	69
„ „ 1906	52	97	83	58	290	289	8	43	181	42	67
„ „ 1905	42	71	45	31	189	152	12	25	111	30	48
„ „ 1904	34	90	51	40	215	169	12	34	149	24	42
„ „ 1903	23	61	38	20	142	109	16	17	102	12	28

år 1908, inom olika landsdelar.

Resultat.				Känt högsta antal				Arbetsgifvarnes organisation.			Arbetarnes organisation.			Förlo- rade arbets- dagar (Approx. uppgift.)	
Arbets- gifva- rens vill- kor.	Arbe- tarnes for- dring- ar.	Kom- pro- miss.	Okänt.	direkt be- rörda arbets- gif- vare.	arbetare vid				Helt eller delvis orga- nis.	Ej or- ganis.	Upp- gift saknas om or- ganis.	Helt eller delvis orga- nis.	Ej or- ganis.		Upp- gift saknas om or- ganis.
					strej- ker.	lock- outer.	bland. eller obest. konfl.	Till sam- mans.							
5	7	3	—	161	310	12	1,070	1,392	5	5	5	15	—	—	56,200
—	—	1	—	1	—	—	80	80	—	1	—	1	—	—	6,200
3	2	1	—	6	257	16	—	273	—	5	1	6	—	—	1,800
1	—	—	—	1	34	—	—	34	—	1	—	1	—	—	2,400
1	1	—	—	2	74	—	—	74	—	1	1	1	—	1	1,400
1	—	1	1	3	4	38	—	42	2	—	1	3	—	—	15,800
—	2	1	—	3	6	14	40	60	—	2	1	3	—	—	3,800
1	1	2	—	15	111	—	—	111	1	2	1	4	—	—	1,300
—	1	1	1	2	27	—	—	27	—	2	—	1	—	1	1,400
1	4	1	2	19	88	71	—	159	3	1	4	8	—	—	10,900
5	1	2	—	9	220	—	4	224	4	2	2	8	—	—	4,000
—	—	1	—	4	29	—	—	29	1	—	—	1	—	—	1,100
—	—	1	—	1	127	—	—	127	1	—	—	1	—	—	7,400
2	—	4	—	48	377	49	479	905	3	2	1	5	1	—	46,200
—	—	4	1	5	44	159	22	225	—	5	—	4	1	—	17,900
—	—	1	—	2	297	—	—	297	2	—	—	2	—	—	21,400
1	1	—	—	3	59	99	—	158	1	1	1	3	—	—	12,100
1	6	5	—	54	214	8	—	222	5	3	4	10	2	—	4,400
1	3	5	3	16	392	115	—	507	4	5	3	10	1	1	17,900
—	3	2	—	12	135	4	—	139	1	1	3	5	—	—	7,600
5	4	6	—	17	175	59	10	254	7	5	3	13	2	—	9,400
6	1	4	—	31	1,682	—	124	1,806	4	5	2	10	1	—	66,100
5	5	8	—	48	2,759	34	—	2,793	12	2	4	16	—	2	150,200
8	5	9	—	23	280	6	59	345	12	5	5	21	—	1	12,700
1	5	3	1	48	204	51	50	305	6	3	1	10	—	—	4,600
—	—	1	1	2	43	—	—	43	2	—	—	2	—	—	2,400
6	1	3	—	16	431	5	—	436	4	5	1	8	1	1	14,900
2	1	—	—	4	38	2	—	40	—	3	—	2	1	—	100
2	2	—	—	5	52	—	116	168	3	1	1	5	—	—	11,200
5	—	2	—	12	47	—	289	336	1	4	2	7	—	—	6,800
2	1	—	2	5	271	—	8	279	1	3	1	4	1	—	19,800
1	—	3	—	10	196	—	23	219	2	2	—	3	1	—	6,100
1	—	—	—	1	110	—	—	110	—	1	—	1	—	—	3,300
—	2	4	—	19	181	35	—	216	2	4	—	6	—	—	9,800
3	1	—	—	6	173	—	131	304	3	1	2	3	1	2	21,400
1	1	2	—	13	136	—	968	1,104	1	1	2	3	1	—	34,000
—	1	2	—	4	53	—	—	53	2	—	1	1	1	1	3,600
—	—	1	—	1	3	—	—	3	1	—	—	1	—	—	100
2	1	3	—	6	240	—	83	323	2	4	—	5	—	1	5,200
—	4	—	—	5	75	13	—	88	2	1	1	3	—	1	1,100
1	—	5	—	8	672	122	351	1,145	4	1	1	6	—	—	28,200
1	—	3	—	12	64	—	—	64	1	3	—	4	—	—	200
3	2	2	—	27	1,097	—	—	1,097	3	4	—	4	3	—	6,900
—	1	3	—	29	110	—	68	178	2	2	—	3	1	—	5,400
7	9	6	—	30	1,010	160	300	1,500	8	5	9	19	2	1	33,100
1	—	1	—	5	35	—	—	35	1	1	—	2	—	—	1,300
1	—	1	—	2	300	—	340	640	1	1	—	2	—	—	52,200
1	—	—	—	—	234	—	—	234	1	—	—	—	—	1	100
2	1	2	1	9	71	60	300	431	—	4	2	5	1	—	27,800
2	—	3	—	659	3,600	1,540	15,583	20,723	4	—	1	5	—	—	1,063,000
94	80	115	13	1,424	17,187	2,672	20,498	40,357	125	110	67	266	22	14	1,842,200
70	93	126	23	818	11,278	5,669	6,593	23,540	97	124	91	237	50	25	514,000
73	116	90	11	729	15,050	560	3,045	18,655	84	128	78	218	56	16	479,000
47	71	53	18	847	13,186	456	19,264	32,906	51	90	48	134	41	14	2,390,000
63	68	73	11	598	8,299	1,218	2,731	12,248	49	119	47	155	44	16	386,000
37	45	47	13	478	5,970	982	17,619	24,571	36	73	33	105	34	3	642,000

Tab. III. Hufvudorsaker till arbets-

Näringsgrupper.	H u f v u d-									
	Begäran om löneförhöjning.		Lönesänkning.		Andra lönefrågor.		Fråga om föreningsrätten.		Begäran om kollektivt aftal.	
	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.
Jordbruk, boskaps- och trädgårdsskötsel .	5	242	—	—	1	22	1	50	—	—
Skogsbruk	9	2,144	1	90	—	—	2	424	1	60
Grufdrift	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Annan brytnings- och upptagningsindustri	2	89	—	—	2	74	—	—	—	—
Närings- och njutningsämnesindustri . . .	8	2,111	—	—	1	9	2	18	3	20
Textilindustri	3	219	—	—	1	14	1	50	—	—
Beklädnadsindustri	10	1,284	3	2,994	6	213	—	—	2	110
Läder-, hår- och gummivaruindustri . . .	8	110	—	—	—	—	—	—	—	—
Trävaruindustri	19	503	5	150	8	480	3	7	2	6
Trämasse- och pappersindustri	5	1,871	1	30	3	68	—	—	—	—
Malmförädlingsindustri	—	—	—	—	2	96	—	—	—	—
Metallindustri	7	90	2	13	1	19	1	8	1	14
Maskin- och skeppsbyggnadsindustri . . .	7	128	1	13	2	19	—	—	—	—
Jord- och stenindustri	10	546	3	63	8	226	—	—	3	162
Kemisk-teknisk industri	2	121	—	—	—	—	1	18	—	—
Byggnadsindustri	30	14,925	2	182	12	210	—	—	3	20
Belysning och vattenledning	1	71	—	—	1	15	1	22	1	3
Handel och varulager	2	71	—	—	—	—	—	—	3	19
Landtransport	1	37	—	—	3	55	—	—	—	—
Sjötransport	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
<i>Summa år 1908</i>	130	24,562	18	3,535	51	1,520	12	597	20	416
„ „ 1907	38	9,758	5	167	26	1,520	10	885	54	3,928
„ „ 1906	129	7,982	16	516	36	1,282	5	275	24	1,647
„ „ 1905	77	7,787	6	2,146	28	15,043	7	3,719	11	1,370
„ „ 1904	114	6,786	8	380	27	1,239	7	515	11	313
„ „ 1903	77	21,430	10	830	15	511	5	69	2	104

inställelser under år 1908 inom olika näringsgrupper.

o r s a k e r.														Summa	
Andra organisations-spörsmål.		Personliga förhållanden.		Arbetstiden.		Fråga om arbetares an-tag. o. afsked.		Fråga om arbetsanord-ning.		Tolkning af aftal.		Andra orsaker.		Arb.-inst.	Direkt berörda arbetare.
Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.	Antal arb.-inst.	Antal direkt berörda arb.		
—	—	—	—	5	57	1	—	—	—	—	—	—	—	13	371
1	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	2,758
—	—	—	—	1	9	1	40	1	351	—	—	2	153	6	553
—	—	1	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	6	173
—	—	—	—	—	—	2	15	—	—	1	99	—	—	17	2,272
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	283
—	—	1	4	1	70	4	150	1	17	—	—	—	—	28	4,842
—	—	—	—	—	—	1	500	—	—	—	—	1	50	10	660
—	—	—	—	—	—	3	341	—	—	2	35	4	158	46	1,680
—	—	1	14	—	—	1	5	1	10	—	—	1	230	13	2,228
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	96
—	—	—	—	2	71	1	34	—	—	—	—	2	70	17	319
—	—	—	—	—	—	1	195	—	—	—	—	—	—	11	355
—	—	—	—	—	—	3	424	—	—	1	14	1	17	29	1,452
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	139
3	924	1	30	5	839	2	315	1	33	1	6	2	1,014	62	18,498
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	111
1	124	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	214
1	12	—	—	—	—	1	3,000	—	—	—	—	1	234	7	3,338
—	—	—	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	1	8
—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	2	7
6	1,100	4	48	14	1,046	24	5,042	4	411	5	154	14	1,926	302	40,357
10	572	6	82	11	416	28	5,491	4	126	14	499	6	96	312	23,540
13	913	4	97	8	2,332	37	2,935	1	80	6	221	11	375	290	18,655
12	205	5	768	5	401	24	1,013	2	87	3	229	9	138	189	32,906
6	781	6	104	5	216	20	1,216	4	—	3	180	4	466	215	12,248
5	591	6	450	6	233	6	251	3	—	2	21	5	60	142	24,571

Tab. IV. Resultat af arbetsinställelser under år 1908 inom olika näringsgrenar.

Näringsgrenar.	R e s u l t a t.													Summa.	
	Arbetsgifvarnes villkor.		Arbetarnes fordringar.		K o m p r o m i s s.						Uppgift saknas om resultat.				
					Hufvudsakl. a-g:s villkor.		Hufvudsakl. arb.-nes fordr.		Lika eftergifter.						
	Antal arb.-inst.	Antal arb.	Antal arb.-inst.	Antal arb.	Antal arb.-inst.	Antal arb.	Antal arb.-inst.	Antal arb.	Antal arb.-inst.	Antal arb.	Antal arb.-inst.	Antal arb.	Arbetsinst.	Arbetare.	
Jordbruk	9	178	1	11	—	—	1	14	2	168	—	—	13	371	
Skogsbruk	7	1,468	3	410	1	478	1	300	1	42	1	60	14	2,758	
Grufdrift	2	140	1	40	1	351	1	22	1	—	—	—	6	553	
Annan brytn.- o. upptagn. ind.	3	135	1	—	1	28	1	10	—	—	—	—	6	173	
Kvarnar	1	2	1	4	—	—	—	—	1	99	—	—	3	105	
Bagerier	1	2	2	21	1	49	1	4	1	4	—	—	6	80	
Sockerfabriker	—	—	—	—	1	163	—	—	1	1,800	—	—	2	1,963	
Bryggerier	1	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	30	
Tobaksfabriker	—	—	1	4	—	—	1	33	—	—	—	—	2	37	
Margarinfabriker	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—	—	—	1	30	
Slakterier	—	—	1	14	—	—	—	—	1	13	—	—	2	27	
Textilindustri	3	230	2	53	—	—	—	—	—	—	—	—	5	283	
Skrädderi och sömnad	2	100	4	82	—	—	1	88	6	263	—	—	13	533	
Trikåfabriker	—	—	1	26	—	—	—	—	—	—	—	—	1	26	
Skomakerier	3	154	1	25	—	—	2	72	5	4,017	—	—	11	4,268	
Handskfabriker	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	
Annan beklädnadsindustri	—	—	—	—	—	—	1	11	—	—	1	4	2	15	
Läderfabriker	4	85	—	—	—	—	—	—	2	54	—	—	6	139	
Gummifabriker	—	—	1	500	—	—	—	—	—	—	—	—	1	500	
Sadelmakerier	1	5	—	—	—	—	1	15	—	—	1	1	3	21	
Sågverk och brädgårdar	6	458	7	357	1	5	1	40	4	281	—	—	19	1,141	
Snickerier o. annan träförädl. ind.	8	158	8	124	2	21	2	23	6	153	1	60	27	539	
Trämassefabriker	3	165	2	44	1	70	—	—	2	260	—	—	8	539	
Pappersbruk och pappfabriker	—	—	1	22	—	—	—	—	—	—	1	110	2	132	
Bokbinderier	2	1,541	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1,541	
Tapetfabriker	—	—	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—	1	16	
Malmförädlingsindustri	1	83	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	2	96	
Järn- o. stålvarufabr. samt gjuterier	6	170	1	5	—	—	—	—	1	14	1	8	9	197	
Bleck- och plåtslagerier	—	—	1	19	—	—	1	6	3	51	1	4	6	80	
Guld- och silfvervarufabriker	1	34	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	2	42	
Mekaniska verkstäder	3	218	1	17	1	13	—	—	3	30	—	—	8	278	
Skeppsvarf	2	37	—	—	—	—	—	—	1	40	—	—	3	77	
Stenhuggerier	1	11	3	71	1	70	1	89	5	318	5	84	16	643	
Kalk- och kritbruk	1	57	2	4	—	—	—	—	1	15	—	—	4	76	
Cementfabriker och -gjuterier	1	107	—	—	—	—	1	190	1	—	—	—	3	297	
Glasbruk	1	20	—	—	—	—	—	—	1	127	—	—	2	147	
Annan jord- och stenindustri	1	214	3	75	—	—	—	—	—	—	—	—	4	289	
Kemisk-teknisk industri	—	—	1	18	—	—	1	32	1	89	—	—	3	139	
Husbyggnadsarbete	5	469	13	212	1	479	1	3	8	12,896	—	—	28	14,059	
Måleri	2	1,001	3	48	1	25	1	18	5	252	—	—	12	1,344	
Väg- och vattenbyggnadsarbete	1	140	—	—	1	96	—	—	1	35	—	—	3	271	
Järnvägsbyggnadsarbete	2	131	1	26	—	—	—	—	5	815	—	—	8	972	
Annan byggnadsindustri	4	990	2	92	—	—	1	11	3	749	1	10	11	1,852	
Elektricitetsverk	1	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	22	
Renhållningsverk	—	—	1	15	1	3	—	—	1	71	—	—	3	89	
Handel och varulager	1	124	4	69	—	—	1	21	—	—	—	—	6	214	
Landtransport	—	—	2	32	—	—	—	—	—	—	—	—	2	32	
Lastning och lossning	3	269	—	—	1	3,000	—	—	1	37	—	—	5	3,306	
Sjötransport	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	—	—	1	8	
Hotell-, kafé- och restaurantrörelse	1	5	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	
Summa år 1908	94	8,953	80	2,479	17	4,881	23	1,002	75	22,701	13	341	302	40,357	
„ „ 1907	70	2,589	93	4,121	—	—	126	15,893	—	—	23	937	312	23,540	
„ „ 1906	73	2,739	116	7,487	—	—	90	8,152	—	—	11	277	290	18,655	
„ „ 1905	47	1,840	71	5,122	—	—	53	25,557	—	—	18	387	189	32,906	
„ „ 1904	63	1,629	68	3,540	—	—	73	6,925	—	—	11	154	215	12,248	
„ „ 1903	37	17,411	45	1,632	—	—	47	4,666	—	—	13	862	142	24,571	

BILAGOR.

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

(Arbetarnes uppgifter i kol. 1, 2, 3, 8, 9 och 10 äro, om de
a-g. = arbetsgifvare. a. = arbetare.

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
1	1 jan.	17 mars (14 april).	76 (105)	Strejk.	Glas-, sågverks- och brädgårdsarbetare.	Orrefors (Kronob. l.).	Kollektivaf-tal, löneförhöj- ning.
2	2 jan.	2 mars.	61	Lockout.	Sågverksarbetare.	Viskans såg- verk (Västern. l.).	Missuppfattning från arbe- tarnes sida af vissa af bolaget företagna åtgär- der, hvilka arbetarne an- sågo riktade mot före- ningsrätten.
3	2 jan.	22 jan.	21	Lockout.	Arbetare vid makadamfabrik.	Åstorp (Kristianst. l.)	Kollektivaf-tal.
4	2 jan.	26 jan.	25	Strejk.	Skrädderiarbetare.	Falun.	Lönesänkning.
5	3 jan.	4 jan.	2	Strejk.	Iskörare.	Lysekil.	Löneförhöjning.
6	4 jan.	4 jan.	1½	Strejk.	Träarbetare. (Minderåriga.)	Landskrona.	Löneförhöjning.
7	7 jan.	—	—	Lockout.	Jordschaktare.	Mästermyr (Gottlands l.).	Lönesänkning.
8	7 jan.	13 jan.	6½	Strejk.	Arbetare vid mek. verkstad.	Karlskrona.	Lönesänkning.
9	7 jan.	26 jan.	20	Lockout.	Byggnadssnickare och -timmermän.	Landskrona.	Lönefråga.
10	7 jan.	15 jan.	8	Strejk.	Byggnadssnickare, murare och grof- arbetare.	Hässleholm.	Utbetalande af innestående aflöning.

i Sverige, påbörjade under år 1908.

afvika från arbetsgifvarnes, anförda inom parentes.)

omb. = K. Kommerskollegii ombud.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgifvare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgifvare.	arbetare.				
1	127 (108)	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.		1
1	—	70	Nej.	Hälften.	Arbetet återupptogs på de gamla villkoren.	a-g.	²⁾ Statens förlikningsmen medlade.	2
1	—	31	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a-g, a.	³⁾ A-g. ansåg, att icke någon lockout förelåg, utan att arbetsnedläggelsen berodde på under tiden verkställda större reparationer.	3
1	37	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g, a.	⁴⁾ Arbetarne karaktäriserade konflikten såsom lockout.	4
2	30	—	Nej.	Nej.	A-g:s villkor.	a-g, a.		5
1	8	—	—	—	A-g:s villkor.	a-g.	⁶⁾ En del af de strejkande återgingo i arbete; de öfriga ersattes af nya.	6
1	—	42	—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g, a.	⁷⁾ A-g. förklarade sig icke kunna betala efter gällande aftal, utan ville i stället anskaffa andra arbetare.	7
1	13	—	Nej.	Nej.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g, a.		8
1	—	14	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g, a.	⁹⁾ A-g. ville hafva arbetet utfördt med ackordsersättning enligt Malmö prislsta. Enligt gällande aftal skulle arbetet utföras mot timlön.	9
1	10	—	—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a.		10

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årenr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karakter.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
11	10 jan.	17 mars.	68	—	Sågverksarbetare.	Frök (Västernorrlands län).	Lönefråga.
12	10 jan.	30 mars.	80	Strejk.	Gruvarbetare.	Kolsva fältspatsgrufva (Västmanl. l.).	Afskedad arbetares återtagande.
13	12 jan.	13 jan.	2	Strejk.	Arbetare vid järnbruk.	Kallinge (Blekinge l.).	Lönefråga.
14	13 jan.	17 febr.	36	Strejk.	Arbetare vid yllefabrik.	Åkeholm (Blekinge l.).	Föreningsrätten.
15	13 jan.	17 jan.	5	Strejk.	Skofabriksarbetare.	Ramlösa (Malmöh. l.).	Afskedade arbetares återtagande.
16	14 jan.	23 jan.	8½	Strejk.	Kappsömmerskor.	Malmö.	Löneförhöjning.
17	15 (16) jan.	5 febr. (31 jan.).	22 (16)	Strejk.	Timmerhuggare.	Skogsafverkning i Söderfors o. Tierps socknar (Uppsala län).	Löneförhöjning.
18	16 jan.	22 (23) jan.	7	Strejk.	Maskinister.	Söndrum (Hallands l.).	Löneförhöjning.
19	16 (17) jan.	5 (2) febr.	21 (17)	—	Skofabriksarbetare.	Stockholm.	Arbetstid.
20	18 jan.	21 febr.	35	Lockout.	Transportarbetare.	Halmstad.	Löneförhöjning.
21	21 jan.	4 mars.	42	Strejk.	Montörer och maskinister vid elektrisk anläggning.	Östersund.	Skriftligt erkännande af föreningsrätten, kollektivafstal.
22	21 jan.	—	—	Strejk.	Kypare.	Stockholm.	Afskedad arbetares återtagande.
23	23 jan.	17 febr.	26	Strejk.	Timmerkörare och -huggare.	Alanäset (Jämtlands l.).	Lönefråga.
24	24 jan.	26 jan.	2½	Strejk.	Minderåriga arbetare vid glasbruk.	Eda glasbruk (Värml. l.).	Afskedad arbetares återtagande.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgifvare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgifvare.	arbetare.				
1	21 (26)	—	—	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	¹¹⁾ Konflikten karaktär kan icke med tillgängliga uppgifter afgöras. A-g. höll före, att någon konflikt icke förelåg, utan endast stillestånd i driften i och för reparation.	11
1	40 (34)	—	Nej.	Delvis.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a-g., a.		12
1	19	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		13
1	c:a 50	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a-g.		14
1	46	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arbetarnes fordringar.	a-g., a.	¹⁵⁾ A-g. ansåg dessutom, att en orsak till konflikten var den omständigheten, att han fordrat reducering af ett ackordspris på grund af förenklad arbetsmetod.	15
1	c:a 20	—	Nej.	Nej.	A-g:s villkor i hufvudsak.	a-g.		16
1	74 (111)	—	Nej.	Delvis.	A-g:s villkor i hufvudsak.	a-g., a.		17
1	16 (25)	—	Ja.	Ja.	Förhandlingar.	a-g., a.		18
1	c:a 70	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	¹⁹⁾ Karaktäriseras af a-g. såsom strejk, af arbetarne såsom lockout.	19
6	—	37	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., omb.	²⁰⁾ Statens förlikningsman medlade.	20
1	22	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		21
1	5	—	—	Ja.	Nya arbetare antogs.	a-g., a.		22
1	300	—	Ja.	De flesta.	A-g:s villkor i hufvudsak.	a-g., a.	²³⁾ Statens förlikningsman medlade.	23
1	c:a 20	—	—	Nej.	A-g:s villkor.	a-g., komm-nämnd:s ordf.		24

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årenr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
25	27 jan.	29 jan.	3	Strejk.	Verkstadsarbetare vid cellulosafabrik.	Utansjö (Västern. l.).	Personliga förhållanden.
26	30 (29) jan.	16 (17) febr.	18 (20)	Strejk.	Mureriarbetsmän.	Karlskrona.	Tolkning af aftal.
27	Jan.	Jan.	—	Lockout.	Timmerhuggare.	Lästa (Västern. l.).	Lönesänkning.
28	Jan.	Jan.	1 1/2	Strejk.	Arbetare vid trämassfabrik.	Ranån (Värml. l.).	Afskedad arbetares återtagande.
29	1 febr. (27 jan.)	5 febr. (28 jan.)	5 (2)	Strejk.	Byggnadssnickare.	Lysekil.	Kollektivaf-tal.
30	1 febr.	—	—	Strejk.	Gatstenshuggare.	Skrea (Hallands l.).	Löneförhöjning.
31	3 (4) febr.	14 febr.	12	Strejk.	Timmerkörare.	Norrbärke (Kopparb. l.).	Löneförhöjning.
32	3 febr.	12 febr.	10	Strejk.	Jordschaktare.	Borgholm.	Löneförhöjning.
33	4 febr.	7 febr.	4	Strejk.	Timmerhuggare.	Hille (Gäfl. l.).	Löneförhöjning.
34	4 febr.	16 febr.	13	Strejk.	Arbetare vid renhållningsverk.	Sundsvall.	Löneförhöjning.
35	7 febr.	—	—	Strejk.	Arbetare vid porslinsfabrik.	Göteborg.	Afskedad arbetares återtagande.
36	8 febr. (10 febr.)	6 mars. (25 febr.)	28 (16)	Strejk.	Arbetare vid snickerifabrik.	Heby (Västmanl. l.).	Löneförhöjning, arbetstid.
37	8 febr.	18 febr.	11	Strejk.	Snickare och maskinträarbetare.	Hjältevad (Jönk. län).	Afskedade arbetares återtagande.
38	10 febr.	25 maj.	106	Strejk.	Arbetare vid kalkbruk.	Lenaberg (Uppsala l.).	Utbetalande af innestående aflöning.
39	11 febr.	12 febr.	2	Strejk.	Arbetare vid sulfätfabrik.	Stömne (Värml. l.).	Lönefråga.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årenr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgifvare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgifvare.	arbetare.				
1	14 (20)	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		25
1	6	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a., omb.	28) Samma mereriarbetsmän användes omväxlande till handtlangning och annat grof-arbete och betalades härfor med timlön för grof-arbete eller 30 öre pr t. Handtlangning skulle däremot enligt aftal betalas med 55 öre pr t. Nu bestämdes att specificering af tid, som användes för hvarterna af dessa olika slag af arbete skulle verkställas.	26
1	—	c:a 90	—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		27
1	5	—	—	—	A-g:s villkor.	a-g., a.	28) Arbetaren ifråga önskad själf afflytta, hvarfor arbetet återupptogs.	28
1	8 (4)	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a-g., a.		29
1	27 (26)	—	Ja.	Ja.	—	a-g., a.	30) Konflikten principiellt olöst.	30
1	42 (44)	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		31
1	40	—	—	Nej.	A-g:s villkor.	a-g., a.		32
1	40	—	Nej.	Nej.	A-g:s villkor.	a-g.		33
1	71	—	Nej.	Nej.	Kompromiss.	a-g., a.		34
1	214	—	Nej.	Ja.	Nya arbetare antogs.	a-g., a.		35
1	23	—	Nej.	—	Kompromiss.	a-g., a.		36
1	15	—	—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a.		37
1	—	—	—	—	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., komm-nämnd:s ordf.		38
1	30	—	Ja.	—	Förhandlingar.	a-g.		93

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsmärk.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Var- aktighet i dagar.	Karak- tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
40	12 febr.	12 febr.	1	Strejk.	Gummifabriks- arbetare.	Hälsingborg.	Afskedad arbetares återta- gande.
41	13 febr.	17 febr.	5	Strejk.	Stenarbetare.	Olofström (Blekinge l.).	Bestämd tid för aflönings utbetalande, med anled- ning däraf, att aflöning uteblifvit.
42	17 febr.	8 mars.	21	Strejk.	Arbetare vid cementfabrik.	Visby.	Afskedade arbetares åter- tagande.
43	17 febr.	26 febr.	10	Strejk.	Skrädderiarbetare.	Malmö.	Kollektivafstal.
44	17 febr.	1 mars.	13	Strejk.	Arbetare vid metallfabrik.	Hufvudsta (Stockholms län).	Missförstånd af orsaken till att en arbetare lämnade arbetet.
45	17 febr.	1 medio af maj.	—	Strejk.	Grofarbetare vid kritbruk.	Sallerup (Malmöh. l.).	Kollektivafstal.
46	18 (11) febr.	25 (18) febr.	7 ¹ / ₂	—	Textilarbetare.	Borås.	Löneförhöjning.
47	21 febr.	24 maj.	94	—	Grofarbetare.	Djursholm.	Löneförhöjning.
48	24 febr.	5 april.	42	—	Arbetare vid kalksandstensfabrik	Klagshamn (Malmöh. l.).	Löneförhöjning, andra löne- frågor.
49	25 febr.	18 mars.	23	Strejk.	Kvarnarbetare.	Malmö.	Tolkning af afstal.
50	Febr.	—	—	Strejk.	Varfsarbetare.	Göteborg.	Löneförhöjning.
51	2 mars.	4 mars.	2	Strejk.	Arbetare vid stenkolsgrufva.	Billesholm (Malmöh. l.).	En af arbetsledningen vid- tagen bestraffningsåtgärd.
52	2 mars.	23 mars.	22	—	Skofabriksarbetare.	Ramlösa.	Arbetares återtagande, löne- frågor m. m.
53	4 mars.	17 aug.	166	Lockout.	Arbetare vid gatstenshuggeri.	Sternö och Torarp (Blekinge l.).	Lönefrågor.
54	5 mars.	Omkr. 15 april.	42	Strejk, (lockout fr. d. 23 mars).	Skoarbetare.	Örebro.	Löneförhöjning, arbetstid.
55	5 mars.	25 sept.	204	Strejk.	Arbetare vid snickerifabrik.	Örkelljunga (Kristianst. l.).	Afskedade arbetares åter- tagande, föreningsrätten.
56	7 mars.	15 mars.	9	Strejk.	Gjutare med handt- langare.	Karlskrona.	Aflöningsfråga.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgäfvare.	streckande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgäfvare.	arbetare.				
1	c:a 500	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a-g.		40
1	26	—	Nej.	—	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		41
1	190 (195)	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb:nes fordringar.	a-g., a.	42) Dessutom blefvo 20 arbetare arbetslösa.	42
1	61	—	—	Ja.	Förhandlingar.	a.		43
1	47	—	—	Ja.	A-g:s villkor.	a.		44
1	4	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		45
1	214 (210)	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	46) Enär en af spoler-skorna begärd löneförhöjning ej beviljades, nedlade dessa arbetet. Med anledning häraf inställdes hela driften. Statens förlikningsman medlade.	46
1	80	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		47
1	11	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		48
1	99 (92)	—	Ja.	Ja.	Förhandlingar.	a-g., a.		49
1	15	—	—	Nej.	Nya arbetare antogs omedelbart.	a-g., a.		50
1	22	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb:nes fordringar.	a-g.		51
1	44	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		52
1	—	83	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	53) Statens förlikningsman medlade.	53
7	968	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	54) Statens förlikningsman medlade.	54
1	20	—	Nej.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb:nes fordringar.	a-g., a.	55) Statens förlikningsman medlade.	55
1	17 (13)	—	Nej.	De flesta.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		56

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande åren:r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
57	9 mars.	12 mars.	4	Strejk.	Sömmerskor vid skjortfabrik.	Hälsingborg.	Lönefråga.
58	9 mars.	5 april.	27 ¹ / ₂	Strejk.	Repslageriarbetare.	Jönköping.	Löneförhöjning.
59	9 mars.	—	—	Strejk.	Stufveriarbetare.	Ronneby.	Lönefråga.
60	9 mars.	15 mars.	7	Lockout.	Ångslups-maskinister.	Karlskrona.	Afskedad arbetares återtagande.
61	10 (9) mars.	—	—	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Ingelstads gård (Kristianst. l.).	Löneförhöjning.
62	11 mars.	23 mars.	12	—	Arbetare vid kalkverk.	Grönhögen (Kalmar län).	Lönefråga.
63	13 mars.	—	—	Lockout.	Minderåriga arbetare vid järnverk.	Avesta.	Lönefråga.
64	13 mars.	18 mars.	5 ¹ / ₂	Strejk.	Arbetare vid cementgjuteri.	Malmö.	Personliga förhållanden.
65	13 mars.	20 mars.	8	Lockout.	Kuskar och handelsarbetare.	Eskilstuna.	Kollektivaf-tal.
66	16 mars.	23 april.	39	Lockout.	Skrädderiarbetare.	Kalmar.	Kollektivaf-tal, löneförhöjning.
67	16 mars.	22 mars.	7	Lockout.	Slakteri- och charkuteriarbetare.	Kristinehamn.	Föreningsrätten, kollektivaf-tal.
68	17 mars.	20 mars.	4	Strejk.	Gjutare, kärnmakare och handtlångare.	Bruzaholm (Jönköp. l.).	Anordningar inom arbetslokal.
69	17 mars.	22 maj.	66	Strejk.	Pitpropsarbetare.	Halmstad.	Löneförhöjning.
70	17 mars.	—	—	Strejk.	Stenhuggare.	Västanaå (Östergöt. l.).	Lönesänkning.
71	20 mars.	30 okt.	224	—	Arbetare vid läderfabrik.	Svenljunga (Älfsborgs l.).	Löneförhöjning, arbetstid m. m.
72	21 mars.	22 mars.	1	—	Byggnadsarbetare.	Vifsta varf (Västern. l.).	Lönefråga.
73	21 mars.	25 jan. 09	310	Strejk.	Väg- och vattenbyggnadsarbetare.	Forshult (Värml. l.).	Löneförhöjning.
74	23 mars.	5 april.	13 ¹ / ₂	Strejk.	Arbetare vid remfabrik.	Gislaved (Jönköpings län).	Löneförhöjning.
75	23 mars.	28 mars.	5	Strejk.	Murbrukskuskar.	Stockholm.	Utbetalande af innestående aflöning.
76	23 mars.	3 maj.	42	Strejk.	Repslageriarbetare.	Mölnådal (Göteb o. Boh. län).	Löneförhöjning.
77	23 mars.	24 mars.	1 ¹ / ₂	Strejk.	Åkeriarbetare.	Halmstad.	Aflösningsfråga.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande år nr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivar.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgivar.	arbetare.				
1	ca 80	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor i hufvudsak.	a-g., a.		57
1	3	—	—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a.		58
1	35	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		59
1	—	8	—	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	60) Lockouten hade föregåtts af blockad.	60
1	7	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		61
1	15	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		62
1	—	13	—	—	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		63
1	30	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g.		64
1	—	14	Ja.	Ja.	Förhandling.	a-g., a.		65
9	—	49 (46)	Ja.	De flesta.	Kompromiss.	a-g., a.		66
5 (6)	—	14 (13)	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		67
1	42	—	Ja.	De flesta.	A-g:s villkor.	a-g., a.	68) Statens förtäkningsman medlade.	68
1	14	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		69
1	9	—	Nej.	Delvis.	—	a-g., a.		70
1	8	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		71
1	—	—	—	—	Kompromiss.	a.		72
1	146 (96)	—	Ja.	De flesta.	A-g:s villkor.	a-g., a.	73) Statens förtäkningsman medlade.	73
1	24	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		74
1	30	—	—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.	75) Driften nedlagd.	75
1	2	—	—	Ja.	A-g:s villkor.	a.		76
1	ca 20	—	—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g.		77

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årenr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karakter.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
78	25 mars samt 1 maj.	6 april samt 15 maj.	28	—	Jordbruksarbetare, skogsarbetare.	Rosfors och Öjebyn (Norrb. l.).	Föreningsrätten.
79	26 mars.	—	—	Strejk.	Järnarbetare.	Heffners sågverk (Västern. l.).	Löneförhöjning.
80	30 mars.	1 april.	3	Strejk.	Damskrädderi-arbetare.	Stockholm.	Löneförhöjning, kollektiv-aftal, aflöningsform.
81	31 mars.	12 april.	12½	Strejk.	Transport- och grof-arbetare vid varf.	Hälsingborg.	Löneförhöjning.
82	Mars.	Mars.	1	Strejk.	Arbetare vid kullagerfabrik.	Göteborg.	Anordningar inom arbets-lokal.
83	April.	April.	—	Strejk.	Grofarbetare.	Hultafors (Älfsb. l.).	Löneförhöjning.
84	April.	April.	—	Strejk.	Jordbruksarbetare.	V:a Vemmerlöf (Malmöh. l.).	Arbets-tid.
85	April.	—	—	—	Stollare vid handskfabrik.	Kristianstad.	Utfördt arbetes beskaffen-het.
86	1 april.	19 juli.	110	—	Måleriarbetare.	Stockholm.	Tvist om, huruvida aftalet var brutet.
87	1 april.	19 juli.	110	—	Byggnadsarbetare, åkeriarbetare och stenhuggeriarbetare.	Stockholm, Stockh. l., Uppsala l., Söderm. l., Östergötl. l., Jönköp. l., Kalmar l., Kronob. l., Blekinge l., Örebro l., Västmanl. l., Kopparb. l., samt Ystad.	Arb. begärde löneförhöjning, hvarpå arbetsgifvarne svarade med löne-nedsättning.
88	1 april (23 mars).	11 jan. 1909	285 (294)	—	Sågverks- o. bräd-gårdsarbetare.	Hörningsholm (Västernorrl. l.).	Lönesänkning.
89	1 april.	11 maj.	40	Strejk.	Bageriarbetare.	Karlskrona.	Löneförhöjning, arbetstid m. m.
90	1 april.	—	—	Lockout.	Bageriarbetare.	Uddevalla.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1908.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årenr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbets-gifvare.	streckande arbetare.	ute-stängda arbetare.	arbets-gifvare.	arbetare.				
1	c:a 50	(69)	Nej.	Ja.	Nya arbetare antogos.	a-g., a.		78
1	2	—	Ja.	Ja.	Nya arbetare antogos.	a-g., a.	⁷⁹⁾ A-g. anser, att någon arbetsnedläggelse icke ägt rum.	79
7	34	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	⁸⁰⁾ Statens förlikningsman medlade.	80
1	40	—	Ja.	Delvis.	Förhandling.	a-g.		81
1	28	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		82
1	10	—	—	Nej.	—	Komm-nämnds ordf.		83
1	2	—	—	Ja.	Nya arbetare antogos.	a-g.		84
1	—	—	—	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enl. arbetsfordringar.	a-g.		85
140	1,000		Ja.	Ja.	Arbetet återupptogs på villkor, att tvisten hänsköts till skiljenämnd.	a-g., a.	⁸⁶⁾ Skiljenämnden fällde utslag till a-g:s förmån. Konflikten löstes genom af regeringen tillsatt förlikningskommission.	86
554	12,633		Ja.	Ja.	Arbetet återupptogs på villkor af förhandling och ev. skiljedom.	a-g., a.	⁸⁷⁾ Statens förlikningsman medlade. Preliminär öfverenskommelse hade i början af juli träffats under förlikningsmannens medverkan, och hade då träffats en på ömsesidiga eftergifter baserad öfverenskommelse om timlöner, arbetstid m. m.	87
1	35 (29)		—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.	⁸⁸⁾ Såväl a-g. som arb. uppgifta hvar för sig att de nedlagt arbetet.	88
18	49	—	Ja.	De flesta.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g.		89
1	—	2	Nej.	Ja.	Nya arbetare antogos.	a-g., magistrat.		90

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande åren:	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karakter.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
91	1 april.	30 maj.	59	Lockout.	Arbetare vid läder- och skofabrik.	Kjeflinge (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
92	1 april.	16 (17) juni.	76	—	Måleriarbetare.	Sundsvall.	Löneförhöjning, arbetstid.
93	1 april.	10 maj.	39	Strejk.	Gatstenschuggare.	Skönevik (Blek. l.).	Löneförhöjning.
94	1 april.	6 april.	5	Strejk.	Sömmerskor.	Höganäs (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
95	1 april.	16 april.	15	Strejk.	Skrädderiarbetare.	Halmstad.	Löneförhöjning.
96	1 april.	20 juli.	110	Strejk.	Måleriarbetare.	Kristianstad.	Löneförhöjning.
97	2 april.	27 juli.	116	Strejk o. lockout.	Arbetare tillhörande samtliga byggnadsfack.	Kalmar.	Löneförhöjning.
98	3 april.	11 (15) april.	8 (12)	Strejk.	Arbetare vid garfveri.	Landskrona.	Löneförhöjning.
99	6 april.	23 april.	17	Strejk.	Tapetserare vid möbelfabriker.	Söderhamn.	Löneförhöjning.
100	7 april.	19 juli.	103	Strejk.	Arbetare vid sockerfabriker.	Hälsingborg, Lund, Landskrona, Ystad, Ärlöf, Örtofta och Hasslarp.	Löneförhöjning.
101	7 april.	17 april.	10	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Häckeberga (Malmöh. l.).	Arbetstid.
102	9 april.	13 april.	4	Strejk.	Måleriarbetare.	Motala.	Löneförhöjning.
103	10 april.	11 april.	1/2	Strejk.	Måleriarbetare.	Söderhamn.	Löneförhöjning, arbetstid.
104	10 april.	—	—	Strejk.	Trädgårdsarbetare	Göteborg.	Löneförhöjning, arbetstid.
105	10 april.	Maj.	—	Strejk.	Järnvägsbyggnadsarbetare.	Mariestad—Gullspångs järnvägsbyggnad.	Arbetstid.
106	10 april.	22 (16) april.	12 (6)	Strejk.	Handskomakeriarbetare.	Halmstad.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande år nr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreligga från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgifvare.	strejkande arbetare.	ute-stängda arbetare.	arbetsgifvare.	arbetare.				
1	—	6	—	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.	⁹¹⁾ A-g. ansåg, att någon arbetsnedläggelse icke förelagat.	91
15	68	(62)	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	⁹²⁾ Statens förlikningsman medlade.	92
1	70	—	Nej.	Delvis.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g, a.		93
1	7	—	—	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.		94
11	80	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	⁹⁵⁾ Statens förlikningsman medlade.	95
8	75	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		96
35	479		Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.	⁹⁷⁾ Strejk inom målarefacket den 2 april, lockout inom samtliga byggnadsfack den 9 april. Konflikten löstes genom en af regeringen tillsatt förlikningskommision.	97
2	48	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		98
4	7	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		99
1	1,800	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	¹⁰⁰⁾ Strejken uppstod med anledning af pågående lönekonflikt vid Arlöfs sockerfabrik. Löstes genom af regeringen tillsatt förlikningskommision.	100
1	26	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		101
3	18 (19)	—	Nej.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arbetsfordringar.	a-g., a.		102
5	25	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		103
—	57	—	Nej.	Ja.	Nya arbetare antogs.	a-g.		104
1	110	—	Nej.	Ja.	Nya arbetare hafva antagits i de strejkandes ställe.	a-g.		105
15	25	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades i hufvudsak.	a-g., a.		106

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
107	11 april.	5 maj.	24	Strejk.	Snickeriarbetare.	Åby Klippan (Krist. l.).	Löneförhöjning.
108	13 april.	5 maj.	22	Strejk.	Arbetare vid trämassefabrik.	Forsse (Västernorr. l.).	Arbetets anordning.
109	13 april.	14 april.	1	Lockout.	Arbetare vid drittelfabrik.	Linköping.	Föreningsrätten, löneförhöjning.
110	13 april.	28 (24) april.	15 (11)	Strejk.	Grofarbetare vid kraftstationsanläggning.	Klinte (Jönköp. l.).	Löneförhöjning, kollektivaf-tal.
111	15 april.	30 april.	15	Strejk.	Handelsarbetare.	Göteborg.	Kollektivaf-tal, löneförhöjning, arbetstid.
112	16 april.	29 april.	13	Strejk.	Stenhuggare.	Hästaryd (Blekinge l.).	—
113	16 april.	11 maj.	25	Strejk.	Sockerbageri-arbetare.	Örebro.	Lönefråga, arbetstid.
114	16 april.	29 april.	13	Strejk.	Gjutare.	Borås.	Utfördt arbetes beskaffenhet.
115	16 april.	17 april.	1	Strejk.	Rostknackare.	Göteborg.	Löneförhöjning.
116	18 april.	19 april.	1	Strejk.	Kommunal-arbetare.	Malmö.	Löneförhöjning, arbetstid, aftalstid.
117	19 april.	19 juli.	92	Strejk.	Hamnarbetare.	Hela riket.	Arbetets fördelning.
118	21 april.	11 maj.	20	Strejk.	Repslageriarbetare.	Stockholm.	Garanterad minimilön vid ackordsarbete.
119	21 april.	24 april.	3	Strejk.	Magasinsarbetare.	Halmstad.	Löneförhöjning, arbetstid.
120	22 april.	6 maj.	14	Strejk.	Bokbinderi-arbetare.	Jönköping.	Löneförhöjning.
121	23 april.	4 maj.	11	Strejk.	Byggnadssnickare.	Ronneby.	Lönefråga.
122	23 april.	10 juni.	48	Strejk.	Byggnadssnickare och timmermän.	Karlstad.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivar.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgivar.	arbetare.				
3	14	—	Nej.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.	¹⁷⁾ Strejk utbröt hos en arbetsgivar den ¹¹ 4. hos de öfriga ²¹ 4.	107
1	10	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	¹⁰⁸⁾ På grund af konflikten blefvo dessutom 51 arbetare arbetslösa.	108
1	—	—	—	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g.		109
1	35	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	¹¹⁰⁾ Arbetarne ansågo, att lockout förelåg.	110
1	1	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		111
1	17	—	—	Ja.	—	a.		112
4 (5)	9	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades i hufvudsak.	a-g., a.		113
1	2	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		114
1	22	—	Nej.	—	Nya arbetare antogs.	a-g.		115
1	642	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g.	¹¹⁶⁾ A-g var Malmö stad. Genom civilministerens ingripande hänsköts tvisten till en förliknings- och skiljenämnd.	116
21	3,000	—	Ja.	Delvis.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.	¹¹⁷⁾ Löstes genom af regeringen tillsatt förlikningskommission.	117
2	14	—	—	Ja.	A-g:s villkor i hufvudsak.	a-g., a.	¹¹⁸⁾ Statens förlikningsman medlade	118
10	ca 50	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g.		119
1	1	—	—	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	¹²⁰⁾ Arb. har tagit anställning hos annan arbetsgivar. A-g. ansåg, att någon konflikt ej förelåg.	120
1	4	—	—	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a.		121
6	105	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	¹²²⁾ Statens förlikningsman medlade.	122

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
123	24 april.	14 maj.	20	Strejk.	Handskomakeri-arbetare.	Karlshamn.	Löneförhöjning.
124	25 april.	12 maj.	17	Lockout.	Arbetare vid snickerifabr.	Åmål.	Kollektivaf-tal.
125	25 april.	10 sept.	138	Strejk.	Järnvägsbyggnads-arbetare.	Bandelen Å karp— —Sösdala (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
126	25 april.	9 maj.	14	Strejk.	Måleriarbetare.	Landskrona.	Löneförhöjning, arbetstid och arbetets frihet.
127	25 april.	4 maj.	9	Strejk.	Grofarbetare.	Billesholm (Malmöh. l.).	Tolkning af aftal.
128	27 april.	9 maj.	12	—	Sågverksarbetare.	Billsta (Vä-sternorr. l.).	Löneförhöjning.
129	27 april.	11 maj.	14	Strejk.	Galiziska arbetare vid torffabrik.	Emmaljunga (Krist. l.).	Löneförhöjning.
130	27 (17) april.	30 (19) april.	3 (2)	Strejk.	Handskomakeri-arbetare.	Lund.	Löneförhöjning.
131	27 april.	17 (19) maj.	20 (22)	Strejk.	Brödtukörare.	Landskrona.	Löneförhöjning.
132	30 april (1 maj.)	16 (9) juni.	47 (39)	Lockout.	Grofarbetare.	Varberg.	Löneförhöjning.
133	30 april.	4 maj.	3½	Strejk.	Ångpanne-plåtslagare.	Söderhamn.	Löneförhöjning.
134	1 maj.	27 maj.	26	Strejk.	Skräddare.	Sandviken (Gäfleh. l.).	Löneförhöjning, fria verk-städer, företrädesrätt till arbete för organiserade arbetare.
135	1 maj.	15 juni.	45	Strejk.	Målare.	Växjö.	Löneförhöjning, arbetstid.
136	1 maj.	15 maj.	14	Strejk.	Skräddare.	Linköping.	Arbetarne fordrade fria verkstäder och sybehör.
137	2 maj.	4 maj.	2	Strejk.	Kolhuggare och dragare.	Höganäs (Mölmöh. l.).	Löneförhöjning.
138	4 maj.	—	—	Strejk.	Sadelmakeri-arbetare.	Norrköping.	Löneförhöjning.
139	4 maj.	3 aug.	91	Strejk.	Bleckslageri-arbetare	Säfsjö (Jönköp. l.).	Löneförhöjning.
140	5 maj.	16 maj.	11	Strejk.	Arbetare vid ren-hållningsverk.	Stockholm.	Lönefråga.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgifvare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgifvare.	arbetare.				
10	26	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arbetsfordringar.	a-g, a.		123
1	—	—	—	Ja.	Nya arbetare antogs.	a.		124
1	89 (80)	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.		125
14	60	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g.		126
1	14	—	Nej.	—	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g.		127
1	14	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g.		128
1	61	—	—	Nej.	A-g:s villkor.	a-g, komm-nämnd:s ordf.	¹²⁹⁾ 17 galiziska arbetare återgingo till arbetet; de öfriga reste hem till sitt land igen.	129
10	15 (13)	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.		130
4	4	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.		131
1	—	14 (8)	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.		132
1	21	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g.		133
15	32 (26)	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.		134
4 (6)	29	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.		135
6	88 (94)	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arbetsfordringar.	a-g, a.		136
1	—	—	Ja.	Ja.	Arbetet återupptogs på villkor af förhandlingar.	a-g.		137
5	5 (4)	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g, a.		138
2	18	—	Nej.	Delvis.	Kompromiss.	a-g, a.		139
1	15	—	—	Delvis.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g, a.		140

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årenr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
141	5 maj.	8 maj.	3	Strejk.	Skrädderiarbetare.	Stockholm.	Arbetets anordning.
142	6 maj.	—	—	Strejk.	Bleck- och plåt-slageriarbetare.	Jönköping.	Löneförhöjning, kollektiv-aftal.
143	8 maj.	25 (27) maj.	17 (19)	Strejk.	Handskomakeri-arbetare.	Göteborg.	Löneförhöjning.
144	9 maj.	25 juni.	46	—	Murare.	Sköfde.	Arbetstid.
145	9 maj.	11 maj.	2	Strejk.	Arbetare vid lådfabrik (minderåriga).	Örgryte (Göteb. o. Bohus l.).	Tolkning af aftalet.
146	11 maj.	13 sept.	125	—	Marmorhuggare.	Hölö (Södermanl. l.).	Löneförhöjning.
147	11 maj.	—	c:a 40	Strejk.	Flottningsarbetare.	Björna (Väster-norrl. l.).	Föreningsrätt, löneförhöjning.
148	11 maj.	27 (30) juni.	47 (50)	Strejk.	Måleriarbetare.	Boden.	Löneförhöjning, arbetstid.
149	11 maj.	26 aug.	107	Lockout.	Arbetare vid filfabrik.	Eskilstuna.	Arbetstid.
150	11 maj.	29 maj.	18	—	Byggnadssnickare och timmermän.	Borås.	Löneförhöjning.
151	11 maj.	12 maj.	1	—	Landtarbetare.	Fuglie (Malmöh. l.).	Arbetstid.
152	12 maj.	22 maj.	10	Strejk.	Flottningsarbetare.	Loos socken (Gäflsb. l.).	Löneförhöjning.
153	13 maj.	14 maj.	1½	Strejk.	Kvarnarbetare.	Håstad (Malmöh. l.).	Afskedad arbetares återtagande.
154	13 maj.	13 maj.	½	Strejk.	Murare.	Trollhättan (Älfsb. l.).	Kollektivaf-tal.
155	16 maj.	28 juli.	73	Strejk.	Bleck- och plåt-slageriarbetare.	Östersund.	Löneförhöjning.
156	16 maj.	23 maj.	7	Strejk.	Brädgårdsarbetare.	Kjeffinge (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande åren r.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgifvare.	strejkande arbetare.	ute-stängda arbetare.	arbetsgifvare.	arbetare.				
1	17	—	Ja.	Ja.	Arb. nes fordringar beviljades.	a-g, a.	¹⁴¹⁾ Statens förlikningsman medlade.	141
1	4	—	—	Ja.	—	a-g., a.	¹⁴²⁾ Konflikten principiellt olöst.	142
8	77 (45)	—	Ja.	Delvis.	Kompromiss.	a-g., a.	¹⁴³⁾ Statens förlikningsman medlade.	143
3	23	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		144
1	30 (25)	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		145
1	40 (26)	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		146
2	300	—	—	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb. nes fordringar.	a-g., a.		147
4	20 (17)	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	¹⁴⁸⁾ Statens förlikningsman medlade.	148
1	—	24	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	¹⁴⁹⁾ Statens förlikningsman medlade. På grund af konflikten blefvo 157 andra arbetare arbetslösa.	149
6	75	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	¹⁵⁰⁾ Statens förlikningsman medlade.	150
1	4	—	Nej.	Ja.	Nya arbetare antogos omedelbart.	a-g., a.		151
1	515	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g.	¹⁵²⁾ Arbetet hade delvis kunnat börja den 12 maj, men blef på grund af löneförhandlingar ej upptaget förrän den 22 maj.	152
1	2	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		153
1	11	—	Nej.	Ja.	Arbetarnes fordringar beviljades.	a-g., a.		154
4	13	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a., magi-strat.		155
2	5 (6)	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.		156

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
157	18 maj.	21 maj.	3	Strejk.	Bleck- och plåt-slageriarbetare.	Härnösand o. Ådalen (Västernorr. l.).	Löneförhöjning.
158	18 maj.	23 maj.	5	Strejk.	Arbetare vid kemisk-teknisk fabrik.	Stockholm	Löneförhöjning, arbetstid.
159	18 maj.	—	—	Strejk.	Flottningsarbetare.	Flottleder i Ångermanälvens bifloder (Västerb., Jämtl. o. Västernorr. l.).	Löneförhöjning.
160	19 maj.	27 (21) juli.	69 (63)	Strejk.	Byggnadsarbetare.	Smedjebacken (Kopparb. l.).	Löneförhöjning.
161	19 maj.	5 juni.	16½	Strejk.	Sågverksarbetare.	Ulfvik o. Löfvik (Västernorr. l.).	Afskedade arbetares återtagande.
162	21 maj.	10 aug.	81	—	Grufarbetare.	Garpenberg (Kopparb. l.).	Arbetets anordning.
163	21 maj.	22 maj.	1	Strejk.	Byggnadsarbetare.	Vifsta varf (Västern. l.).	Löneförhöjning.
164	22 maj.	25 maj.	2½	Strejk.	Flottningsarbetare.	Multrä (Västern. l.).	Organiserade arbetares företrädesrätt till arbete.
165	22 maj.	1 (3) aug.	71 (73)	Strejk.	Arbetare vid mek. verkstad.	Kalmar.	Löneförhöjning.
166	24 maj.	13 juni.	22	Lockout.	Pitpropsarbetare.	Göteborg.	Tolkning af aftal.
167	25 maj.	19 aug.	86	Strejk.	Byggnadssnickare.	Billesholm (Malmöh. l.).	Löneförhöjning, arbetstid.
168	25 maj.	3 juni.	9	Strejk.	Grofarbetare (kommunens).	Kopparberg (Örebro l.).	Löneförhöjning.
169	25 (26) maj.	5 juni.	11½ (10½)	Lockout.	Barberarebiträden.	Jönköping.	Kost- och logisystemets afskaffande, semester, arbetstidens längd m. m.
170	25 maj.	6 aug.	73	Strejk.	Arbetare vid tunn-fabrik.	Åstorp (Krist. l.).	Aftalstidens längd m. m.
171	27 maj.	14 juni.	18	Lockout.	Arbetare vid pisk-fabrik.	Hälsingborg.	Löneförhöjning, kollektiv-aftal.
172	29 (22) maj.	10 juni.	12 (19)	—	Grofarbetare vid torfströfabrik.	V. Torup (Krist. l.).	Afskedad arbetares återtagande.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Kändt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbets-gifvare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbets-gifvare.	arbetare.				
8	20	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		157
1	89 (75)	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		158
2	600	—	—	Ja.	Nya arbetare antogos.	a.		159
1	12	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	¹⁶⁰⁾ Konflikten löstes genom en af regeringen tillsatt förlikningskommission.	160
1	199	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades i hufvudsak.	a-g., a.	¹⁶¹⁾ Statens förlikningsman medlade.	161
1	351 (323)		Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.		162
1	90	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		163
1	40	—	Ja.	Delvis.	Nya arbetare antogos omedelbart.	a-g., a.		164
1	7	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		165
1	—	5	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		166
1	7	—	Ja.	Delvis.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.		167
1	120	—	—	Nej.	På a-g:s villkor.	a-g., a.		168
8	—	11	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb:nes fordringar.	a-g., a.		169
1	20	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	¹⁷⁰⁾ Till följd af konflikten blefvo dessutom 9 arbetare arbetslösa.	170
1	—	15	—	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb:nes fordringar.	a.		171
1	10 (14)		Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb:nes fordringar.	a-g., a.	¹⁷²⁾ Till följd af konflikten blefvo 20 andra arbetare arbetslösa.	172

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande åren:r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karakter.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
173	29 maj.	7 juni.	9	Strejk.	Flottningsarbetare.	Ramsele (Västern. l.).	Löneförhöjning.
174	29 maj.	1 juni.	3	Strejk.	Flottningsarbetare.	Gårdsjöns och Skarpåns flottleder (Gäflerb. l.).	Föreningsrätten, kollektivaf-tal.
175	30 maj.	8 juli.	39	Strejk.	Arbetare vid trikåfabrik.	Lund.	Lönefråga.
176	30 maj.	30 maj.	1/2	Strejk.	Arbetare vid margarinfabrik.	Kalmar.	Löneförhöjning.
177	Maj.	—	—	—	Stenhuggare.	Grönhögen (Kalm. l.).	Löneförhöjning, föreningsrätten.
178	Maj.	15 juni.	—	Strejk.	Flottningsarbetare.	Dalälvens flottnings-distrikt.	Löneförhöjning.
179	Juni.	—	—	Strejk.	Måleriarbetare.	Borås.	Kollektivaf-tal.
180	Juni.	Juni.	1/2	Strejk.	Arbetare vid torfströfabrik.	Örkelljunga (Krist. l.).	Personliga förhållanden.
181	1 juni.	9 juni.	8 1/2	Strejk.	Bleck- och plåt-slageriarbetare.	Sundsvall.	Löneförhöjning.
182	1 juni.	1 juni.	1/2	Strejk.	Handelsarbetare.	Stockholm.	Kollektivaf-tal.
183	1 juni.	3 juni.	2 1/2	Strejk.	Flottningsarbetare.	Ljusdal (Gäflerb. l.).	Löneförhöjning.
184	1 juni.	3 juni.	2 1/2	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Genarp (Malmöb. l.).	Arbets-tid.
185	2 juni.	—	—	Strejk.	Kakelugns-makeri-arbetare.	Hagalund (Sthlms l.).	Organisationsspörsmål.
186	3 juni.	13 juli.	40	Strejk.	Bleck- och plåt-slageriarbetare.	Lidköping.	Löneförhöjning.
187	4 juni.	11 juni.	7	Strejk.	Sågverksarbetare.	Johannedal (Västern. l.).	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1903. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Upp. gifter föreligga från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgifvare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgifvare.	arbetare.				
1	75	—	—	Nej.	A-g:s villkor.	a-g.		173
1	124	—	Nej.	Delvis.	A-g:s villkor.	a-g., a.		174
4	26 (29)	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		175
1	30	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g., a.	¹⁷⁶⁾ Statens förlikningsman medlade.	176
1	7		Nej.	Nej.	—	a-g.	¹⁷⁷⁾ Konflikten principiellt olöst. Driften nedlagd t. v.	177
3	478	—	—	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g.	¹⁷⁸⁾ Vid Tägtens, Domnarfvets och Torsängs skiljeställen upptogs flottningsarbetet icke förrän den 15 juni. Vid Nedre och Nedersta flottningsdistrikten däremot hade arbetet påbörjats, men nedlades den 4 och 5 juni; äfven här upptogs arbetet den 15 juni.	178
1	1	—	Nej.	Ja.	Nya arbetare antogos omedelbart.	a-g.		179
1	—	—	Nej.	Nej.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., komm-nämnds ordt.		180
7 (5)	19 (21)	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		181
1	6	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		182
7	260	—	Nej.	Nej.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g.		183
1	11	—	Nej.	Delvis.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g.		184
1	8	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a.		185
5 (4)	6	—	Nej.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb:nes fordringar.	a-g., a.		186
1	40	—	—	Delvis.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb:nes fordringar.	a-g., a.	¹⁸⁷⁾ Dessutom blefvo 24 arb. arbetslösa.	187

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Var- aktighet i dagar.	Karak- tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
188	5 juni.	10 juni.	5	Strejk.	Arbetare vid kemisk- teknisk fabrik.	Stockholm.	Löneförhöjning, arbetstid.
189	6 juni.	1 aug.	56	Strejk.	Eldare vid läderfabrik.	Malmö.	Löneförhöjning.
190	10 juni.	—	—	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Rosersberg (Malmö l.).	Afskedade arbetares åter- tagande.
191	11 juni.	31 aug.	81	Strejk o. lockout.	Skofabriksarbetare.	Sv. sko- och nåtlings- fabrikant- föreningens arbetsplatser.	Lönesänkning.
192	13 juni.	15 (13) juni.	2	Strejk.	Gruslastare.	Borgsjö (Västern. l.).	Lönefråga.
193	16 juni.	Aug.	c:a 60	Strejk.	Brädgårdsarb., transportarb.	Göteborg.	Kollektivafstal m. m.
194	22 juni.	10 maj 1909.	322	Strejk.	Måleriarbetare.	Neglinge (Sthlms l.).	Lönefråga.
195	24 juni.	—	—	Strejk.	Sadelmakare.	Kungsbacka.	Löneförhöjning.
196	17 juni.	18 juni.	1	Strejk.	Murare.	Hälsingborg.	Arbetets anordning.
197	17 juni.	—	—	—	Möbelsnickare.	Hvetlanda.	Föreningsrätten.
198	20 (22) juni.	—	—	Lockout.	Arbetare vid mek. verkstad.	Karlstad.	Löneförhöjning.
199	22 juni.	22 juni.	1/2	Strejk.	Sågverks- och brädgårdsarbetare.	Halmstad.	Lönesänkning.
200	27 juni.	4 juli.	7	Lockout.	Flottningsarbetare.	Arvidsjaur (Norrb. l.).	Löneförhöjning.
201	1 juli.	3 juli.	1 1/2	Strejk.	Arbetare vid motor- fabrik.	Augustendal (Sthlms l.).	Arbetares afskedande.
202	3 juli.	—	—	Strejk.	Byggnadsarbetare.	Malmö.	Lönefråga.
203	3 juli.	6 juli.	3	Strejk.	Bageriarbetare.	Ådalen (Västern. l.).	Kollektivafstal, lönefrågor, arbetstid.
204	6 juli.	21 juli.	15	Strejk.	Murare, mureri- arbetsmän och snickare.	Hälsingborg.	Arbetarne vägrade att taga befattning med blocke- radt gods.
205	9 juli.	13 juli.	4	Strejk.	Arbetare vid snickerifabrik.	Tidaholm (Skarab. l.).	Lönesänkning.
206	9 juli.	27 aug.	49	—	Handelsarbetare.	Malmö.	Arbetarne vägrade att taga befattning med blockeradt gods.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande åren:
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbets-gifvare.	strejkande arbetare.	ute-stängda arbetare.	arbets-gifvare.	arbetare.				
1	32	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.		188
1	3	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt a-g:s villkor.	a-g, a.	¹⁸⁹⁾ På grund af konflikten blefvo c:a 420 andra i fabriken anställda arbetare sysslösa.	189
1	—	—	Ja.	Ja.	Nya arbetare antogos.	a-g.		190
19	2,950		Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g, a.	¹⁹¹⁾ Vid en del arbetsplatser nedsatte a-g. arbetstiden till 2 t. pr dag. Till följd häraf utbröt strejk, hvarpå lockout proklamerades. <i>Statens förlikningsman medlade.</i>	191
1	20	—	Nej.	Nej.	Kompromiss.	a-g, a.	¹⁹²⁾ Staten var arbets-gifvare.	192
1	6 (7)	—	Ja.	Delvis.	Nya arbetare antogos.	a-g, a.		193
1	4	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a.		194
1	1	—	Nej.	Ja.	—	a-g.		195
1	33	—	—	—	A-g:s villkor.	a-g, a.		196
1	4		Nej.	Ja.	Nya arbetare antogos	a-g, a.		197
1	—	21	Nej.	Delvis.	—	a-g, a.	¹⁹⁸⁾ Driften nedlagd.	198
1	14	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g.		199
1	—	60	—	Nej.	—	Komm-nämnd:s ordf.		200
1	195	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g, a.		201
1	12	—	—	Ja.	A-g:s villkor.	a-g.		202
8	12	—	—	Delvis.	Arb:nes fordringar beviljades.	a.		203
1	116 (45)	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g, a.		204
1	27 (24)	—	Nej.	Nej.	A-g:s villkor.	a-g, a.		205
21	124		Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g, a.	²⁰⁶⁾ <i>Statens förlikningsman medlade.</i>	206

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karakter.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
207	11 juli.	25 juli.	14	Strejk.	Arbetare vid toffelfabrik.	Vinslöv (Krist. l.).	Uppsägningstid.
208	11 juli.	1 okt.	82	Strejk.	Arbetare vid guldsmetsaktiebolag.	Uppsala.	Afskedad arbetares återtagande.
209	13 juli.	24 nov.	134	Lockout.	Bokbinderiarbetare.	Stockholm o. Eskilstuna.	Löneförhöjning, aflöningsform, aftalstid m. m.
210	18 (19) juli.	22 juli.	4 (3)	Strejk.	Hamnbyggnadsarbetare.	Skanör.	Löneförhöjning.
211	18 juli.	27 juli.	9	—	Arbetare vid läderfabrik.	Falkenberg.	Uppsägningstid.
212	20 (18) juli.	26 (25) juli.	(7)	—	Arbetare vid cellulosafabrik.	Utansjö (Västern. l.).	Med anledning af den förestående lockouten den 20 juli började a.-g. redan den 18 att successivt nedlägga arbetet. Till följd häraf vägrade arbetarne upptaga arbetet, då det kungjorts att lockouten iniberats.
213	20 juli.	30 juli.	10	—	Arbetare vid järngrufva.	Persbergs grufvor (Värml. l.).	Arbetarne uteblefvo från arbetet den 20 juli med anledning af, att den stora lockouten då skulle taga sin början.
214	20 juli.	—	—	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Trolle-Ljungby (Krist. l.).	Torparne ville hafva medbestämmanderätt vid uppgörande af torpkontrakten.
215	22 juli.	6 aug.	15	Strejk.	Arbetare vid torfströfabrik.	Konga (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
216	26 juli.	21 sept.	57	Lockout.	Arbetare vid beumjölfsfabrik.	Stidsvig (Krist. l.).	Föreningsrätten.
217	27 juli.	10 febr. 1909	196	Lockout.	Tobaksarbetare.	Kristianstad.	Föreningsrätten.
218	28 juli.	7 aug.	10	Strejk.	Slakteriarbetare.	Tomelilla (Krist. l.).	Arbetares afskedande.
219	31 juli.	19 aug.	19	Lockout.	Arbetare vid tapetfabrik.	Nacka (Sthlms. l.).	Aflöningsform.
220	1 (5) aug.	14 (13) aug.	13 (8)	Strejk.	Handelsarbetare.	Karlshamn.	Löneförhöjning, kollektiv-aftal m. m.
221	1 aug.	—	—	Strejk.	Arbetare vid möbelfabrik.	Nässjö.	Aflöningsens utbetalande, kollektiv-aftal.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgifvare.	strejkande arbetare.	ute-stängda arbetare.	arbetsgifvare.	arbetare.				
1	10	—	—	Ja.	Arbetarnes fordringar beviljades.	a.		207
1	34	—	Nej.	Ja.	Nya arbetare antogs.	a-g., a.	²⁰⁸) A.-g. anser, att arbetsinställelsen var avslutad den 1 oktober.	208
63	—	1540	Ja.	Ja.	A.-g:s villkor.	a-g., a.		209
1	27	—	—	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		210
1	50 (55)		Ja.	Ja.	A.-g:s villkor.	a-g., a.		211
1	230		Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		212
1	131 (170)		Ja.	Ja.	A.-g:s villkor.	a-g., a.		213
1	22	—	Ja.	Ja.	Nya arbetare antogs.	a.	²¹⁴) Dessutom blefvo 15 arbetare på grund af arbetsnedläggelsen arbetslösa.	214
1	28	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enl. a.-g:s villkor.	a-g., a.		215
1	—	18	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a-g., a.		216
1	—	4	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		217
1	13	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		218
1	—	16 (18)	Nej.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a-g., a.	²¹⁹) Dessutom blefvo 14 arbetare arbetslösa.	219
17	21	—	Nej.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enl. arb:nes fordringar.	a-g., a.	²²⁰) Statens förlikningsman medlade.	220
1	28	—	—	Ja.	Nya arbetare antogs.	a-g., a.	²²¹) A.-g. anser, att arbetskoufikt ej förelagat.	221

Arbetsinställelser (strejker och lockout)

Löpande årsnr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
222	1 aug.	—	—	Strejk.	Arbetare vid torrfabrik.	Tingstade. (Gottl. 1.).	Garanterad timlön.
223	4 aug.	15 aug.	11	Strejk.	Grofarbetare och mureriarbetsmän.	Mörbylånga. (Kalmar 1.)	Arbetares afskedande.
224	5 aug.	9 sept.	35	Strejk.	Arbetare vid sockerfabrik.	Lidköping.	Löneförhöjning.
225	6 aug.	8 aug.	2	Strejk.	Stadsbud.	Malmö.	Vägran att taga befattning med blockeradt gods.
226	7 aug.	11 aug.	4	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Kumla (Örebro 1.).	Arbets-tid m. m.
227	7 aug.	3 okt.	57	Strejk.	Kommunalarbetare.	Malmö.	Blockad hade af arbetarne förklarats i strid mot gällande aftal.
228	8 aug.	1 sept.	24	Strejk.	Arbetare vid järnvägs-byggnad.	Morjärf-Lappträsk (Norrb. 1.).	Löneförhöjning.
229	10 (22) aug.	13 (24) aug.	3 (2) .	Strejk.	Arbetare vid sulfatfabrik.	Åvesta (Kopparb. 1.).	Lönesänkning.
230	10 aug.	11 jan. 09	154	Strejk.	Arbetare vid snickerifabrik.	Borås.	Löneförhöjning, kollektiv-aftal.
231	11 aug.	18 aug.	7	Strejk.	Arbetare vid snickerifabrik.	Eksjö.	Utbetalade af innestående aflöning.
232	12 aug.	10 sept.	29	Strejk.	Arbetare vid valskvarn.	Arvika.	Kollektivaftal, löneförhöjning, arbets-tid.
233	13 aug.	19 aug.	6	Strejk.	Arbetare vid pappfabrik.	Ransäter (Värml. 1.).	Lönefråga.
234	13 aug.	20 aug.	7	Strejk.	Snickeriarbetare.	Sommen (Jönköp. 1.).	Arbetarne nedlade arbetet för påskyndande af pågående förhandlingar.
235	14 aug.	24 aug.	10	Strejk.	Arbetare vid möbelfabrik.	Hjulsbro (Österg. 1.).	Utbetalande af innestående aflöning.
236	15 aug.	17 dec.	119	Strejk.	Möbelsnickare.	Karlstad.	Löneförhöjning.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årens nr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivarvare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgivarvare.	arbetare.				
1	59	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g.	²²²) Arbetsstället blef förklaradt i blockad. Tvänne arbetare vid samma bolags cementfabrik i Visby blefvo den 7 aug. afskedade på den grund, att de vägrade taga befattning med ifrån torffabriken kommande gods.	222
1	300	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	²²³) Statens förlikningsman medlade.	223
1	163	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enl. a-g:s villkor.	a-g., a.		224
1	12	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		225
1	14	—	Ja.	Nej.	Kompromiss i hufvudsak enl. arb:nes fordringar.	a-g., a.		226
1	800	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		227
1	21	—	—	Ja.	Nya arbetare antogs.	a-g.		228
1	30	—	Ja.	Ja.	Arbetarnes fordringar beviljades.	a-g., a.	²²⁹) På grund af konflikten blefvo dessutom 135 arbetare arbetslösa.	229
1	41	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	²³⁰) Statens förlikningsman medlade.	230
1	40 (22)	—	Ja.	Delvis.	Arbetarnes fordringar beviljades.	a-g., a.		231
1	4	—	Nej.	Ja.	Arbetarnes fordringar beviljades.	a-g., a.		232
1	22	—	Nej.	Ja.	Arbetarnes fordringar beviljades.	a-g., a.		233
1	58 (30)	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		234
1	18	—	Nej.	—	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g.		235
5	70	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	²³⁶) Statens förlikningsman medlade.	236

Arbetsinställelser (strejker och lockout)

Löpande årenr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
237	17 aug.	22 aug.	5	Strejk.	Skorstensfejeri-arbetare.	Gäffe.	Löneförhöjning, kollektiv-aftal.
238	18 aug.	22 aug.	4	Strejk.	Arbetare vid nysilfverbolag.	Stockholm.	Lönesänkning.
239	21 aug.	29 aug.	8	Strejk.	Kolgårdsarbetare.	Kastets såg-verk (Gäffle. 1.).	Löneförhöjning.
240	23 aug.	24 aug.	1	Strejk.	Maskinister och spelstyrare vid bergverk.	Norberg (Västm. 1.).	Arbets-tid.
241	24 aug.	27 aug.	3	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Skultuna (Västm. 1.).	Löneförhöjning, arbets-tid.
242	25 aug.	16 sept.	22	Strejk.	Sågverks- och brädgårdsarbetare.	Näs (Kopparb. 1.).	Löneförhöjning.
243	26 aug.	—	—	Strejk.	Arbetare vid pappersbruk.	Långed (Älfsb. 1.).	Löneförhöjning, kollektiv-aftal.
244	29 aug.	31 aug.	2	Strejk.	Arbetare vid sågverk.	Nyland (Västern. 1.).	Löneförhöjning.
245	29 aug.	14 sept.	16	Lockout.	Arbetare vid velocipedfabrik.	Hälsingborg.	Lönesänkning.
246	29 aug.	18 sept.	20	Lockout.	Handelsarbetare.	Stockholm (Värtan).	Kollektiv-aftal, löneförhöjning.
247	29 aug.	—	—	Strejk.	Möbelsnickare.	Malmö.	Utbetalande af inestående aflöning.
248	31 aug.	15 sept.	15	Strejk.	Sadelmakare och tapetserare.	Landskrona.	Löneförhöjning, arbets-tid m. m.
249	31 aug.	7 nov.	68	Strejk.	Vagnmakeriarbetare.	Åstorp (Krist. 1.).	Löneförhöjning, arbets-tid.
250	1 sept.	10 sept.	9	Strejk.	Vagnlastare vid sågverk.	Johannedal (Västern. 1.).	Löneförhöjning.
251	1 sept.	19 sept.	18	Strejk.	Sömmerskor.	Stockholm.	Arbetares afskedande.
252	1 sept.	29 sept.	28	Strejk.	Tapetserare	Jönköping o. Huskvarna.	Löneförhöjning.
253	2 sept.	2 okt.	30	Strejk.	Arbetare vid trätoffelfabrik.	Bräkne-Hoby (Blek. 1.).	Löneförhöjning.
254	4 sept.	8 mars 1909	185	—	Arbetare vid järnvägsbyggnad.	Invid Göte-borg.	Arbets-tid.
255	7 sept.	7 sept.	1/2	Strejk.	Grofarbetare.	Göteborg.	Lönefråga.
256	7 sept.	10 sept.	3	Strejk.	Grofarbetare.	Ängelholm.	Lönefråga.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande åren.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivar.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgivar.	arbetare.				
2	11	—	Nej.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enl. arb:nes fordringar.	a-g., a.		237
1	8	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a.		238
1	66 (70)	—	Ja.	Nej.	Kompromiss.	a-g., a.		239
1	9	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor i hufvudsak.	a-g.	²⁴⁰⁾ På grund af konflikten blefvo dessutom 141 arbetare arbetslösa.	240
1	64	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		241
1	140 (100)	—	Ja.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		242
1	110	—	Ja.	Ja.	—	a-g.	²⁴³⁾ Konflikten principiellt olöst; fabriken under ombyggnad.	243
1	41	—	Ja.	Delvis.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a-g., a.		244
1	—	5	Nej.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		245
1	—	12	Nej.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades i hufvudsak.	a-g., a.		246
1	3	—	Nej.	Ja.	—	a-g., a.	²⁴⁷⁾ Konflikten upphörde af sig själf.	247
2	2	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		248
1	3	—	Nej.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enl. arb:nes fordringar.	a-g., a.		249
1	7	—	Nej.	Delvis.	På a-g:s villkor.	a-g., a.		250
1	20	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		251
4	10	—	—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a.		252
1	12	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		253
1	116 (96)	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.	²⁵⁴⁾ Jfr konfl. 260 och 269.	254
1	11	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		255
1	50	—	—	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a.		256

Arbetsinställelser (strejker och lockoutar)

Löpande årenr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
257	8 sept.	21 sept.	13	Strejk.	Skoarbetare.	Örebro.	Lönesänkning.
258	11 sept.	15 sept.	4	Strejk.	Måleriarbetare.	Karlshamn.	Kollektivaf-tal.
259	11 sept.	22 sept.	11	Strejk.	Skofabriksarbetare.	Stockholm.	Arbetares afskedande.
260	11 sept.	8 mars 1909.	178	—	Järnvägsbyggnadsarbetare.	Östersund, Ulriksfors (Jämtl. l.).	Arbetstid.
261	13 sept.	13 sept.	1/2	Strejk.	Hamnarbetare.	Skellefteå s:n (Västerb. l.).	—
262	13 sept.	23 sept.	10	Strejk.	Bageriarbetare.	Karlskoga (Örebro l.).	Kollektivaf-tal.
263	18 sept.	21 sept.	3	Strejk.	Flottningsarbetare.	Segersta (Gäfl. l.).	Kollektivaf-tal.
264	18 sept.	21 sept.	3	Strejk.	Stenhuggare.	Sternö (Blek. l.).	Löneförhöjning.
265	23 sept.	25 sept.	2	Strejk.	Mureriarbetsmän.	Örgryte (Gbg o. Boh. l.).	Löneförhöjning.
266	23 sept.	25 sept.	2	Strejk.	Grofarbetare.	Mölnadal (Gbg o. Bohus l.).	Löneförhöjning.
267	24 sept.	2 okt.	8	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Surahammar (Väst. l.).	Löneförhöjning, arbetstid m. m.
268	29 sept.	29 okt.	30	—	Hyttarbetare.	Uttersberg (Väst. l.).	Lönefråga.
269	29 sept.	8 mars 1909.	160	—	Järnvägsbyggnadsarbetare.	Morjärf-Lappträsk (Jämtl. l.).	Arbetstid.
270	Okt.	Okt.	—	Strejk.	Tvätterskor.	Eskilstuna.	Personliga förhållanden.
271	1 (19) okt.	—	—	Strejk.	Tobaksarbetare.	Bäckaskog, Legeved, Ifö, Fjälkinge (Blekinge l.).	Löneförhöjning.
272	5 okt.	12 juni 1909.	250	Strejk.	Grofarbetare.	Visby.	Löneförhöjning.
273	9 okt.	11 okt.	2	Strejk.	Jordschaktare.	Gylsboda (Krist. l.).	Lönefrågor.
274	10 okt.	23 (26) okt.	13 (16)	Strejk.	Grofarbetare.	Långed (Älfb. l.).	Lönesänkning.
275	10 okt.	30 okt.	20	Strejk.	Arbetare vid sågverk.	Stornäset (Västern. l.).	Aflöningsens utbetalande.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årenr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivar.	streckande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgivar.	arbetare.				
1	7	—	—	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		257
1	14	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a.		258
1	40	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g.		259
1	c:a 340 (175)		Nej.	Delvis.	Kompromiss.	a-g., a.	²⁶⁰⁾ Jfr konfl. 254 och 269.	260
—	234	—	Ja.	—	Nya arbetare antogs delvis; delvis återgingo de förutv. arbetarne.	a-g.		261
2	4	—	Delvis.	—	Kompromiss i hufvudsak enl. arb:nes fordringar.	a-g., a.		262
1	60 (75)	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		263
2	135	—	Delvis.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		264
1	10 (7)	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordr. beviljades.	a-g., a.		265
1	10 (7)	—	Ja.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		266
1	104 (65)	—	Ja.	Delvis.	Kompromiss.	a-g., a.	²⁶⁷⁾ Statens förlikningsman medlade.	267
1	83		Ja.	Delvis.	A-g:s villkor.	a-g., a.		268
1	c:a 250 (187)		Nej.	Delvis.	Kompromiss.	a-g., a.	²⁶⁸⁾ Jfr konfl. 254 och 260.	269
1	4	—	—	Ja.	—	a-g.		270
4	33	—	Nej.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enligt arb:nes fordringar.	a-g., a.		271
1	107	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		272
1	15	—	—	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		273
1	140	—	Nej.	Delvis.	A-g:s villkor.	a-g., a.		274
1	40	—	—	Delvis.	Arb:nes fordringar beviljades.	a.		275

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årenr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karak-tär.	Fack.	Ort.	Twistepunkt.
276	10 okt.	8 (5) nov.	29 (26)	Strejk.	Arbetare vid cellulosafabrik.	Frånö (Västern. l.).	Löneförhöjning.
277	12 (17) okt.	—	—	Lockout.	Arbetare vid spik- och kättingfabrik.	Alnaryd (Blekinge l.).	Föreningsrätten.
278	16 okt.	16. (3) febr. 09.	123 (110)	Strejk.	Stenhuggare.	Mölnbo (Söderm. l.).	Afföningens utbetalande.
279	16 okt.	—	—	Strejk.	Stenhuggare.	Tångsäter (Örebro l.).	Afföningens utbetalande.
280	21 okt.	—	—	Lockout.	Arbetare vid kalkverk.	Furillen (Gottl. l.).	Lönefrågor.
281	23 okt.	1 nov.	9	Strejk.	Varuutkörare.	Svedala (Malmöh. l.).	Kollektivaftal.
282	24 okt.	—	—	Strejk.	Jordbruksarbetare.	Bergsjöholm (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
283	26 okt.	16 nov.	21	Strejk.	Skrädderiarbetare.	Hedemora.	Lönefrågor.
284	28 okt.	1 dec. (2 nov.)	34 (5)	Strejk.	Snickeriarbetare.	Sefle.	Löneförhöjning.
285	28 okt.	4 nov.	7	Strejk.	Stenhuggare.	Stilleryd (Blekinge l.).	Lönesänkning.
286	31 (26) okt.	16 nov.	16 (21)	Strejk.	Arbetare vid stenhuggeri.	Flivik (Kalmar l.).	Löneförhöjning.
287	1 nov.	24 nov.	23	Lockout.	Arbetare vid velocipedfabrik.	Klippan (Krist. l.).	Löneförhöjning.
288	3 nov.	13 nov.	10	Strejk.	Stenarbetare.	Karlskrona.	Lönefråga.
289	9 nov.	23 nov.	14	Strejk.	Måleriarbetare.	Boden (Norrb. l.).	Lönefråga.
290	10 nov.	16 nov.	6	Lockout.	Sågverksarbetare.	Linghed (Kopparb. l.).	Arbeters afskedande.
291	10 nov.	maj 1909.	C:a 180	Lockout.	Arbetare vid sulfidfabrik.	Brusafors (Kalmar l.).	Löneförhöjning, föreningsrätten.
292	12 nov.	14 nov.	2	Strejk.	Byggnadsnickare.	Långaröd (Malmöh. l.).	Löneförhöjning.
293	18 nov.	3 dec.	15	Strejk.	Byggnadsarbetare.	Västerås.	Löneförhöjning.
294	19 nov.	21 nov.	2	Strejk.	Renhållningsarbetare.	Hagalund (Sthlms. l.).	Kollektivaftal.
295	25 nov.	7 dec.	12	Strejk.	Hamnarbetare.	Landskrona.	Lönefråga.
296	5 dec.	10 mars 1909.	95	Strejk.	Arbetare vid möbel-fabrik.	Eksjö.	Afföningens utbetalande.

i Sverige, påbörjade under år 1908. (Forts.)

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande åsamt.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgivar.	streckande arbetare.	uteslagna arbetare.	arbetsgivar.	arbetare.				
1	150	—	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.	²⁷⁶⁾ Statens förlikningsman medlade.	276
1	—	8 (10)	Nej.	Ja.	—	a-g., a.	²⁷⁷⁾ Konflikten principiellt olöst.	277
1	6	—	Nej.	Delvis.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		278
1	35	—	—	Delvis.	Arb:nes fordringar beviljades.	a.		279
1	—	57	Nej.	Ja.	Nya arbetare antogs.	a-g.		280
1	2	—	—	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		281
1	10 (12)	—	Ja.	Ja.	Nya arbetare antogs.	a-g., a.		282
2	8	—	Nej.	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		283
1	2	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		284
1	30	—	—	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		285
1	44	—	Nej.	Ja.	Kompromiss.	a-g., a.		286
1	—	10	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		287
1	25	—	—	Nej.	Arb:nes fordringar beviljades.	a.		288
1	30	1—	—	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a.		289
1	—	22	Ja.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		290
1	—	70	Nej.	Delvis.	Kompromiss i hufvudsak enl. a-g:s villkor.	a-g., a. kronolänsman.		291
1	5	—	—	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		292
1	3	—	Ja.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enl. arb:nes fordringar.	a-g., a.		293
1	3	—	Nej.	Ja.	A-g:s villkor.	a-g., a.		294
1	—	—	Ja.	Ja.	Nya arbetare antogs.	a-g., a.		295
1	30	—	Ja.	Delvis.	Arb:nes fordringar beviljades.	a-g., a.		296

Arbetsinställelser (strejker och lockouter)

Löpande årenr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Början.	Slut.	Varaktighet i dagar.	Karakter.	Fack.	Ort.	Tvistepunkt.
297	7 dec.	8 mars 1909.	91	Lockout.	Sågverksarbetare.	Nybble (Söderm. l.).	Lönesänkning.
298	12 dec.	—	—	Lockout.	Stenhuggare.	Vekorum (Blek. l.).	Lönesänkning.
299	19 dec.	22 april 1909.	124	Lockout.	Stenhuggare.	Vånevik och Påskallavik (Kalmar l.).	Löneförhöjning, föreningsrätten m. m.
300	19 dec.	—	—	Lockout.	Arbetare vid möbelfabrik och mekanisk verkstad.	Värnamo.	Lönesänkning.
301	21 dec.	—	—	Strejk.	Tapetserare.	Borås.	Föreningsrätten.
302	23 dec.	—	—	Strejk.	Byggnadssnickare.	Karlskrona.	Affönningens utbetalande.

i Sverige, påbörjade under år 1908.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	Löpande årsnr.
Känt högsta antal			Organiserade		Resultat.	Uppgifter föreliggande från	Anmärkningar.	
direkt berörda arbetsgiffvare.	strejkande arbetare.	utestängda arbetare.	arbetsgiffvare.	arbetare.				
1	—	14	—	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a.		297
1	—	24	—	Nej.	—	a.		298
1	—	89	Nej.	Ja.	Kompromiss i hufvudsak enl. arb:nes fordringar.	a-g., a.		299
2	—	60	Nej.	Ja.	—	a-g., a.	300) Konflikten principie-llt olöst. A-g. anser, att någon arbetsnedläggelse ej förelagat.	300
1	3	—	—	Ja.	A-g:s villkor.	a.		301
1	4	—	—	Ja.	Arb:nes fordringar beviljades.	a.		302

Särskilda redogörelser för vissa arbetsinställelser.

N:r 86. Måleriarbetare i Stockholm.

Efter arbetsinställelsen inom måleriyrket i Stockholm under sommaren 1907 hade den 8 juni s. å. undertecknats ett aftal, som bl. a. innehöll detaljerade bestämmelser om tvisters slitande genom förmedlings- och skiljenämnd.¹⁾

Enligt § 1 mom. B skulle denna nämnd utgöra »det forum i första instans, som, då den därom blifver anmodad, medlar i sådana frågor, hvilka röra aföning och arbetstid, samt söka bilägga tvister angående verkställt eller pågående arbete, äfvensom andra tvister, hvilka af de respektive organisationerna eller deras ombud ej kunnat biläggas, utan för sådant ändamål blifvit till kommittén hänskjutna». I de särskilda reglerna för nämnden förutsattes dock, att ordföranden skulle därom föranstalta, »att parterna afgifva skriftlig förklaring, att de vilja underkasta sig skiljenämndens dom, utan att vädja till någon annan rätt». Rörande nämndens behandling af tvistefrågor var bestämdt: »För hvarje sak prövas först om förlikning kan ingås, misslyckas detta, upptages saken till skiljedom.»

Någon bestämmelse om förliknings bindande verkan för parterna fanns icke, och synes stadgandet om parternas nyss omnämnda skriftliga förklaring icke kunna afse annat än vederbörligen afkunnad *skiljedom*.

På hösten 1907 utbröt en tvist vid pågående reparation af Stockholms Storkyrka, i det att arbetarne ställde sig solidariska med 6 kamrater, som afskedats, emedan de uppträdt berusade under arbetet. Tvisten hänsköts till förmedlingsnämnden, som afgaf följande utlåtande: »Förmedlingskommittén hemställer, att parterna må förlikas, på så sätt att alla arbetarne återgå till sitt förut innehafda arbete, dock så att, därest ett återupprepande af det som förekommit åter skulle inträffa af den ena eller andra af på platsen anställda arbetare, arbetsgifvaren efter det nu passerade som varning bör från sig skilja den eller de, som därtill gör sig skyldig, samt att bestämda rasttider bör bestämmas.

*Detta uttalande är icke någon dom, som parterna måste ställa sig till ovillkorlig efterrättelse, utan det är en hemställan om sättet, på hvilket förlikning kan ske.*²⁾

Emellertid rådde ej i nämnden enighet om detta utlåtande. Tvenne af arbetarnes representanter adägsnade sig från nämndens sammantråde, sedan majoriteten afslagit ett af dem framställt bordläggningsyrkande, och måleriarbetarefackföreningens styrelse förklarade sig efteråt sakna kännedom om de ofvan kursiverade orden i utlåtandet. Vid nämndens justeringssammantråde vägrade arbetarnes representanter att justera protokollet på grund af nyssnämnda »tillägg», och hemställan blef därför icke i vederbörlig ordning aflåten till ifrågavarande arbetsgifvare.

Emellertid ville arbetarne fatta nämndens ofvan refererade beslut som ett *dålgående* för arbetsgifvaren att återtaga de afskedade, hvaremot arbetsgifvaren, som på omväg erhöi meddelande om utlåtandet, däri såg endast en hemställan om förlikning. Med stöd af denna uppfattning, som delades af målaremästareföreningen, ansåg han sig ock tillse vidare icke böra återtaga de sex afskedade arbetarne. Måleri-

¹⁾ Se i öfrigt Arbetstatistik E: 1, s. 317.

²⁾ Kursiveradt af K. Kommerskollegii afdelning för arbetstatistik.

arbetarnes fackförening förklarade nu arbetsplatsen i blockad, och arbetet nedlades den 4 nov. 1907 af därstädes anställda 23 arbetare. Målaremästareföreningen såg här i ett brott mot aftalets bestämmelser såväl rörande tvisters biläggande som rörande arbetsgifvares rätt att leda och fördela arbetet samt antaga och afskeda arbetare utan fackförenings ingripande. Den förklarade aftalet af den 8 juni 1907 från arbetarnes sida förbrutet samt utan gällande kraft för målaremästareföreningens medlemmar.

Fackföreningen föreslog nu skiljedom i fråga om såväl tolkningen af förmedlingsnämndens beslut som den proklamerade blockaden, men mästareföreningen afböjde under påstående, att ett uppenbart aftalsbrott ej kunde underställas skiljedom. Mästareföreningen förklarade sig dock villig att, därest blockaden upphäffdes, träda i underhandling om nya specialbestämmelser för tvisters biläggande m. m.; enligt en senare skrivelse från arbetsgifvarne borde underhandlingen omfatta jämväl de allmänna bestämmelserna i aftalet och prislistan. Den 19 november upphäffde fackföreningen blockaden, sedan de sex afskedade arbetarne afstått från sin fordran att återtagas, och förefunnos sålunda inga hinder för nya förhandlingars inledande.

I december hemställde fackföreningen i skrivelse till målaremästareföreningen om tillsättande af en kommitté enligt 1907 års *aftal* i och för revision af prislistan. Då svar icke lämnades från arbetsgifvarne inom föreskrifven tid tillsatte fackföreningen i febr. 1908 för egen del en kommitté med uppdrag att påföra akordprislistan de prisökningar, som motsvarade timlönens höjande den 1 april 1908 från 64 till 68 öre enligt föregående års *aftal*.¹⁾ Fackföreningen ställde sig sålunda på det gamla, enligt motpartens åsikt förbrutna aftalets grund, hvaremot arbetsgifvarne i mars 1908 inbjödo till förhandling om nytt *aftal* enligt bilagdt förslag. Enligt detta förslag skulle bl. a. förturvarande timlön af 64 öre bibehållas äfven efter den 1 april 1908; beträffande akordpriserna voro en del sänkningar vidtagna.

Arbetarne vidhöll emellertid sin ståndpunkt, och då målaremästarna i likhet med Centrala arbetsgifvareförbundets öfriga medlemmar i Stockholm den 1 april började tillämpa de sist erbjudna lönesatserna, utbröt öppen konflikt öfver hela linjen. Striden omfattade c:a 140 arbetsgifvare med 900 utlärda arbetare och 100 läringar. Af dessa afreste emellertid under konfliktens lopp inemot hälften med fackförbundets understöd till andra orter och erhöilo där arbete.

Fackföreningen hade beslutat, att arbetet skulle fortgå utan afbrott på alla de platser, där aftalet med de förhöjda lönesatserna af arbetsgifvarne tillämpades. Af arbetarne uppgifves, att 65 firmor med närmare 600 arbetare förbundit sig att följa det äldre aftalet och att arbetet hos dessa mästare fortgått utan afbrott; dessa sifferuppgifter bestridas dock från arbetsgifvarne. Helt visst har dock åtskilligt nödvändigt säsongarbete blifvit utfördt af utom mästareföreningen stående arbetsgifvare.

Arbetsinställelsen inom måleriyrket i Stockholm sammanföll med hela den ofvannämnda s. k. byggnadskonflikten, och förhandlingar fördes gemensamt med de öfriga facken, om och denna tvist hade en från de öfriga konflikterna skild, principell betydelse.

Vid de förhandlingar, som i början af april ägde rum inför statens förlikningsman — vid hvilka samtliga fack utom målarnes voro representerade — framlade denne ett förlikningsförslag i målerikonflikten af innebörd, att — med undanskjutande af tvistefrågan om kollektivaftalets giltighet — förhandlingar snarast skulle upptagas om de aftalsvillkor, som borde tillämpas från den 1 april 1908. Eventuellt föreslogs skiljedom rörande målaremästareföreningens rätt att förklara aftalet annullerat.

Måleriarbetarne svarade härpå med att precisera sin åsikt, att det gamla aftalet fortfarande gällde, hvarför såväl förhandlingar om nya aftalsvillkor som skiljedom i själva rättsfrågan af dem förkastades. I enlighet med denna uppfattning afslög och måleriarbetarfackföreningen det förslag till medling, som i april framställdes af civil-

¹⁾ Se Arbetstatistik E: I, s. 317.

ministern: förutsättningen enligt detta förslag för underhandlingar var, att arbetet återupptogs på i mars månad 1908 gällande villkor.

Då det syntes sannolikt, att den sväfvande tvistefrågan i måleriyrket rörande aftalets giltighet skulle verka förhindrande på en allmän uppgörelse i byggnadsfacket, sammanförde förlikningsmannen i slutet af april bägge parterna i syfte att på basis af en utredning i själfva rättsfrågan söka träffa uppgörelse. Dessa ganska långvariga förhandlingar blefvo emellertid afbrutna utan resultat. Först sedan måleriarbetarefackföreningen i juni förklarade sig biträda förlikningsmannens förslag om skiljedom i själfva rättstvisten var en grundval funnen för lösning.

Vid de förhandlingar, som på initiativ af Landsorganisationen i början af juli höllos, mellan Centrala arbetsgifvareförbundet och styrelserna för fackförbunden i byggnadsbranschen, enades man om det förslaget, att den af parterna beslutade skiljenämnden skulle upptaga till besvarande endast följande fråga: Är aftalet af arbetareorganisationen brutet eller icke?

Om nämnden förklarade aftalet brutet, skulle följden vara, att samma allmänna bestämmelser som för öfriga byggnadsfack skulle blifva tillämpliga äfven för måleriarbetarne i Svenska måleriarbetareförbundets Stockholmsafdelning; hvaremot skiljenämnden hade att afgöra, hurvida timpenningen och ackordsprislistorna skulle revideras eller icke.

Detta förslag blef dock förkastadt af måleriarbetarefackföreningen i Stockholm, som kräfde, att afgörandet om eventuella ändringar i det under 1907 ingångna aftalet helt och hållet skulle läggas i nämndens hand.

Denna konflikt var en af de tvistefrågor, som hänsköts till den af regeringen tillsatta förlikningskommissionens bepröfvande. Där blef frågan om skiljenämndens befogenhet afgjord enligt arbetarnes önskan. Det af bägge parterna antagna medlingsförslaget innehöll nämligen att nämnden skulle, därest den biträdde arbetsgifvarnes uppfattning i själfva rättsfrågan, tillika med bindande verkan reglera aftalsförhållandet parterna emellan och därvid afgöra, om och i hvad mån fog funnes för ändringar vare sig i afseende på allmänna bestämmelser eller beträffande andra aftalsstadganden. Nämndens beslut skulle vara meddeladt före den 8 augusti 1908.

Skiljenämnden sammanträdde i slutet af juli, då skiljedom afkunnades i själfva rättsfrågan, hvarigenom aftalet förklarades vara brutet af fackföreningen. Under fortsatta förhandlingar i början af augusti månad enades man om ett nytt aftal, som i afseende på lön och arbetstid anslöt sig till aftalet af d. 8 juni 1907. I en del andra punkter voro förändringar vidtagna, af hvilka ett par viktigare må anföras.

Bestämmelsen i det äldre aftalet, att allt arbete, som kunde hänföras till gällande ackordsprislista, skulle, oafsedt årstiden, utföras på ackord, var nu utbytt mot stadgandet, att »arbetet utföres antingen pr timme eller pr ackord, skolandet den form för lörens utgående, som för hvarje arbete blifvit fastställd, ovägrerligen fasthållas». Vidare var i det nya aftalet infördt förbud mot bojkott, blockad, strejk eller lockout jämte bestämmelse, att tvister skulle, om endera parten påyrkade, hänskjutas till i aftalet stadgad förmedlings- och skiljenämnd. Bestämmelsen om tvistefrågor behandlings i nämnden fick följande lydelse: »För hvarje sak pröfvas först om förlikning kan ingås. Förlikningsförslag skall meddelas parterna; förkastas detsamma af båda parterna eller endera, skall saken upptagas till skiljedom.

Till reglerna för nämnden var följande tillägg fogadt: »Affägsnar sig medlem utan laga förfall från sammanträde äro de kvarvarande berättigade och skyldiga att trots detta afgifva utlåtande om förlikning och eventuellt afgifva dom.»

N:r 87. Byggnadsarbetare i mellersta och södra Sverige.

De inom byggnadsyrket i Stockholm gällande kollektivafaltern, som utlöpte på våren 1908 — i de flesta fall den 31 mars — blefvo inom så godt som alla facken i

stadgad tid uppsagda af vederbörande fackföreningar, och begärdes i allmänhet höjda tim- och ackordslöner, kortare arbetstid m. m.

På grund af den inom byggnadsindustrien rådande ekonomiska krisen ansågo sig arbetsgifvarne ej kunna bevilja några förhöjningar, utan framställde i stället kraf på lönenedsättningar, hvarjämte de ställde sig afvisande mot hvarje förkortning i arbetstiden. Någon enighet härom kunde icke nås annat än inom mindre betydande grupper vid de förhandlingar, som fördes under januari—mars månader.

Situationen försvårades dels därigenom, att Centrala arbetsgifvareförbundet påyrkade införandet af »allmänna bestämmelser för byggnadsindustrien i Sverige», dels därigenom att förbundet kräde samtidig lösning af den i det föregående skildrade konflikten inom måleriyrket i Stockholm.

Den 26 mars beslöt Centrala arbetsgifvareförbundet, att arbetet efter den 1 april, då aftalen utlöp, skulle fortgå å alla platser med tillämpning tills vidare af de lönesatser, som under förhandlingarna erbjudits från arbetsgifvarne. Dessa erbjudna löner voro för grofarbetarne desamma som förut, hvaremot murarnes, byggnadssnickarnes och timmermännens timpenning med 5 öre understeg den enligt de utlöpta aftalen betalada. Arbetarnes samorganisation beslöt vid ett möte tisdagen den 31 mars, att arbetet tills vidare skulle fortgå, detta dock under den förutsättningen, att de gamla lönerna utgingo. Öppen strid syntes sålunda förestå vid veckans utgång — målarne nedlade arbetet, som förut nämnt är, redan den 1 april —, hvarför statens förlikningsman erbjöd sin medling och kallade parterna till sammanträde den 4 april. Ehuru fackföreningarna syntes ovilliga till förhandling, förrän beslutet om lönenedsättning återtagits, mötte dock samtliga utom målarne på förlikningsmannens kallelse den 4 april.

Emellertid hade, redan innan visshet vunnits om lönenedsättningen, arbetsnedläggelse den 3 april och följande dagar etablerats inom en del fack, såsom bergsprängarnes, träarbetarnes, gipsörarnes och cementarbetarnes.

Vid sammanträdet den 4 april framlade nu förlikningsmannen det förslaget, att arbetet, där det nedlagts, skulle återupptagas den 13 april och de lönesatser tills vidare tillämpas, som arbetsgifvarne erbjudit. Förhandlingar om nya aftal skulle skyndsamt inledas, och de lönesatser, som därvid fastställdes, äga retroaktiv verkan för tiden från den 1 april.

Förslaget blef af samtliga parter förkastadt, men förklarade sig vederbörande villiga till nya aftalsunderhandlingar. Emellertid inträdde, sedan lönenedsättningen blifvit satt i verket, den 6 april total arbetsnedläggelse inom byggnadsfacken i Stockholm, och blockad proklamerades af fackföreningarna. Bleck- och plåtslagare äfvensom murbruksarbetare nedlade dock arbetet först den 9 resp. 10 april. Striden omfattade i detta sitt första skede c:a 5,500 man förutom målarne.

Den 10 april framlade civilministern i skrifvelse till förste aktuarien H. Elmquist ett medlingsförslag. Enligt detta förslag skulle tvenne delegerade från hvardera parter jämte tvenne utomstående inträda i en nämnd under hr Elmquists ordförandeskap. Denna nämnd skulle med för parterna bindande verkan träffa afgörande i de tvistefrågor, hvarom parterna före den 15 maj ej kunnat enas. Nämndens arbeten skulle vara afslutade den 15 juni.

Bland förutsättningarna för nämndens verksamhet var, att arbetet skulle återupptagas den 21 april med tillämpning tills vidare af de lönesatser, som gällde under föregående mars månad.

På arbetaresidan rönt detta förslag i allmänhet anslutning; vissa fack, såsom murare m. fl., önskade dock ändring i nämndens sammansättning, och målarne förkastade i enlighet med sin åsikt i aftalsfrågan förslaget helt och hållet.

På arbetsgifvaresidan ställde man sig af rent *principiella* skäl afvisande. Centrala arbetsgifvareförbundet jämte Svenska arbetsgifvareföreningen och Sveriges verkstadsförening gjorde ett gemensamt uttalande rörande skiljedom i intressekonflikter, som förklarades vara »oförenlig med industriens berättigade intressen». Äfven hade

det i denna konflikt berörda Centrala arbetsgivarförbundet en hel del detaljanmärkningar mot medlingsförslaget. Sålunda invändes mot sättet för besluts fattande i nämnden, mot tiden för nämndens afgörande, mot utelämnandet af frågan om »allmänna bestämmelser» o. s. v.

Samtidigt frambar emellertid Centrala arbetsgivarförbundet förslag till uppgörelse i några realfrågor af följande innebörd: ömsesidigt fastslående af de gamla aftalens timlöner, med de höjningar för lägre yrkesgrupper, hvarom resp. yrkeskommittéer enats, fastställande af 57 timmars arbetsvecka, antagande af Centrala arbetsgivarförbundets förslag till bestämmelser om »arbetets frihet», gemensam utlöpnings-tid samt slutligen förhandling om ackordspriser och andra specialbestämmelser, ev. skiljedom.

Centrala arbetsgivarförbundet erkände således i viss mån skiljedomsprincipen äfven i intressetvister, liksom också dess ordförande vid nyss anförda gemensamma utlåtande tillagt, att skiljedom kunde anlitas i vissa fall.

Det dröjde nu länge, innan något nytt medlingsförslag gjordes. Under tiden utvidgades konflikten därigenom, att lockout förklarades mot kakelugnsmakare i Stockholm den 28 april. Redan den 6 april hade arbetsgifvarne proklamerat allmän lockout inom byggnadsindustrin i Stockholm mot alla arbetare, som ej på heder och tro förklarade, att de icke tillhörde någon af de berörda fackorganisationerna, hvarjämte utfärdades arbetsförbud för dylika arbetare äfven i Norrköping, Linköping, Nyköping, Kalmar, Kristianstad och Eslöf.

Den 9 maj inbjöd förlikningsmannen parterna till nya förhandlingar — som dock icke skulle omfatta målarekonflikten — ett förslag, som af bägge parterna accepterades, hvarefter ett första sammanträde ägde rum den 25 i samma månad. Förlikningsmannen hemställde, att man skulle söka upprätta nya Stockholmsaftal, likalydande i gemensamma ämnen och med tillägg af ett stadgande, att, om under aftalens giltighetstid »allmänna bestämmelser» för hela landet blefve aftalade, dessa skulle omedelbart träda i stället för motsvarande bestämmelser i Stockholmsaftalen. Denna hemställan godkändes preliminärt af parterna.

De följande förhandlingarna fördes efter tvenne linjer, dels om allmänna bestämmelser för alla byggnadsfack i Stockholm, dels inom särskilda yrkeskommittéer om timlöner, ackordspriser m. m. I det förra afseendet nådde man enighet om viss lydelse af bestämmelsen om »arbetets frihet», men däremot icke om arbetstidens längd. Förlikningsmannen föreslog alternativt 4-årigt aftal med bibehållen arbetstid de 2 första åren och 54 timmar de 2 sista åren, hvilket förslag arbetarne ville biträda, medan arbetsgifvarne förklarade sig icke kunna medgifva någon reduktion af arbetstiden. Därjämte påyrkades af arbetsgifvarne, att alla aftalen skulle utlöpa samtidigt samt att, därest icke enighet nåtts om »allmänna bestämmelser» före den 1 januari 1909, arbetsgifvarne då skulle äga rätt att uppsäga de nya aftalen till upphörande den 1 april 1909.

Inom yrkeskommittéerna var än vanskeligare att närma parterna. Centrala arbetsgivarförbundet bjöd status quo i fråga om timlöner, medan arbetarne fortfarande begärde förhöjningar äfven för de högst aflönade grupperna, åtminstone under senare delen af aftalstiden.

Den 26 maj hade Centrala arbetsgivarförbundets fullmäktige gjort ett uttalande, att, om ej uppgörelse inom alla fack — däri inbegripet målarefacket — träffats före den 6 juni, beslut skulle fattas den 9 juni om arbetsinställelse hos alla förbundets medlemmar.

Vid utgången af denna tidsfrist stodo parterna ännu kvar vid ofvan angifna ståndpunkter. Vid sammanträde den 9 juni beslöto därför Centrala arbetsgivarförbundets fullmäktige, att, därest icke enighet nåtts före den 18 juni om utlöpnings-tid, arbetstid, arbetets frihet och timlöner, lockout skulle inträda fr. o. m. den 20 juni inom förbundets mellersta distrikt och den 4 juli öfver hela landet. Mellersta distriktet

omfattade Stockholm, Östergötland, Småland, Blekinge, Södermanland, Närke, Västmanland, Värmland, Uppland, Dalarna och Gästrikland.

Fortsatta sammanträden ägde nu före den 18 juni rum mellan parterna, utan att någon större öfverensstämmelse nåddes, hvarför lockouten på utsatt tid trädde i kraft inom nyssnämnda landsdelar med undantag för Karlstad och Linköping samt för en del yrken såsom möbelsnickare och tapetserare, guldlistarbetare, kakel- och tegelarbetare o. s. v.

I Stockholm blefvo äfven åkeriarbetarne (för verkkörslor) till ett antal af 1,800 indragna i lockouten. Anledningen härtill är i viss mån att söka däri, att trenne af åkeriidkareföreningens ledamöter blefvo blockerade, emedan de verkställt transport af s. k. blockeradt gods från hamnen. Dessutom hade alltsedan mars månad utan resultat förts förhandlingar i åkerifacket; olösta voro fortfarande frågorna om fodermarkskarnes ställning och det nya aftalets retroaktiva kraft. På Centrala arbetsgifvareförbundets order lät då åkeriidkareföreningen den 20 juni inställa alla körslor.

Angående konfliktens omfattning i detta skede föreligga uppgifter från 16 olika städer i mellersta och södra Sverige jämte några orter å landsbygden i Stockholms och Örebro län. Enligt dessa uppgifter hafva berörts i allt 12,633 arbetare, däri icke inräknadt 1,000 målare i Stockholm och 479 byggdadsarbetare i Kalmar, hvilka senare arbetarekategorier, oberoende af den ursprungliga tvisten i byggnadsfacket i Stockholm, voro invecklade i konflikter. Som emellertid arbetsgifvarne inom målerifacket i Stockholm och byggnadsbranschen i Kalmar voro anslutna till Centrala arbetsgifvareförbundet sammanföll efter hand dessa lokala konflikter med den allmänna och blefvo samtidigt med denna bilagda.

I Stockholm berörde konflikten 9,143 arbetare förutom målarna; näst därefter, i afseende på antalet berörda arbetare, kommo Norrköping med 759 samt Örebro med 527 berörda arbetare o. s. v.

Samtidigt med lockoutförklaringen utsände Landssekreterariatet kallelse till extra sammanträde med Landsorganisationens representantskap. Enligt ett uttalande i »Socialdemokraten» var nu ställningen sådan, att ett steg till lösningen af konflikten skulle väcka tillfredsställelse i de vidaste arbetarekretsar. Representantskapets debatter, som präglades af en genomgående fredlig stämning, omfattade samtliga då pågående konflikter. I fråga om byggnadsstriden ålades resp. förbundsstyrelser att omedelbart vidtaga åtgärder för nya förhandlingars åvägbringande med Centrala arbetsgifvareförbundet.

Vederbörande fackförbundsstyrelser hemställde nu till förlikningsmannen om förhandlingarnas återupptagande, hvartill äfven arbetsgifvarne förklarade sig beredda, och mötte den 29 juni representanter för å ena sidan Centrala arbetsgifvareförbundet, å andra sidan Landssekreterariatet och de olika fackförbunden.

Arbetarne framlade därvid ett förslag, väsentligen öfverensstämmande med civilministerns i april framställda medlingsförslag och innebärande i korthet arbetets återupptagande öfver hela linjen den 8 juli med de i mars gällande timlönerna och ev. medgifna förhöjningar, underhandlingar om nya aftal intill den 1 augusti samt därefter afgörande genom skiljedom af alla oafgjorda frågor.

Arbetsgifvarne invände häremot i sitt motförslag, »att arbetet skulle återupptagas med timpenningsfrågan och öfriga egentliga stridsfrågor lika sväfvande som förut». Under sådana förhållanden nödgades styrelsen ånyo framhålla, att det icke vore »möjligt att utsätta förbundets medlemmar för risken att få timlönerna, hvilka ju måste ligga till grund för ackordsprislisorna, utöfver hvad som erbjudits, ytterligare höjda». Äfven förklarade förbundet det omöjligt att ställa frågorna om arbetets frihet och arbetstidens längd under utomståendes skiljedom. Arbetsgifvarnes villkor preciserades därhän, att frågorna om timpenning, arbetets frihet, arbetstid och aftalens utlöpnings-tid först skulle lösas enligt Centrala arbetsgifvareförbundets senast gjorda erbjudanden samt att efter vunnen öfverensstämmelse härutinnan förhandlingar skulle upptagas om

ackordsprislister. Öfriga frågor, specialbestämmelser o. d. finge däremot gå till skiljedom.

I fråga om »allmänna bestämmelser för byggnadsindustrien i Sverige» medgäfvos arbetsgifvarne, att endast förhandlingsordning fastsloges, innan arbetet återupptogs, och att förhandlingstiden blefve så långt utsträckt som intill utgången af år 1908.

Sedan arbetaresidans delegerade erhållit bemyndigande att ingå i behandling afven af realfrågor, fortsattes förhandlingarna inför förlikningsmannen de första dagarna af juli, hvarvid parterna preliminärt enades om timlöner för alla byggnadsfack i Stockholm, om »arbetets frihet», arbetstid och aftaltid, om förhandlingsordning i afseende på »allmänna bestämmelser för byggnadsindustrien i Sverige» o. s. v. På aftonen den 3 juli hade förhandlingarna fortskridit så långt, att meddelande kunde ut-sändas till Centrala arbetsgifvareförbundets medlemmar i södra och västra distrikten om anstånd med lockoutens utvidgning en vecka.

Hufvudinnehållet i den preliminära öfverenskommelsen var följande:

arbetstidens fastställande till 57 timmar per vecka, antagande af Svenska arbetsgifvareföreningens s. k. § 23 i fråga om arbetets ledning och fördelning med dess tillägg af december 1906, förhöjning af timlönerna för lägre betalda arbetaregrupper, gemensam giltighetstid för aftalen till den 1 april 1911 o. s. v. I fråga om de »gemensamma bestämmelserna» öfverenskom, att förhandlingar skulle påbörjas senast den 15 september och avslutas före den 1 december 1908 samt definitivt beslut vara fattadt före den 1 mars 1909. Jämväl enades man preliminärt om uppgörelse i målarekonflikten.

Definitivt beslut skulle vara fattadt af vederbörande organisationer senast den 9 juli och arbetet återupptagas senast den 15 samma månad.

Vid några sammanträden mellan den 4 och den 9 juli vanns jämväl preliminär enighet om vissa landsortsaftal samt om aftalet för renhållningsarbetare.

Den preliminära öfverenskommelsen blef inom utsatt tid godkänd af Centrala arbetsgifvareförbundet och samtliga fackförbund förutom rörledningsarbetare och måleri-arbetare i Stockholm. Den 9, 10 och 14 juli pågingo förhandlingar, och vanns därvid enighet i ytterligare några smärre punkter.

Utsikt fanns nu för lösning af återstående tvistefrågor, och för att icke försvara vidare förhandlingar medgaf Centrala arbetsgifvareförbundet nytt uppskof med lock-outen till den 20 juli, under förutsättning af uppgörelse till den 16 juli; samtidigt skulle enligt Svenska arbetsgifvareföreningens och Sveriges verkstadsförenings beslut lockout inträda vid till dessa föreningar anslutna arbetsplatser.

De vid denna tid ännu olösta tvistefrågorna i byggnadsfacken, som således blefvo underställda den af regeringen tillsatta stora förlikningskommissionen, voro följande: timlöner för byggnadsfacken i Kalmar, fråga om retroaktiv verkan af åkeriaftalet i Stockholm beträffande månadslön för tiden 10/5—15/5 1908, frågan om fodermarskars organisation, formuleringen af beslutet om öfverlämnande till skiljedom af målarekonflikten i Stockholm samt ordning för arbetets återupptagande.

Kommissionens medlingsförslag, som blef antaget af parterna den 19 juli, innebar fränsett målarekonflikten, för hvilken förut redogörelse lämnats:

Kompromiss i hufvudsak enligt arbetsgifvarnes villkor beträffande byggnads-konflikten i Kalmar, bestämmelse att det nya åkeriaftalet skulle ha retroaktiv verkan för tiden 10/5—15/5 1908 samt förbud för fodermarskar att tillhöra fack-förening, likväl med tillåtelse att bilda egen från arbetareorganisationen fristående förening.

Vid sammanträde inför förlikningsmannen den 22 juli träffades ytterligare upp-görelse i några speciella punkter. Därjämte beslöts, att de delegerade, som förhandlat

om allmänna bestämmelser för byggnadsfacken i Stockholm, skulle fortsätta sina arbeten och till specialkommittéer öfverlämna frågor om ackordsprislister.

Emellertid nåddes vid sammanträden i början af augusti blott enighet om ett fåtal punkter. Där enighet ej nåddes om ackordspriser blefvo de gamla gällande; öfriga kvarstående frågor hänskötos till den skiljenämnd, som beslutats för byggnadsfacken.¹⁾

Enligt fattadt beslut blef arbetet allestädes återupptaget den 27 juli eller dess förrinnan.

N:r 117. Transportarbetare i hela riket.

Den på våren 1908 utbrutna konflikten i rikets hamnar föregicks år 1907 af en tvist mellan stufveriarbetsgifvare och hamnarbetare i Norrköping, som i viss mån kan betraktas såsom upprinnelsen till följande års konflikt och därför i korthet skall beskrifvas här.

1. Hamnarbetarekonflikten i Norrköping.

Norrköpingskonflikten var en strid mellan tvenne konkurrerande stufveriföretag, nämligen Norrköpings stufveriaktiebolag och den såsom kooperativt företag organiserade hamn- och stufveriarbetarefackföreningen därstädes.

Sistnämnda förening hade sedan 1890 ensam ombesörjt hamnarbetet i Norrköping. Syftet med denna anordning uppgifves af arbetarne hafva varit, att onödiga mellanhänder skulle undvikas och vinsten oafkortad fördelas mellan arbetarne. Emellertid hade de arbetsgifvare, som anlitade den kooperativa föreningen, åtskilligt att anmärka mot densamma: varuemottagare och varuafsändare hade haft för ringa inflytande på varornas behandling, och arbetarne skulle hafva visat obenägenhet för de tidsbesparande hjälpmedel, som den moderna utvecklingen på hamnarbetets område kräfde. Äfven kände arbetsgifvarne vid förefallande tvister saknaden af en arbetsgifvareorganisation, som kunde underlätta förhandlingar.

Med anledning häraf beslöto arbetsgifvarne år 1906, då dittills gällande prislista blef af arbetarne uppsagd, att bilda en organisation för verksamt tillvaratagande af sina intressen.

Denna organisation fick formen af ett med fackföreningens kooperativa företag konkurrerande stufveriaktiebolag med en i dess tjänst anställd fast arbetarestam. I januari 1907 började det nybildade Norrköpings stufveriaktiebolag att inleda förhandlingar med fackföreningen om öfvertagande af föreningens material och anställande af dess medlemmar i bolagets tjänst. Öfverenskommelse kunde emellertid icke nås, när fackföreningen ej ville uppgifva sin kooperativa verksamhet, utan i stället påyrkade uteslutande rätt för föreningen att utföra allt arbete i hamnen. Till följd häraf nedlade de organiserade arbetarne (c:a 300 man) den 13 april arbetet hos de arbetsgifvare, som betjänade sig af Norrköpings stufveriaktiebolag. Stufveribolaget å sin sida gick i författning om anskaffande af utländsk arbetskraft, som under maj månad anlände från England till ett antal af c:a 160 man. Dessa arbetare voro kontraherade för 3 veckor, men före denna tids utgång afskedades på grund af kontraktsbrott, dåligt uppförande m. m. 19 arbetare, som hemsändes till England. Vid kontraktstidens utgång hemreste 102 arbetare, men 30 förnyade kontrakten och i juni anlände 112 andra engelska arbetare, af hvilka ett mindre antal sedan af olika anledningar hemsändes.

Indirekt berörde konflikten äfven annat med hamnen sammanhängande arbete, i det att hos grosshandelsfirmorna anställda kuskar och magasinsarbetare till en början gjorde s. k. sympatistrejck.

¹⁾ Se härom sid. 51.

Redan i april månad upptogs förhandlingar, och dylika fördes sedan med vissa afbrott under hela den återstående delen af året. Likväl nåddes ej något resultat, emedan man ej kunde enas om den frågan, huruvida och under hvilka villkor de bägge konkurrerande företagen skulle drifvas jämsides med hvarandra. Vid sammanträde i juli månad inför statens förlikningsman erkände arbetarnes representanter bolaget såsom »fullt aftalsmässig sammanslutning», men i själfva hufvudfrågan lyckades det ej att närma parterna.

Förlikningsmannen tillkallade då sakkunnige i enlighet med § 3 af lagen om medling i arbetstvister, men bolaget vägrade att förhandla inför den sålunda sammansatta nämnden under bestridande af de tillkallade personernas opartiskhet.

Lika resultatlöst var ett från civilministern utgåenget förslag att hänskjuta tvisten till skiljenämnd; arbetarne afböjde skiljedom under anförande bl. a. af sin erfarenhet, att »man alltid till udda man har tagit någon ur de borgerliga eller ämbetsmannaklasserna hämtad person, som huru opartisk han än bemödar sig om att vara, likväl medför en hel del af de illvilliga uppfattningar mot arbetarnas organisationer, som råder i dessa samhällskretsar».

I okt. 1907 inleddes åter underhandlingar på initiativ af Sveriges redareförening. Bolaget framlade därvid ett förslag till uppgörelse, hvars första punkt innehöll, att parterna skulle erkänna hvarandra såsom lika berättigade att inom Norrköpings hamnområde utföra lastnings- och lossningsarbeten. Rörande fördelningen af arbetet föreslogs, att s. k. fria ångare, som icke voro bundna genom certeparti, skulle lossas, hvarannan af fackföreningen och hvarannan af bolaget.

Arbetarne förklarade häremot, att samarbete mellan bolagets fasta arbetare och fackföreningsmedlemmarna ej vore möjligt att åstadkomma. En fördelning af arbetet, förklarade de, kunde ske endast på det sättet, att fackföreningen tillerkändes företrädesrätt till allt arbete i hamnen. Vid fortsatta förhandlingar inför en särskildt tillsatt kommitté af bägge parternas representanter framlades från arbetersidan ett förslag till fördelning af arbetet på sådana grunder, att den kooperativa föreningen tillerkändes rätt att ombord utföra all förekommande lossning eller lastning, medan stufveribolaget skulle utföra landtagningsarbete för reguljära ångare äfvensom för ankommande fartyg med kol eller spannmål; öfrigt landtagningsarbete skulle tillfalla den kooperativa föreningen. Allt arbetskraft skulle uttagas genom en af fackföreningen tillsatt statistikförare.

Inom kommittén anfördes från arbetsgifvaresidan åtskilliga invändningar mot detta förslag.

Sålunda förklarades det vara förenadt med stora tekniska svårigheter att låta verkställa lossning och lastning genom olika arbetsgifvare. I stället framhölls, att en fördelning efter procenttal vore det enda rättvisa och lämpliga. Bolagets delegerade ingåfvo ock under förhandlingarna ett förslag till procentuell fördelning, så att fackföreningen tillerkändes 60 % och stufveribolaget 40 % af arbetet i hamnen. Uppdelningen skulle ske efter den principen, att den reguljära trafiken tillkomme bolaget och den irreguljära föreningen.

Arbetarnes delegerade förklarade emellertid, att de ej kunde antaga förslaget eller öfver hufvud taget ett förslag, baserat på viss procentfördelning. I samband härmed uttalade fackförbundets förtroendeman till protokollet, att Transportarbetareförbundet icke vore intresserad af ett monopol af hamnarbetet, men kämpade för att icke något af arbetsförtjänsten skulle gå till en onödig mellanhand. På denna punkt blefvo förhandlingarna i nov. afbrutna.

Lika litet bidrogo de förhandlingar, som i dec. höllos inför statens förlikningsman, att närma parterna till hvarandra i hufvudfrågan. Likväl enades man därvid om att hänskjuta den principiella tvistefrågan till en nämnd för afgifvande af yttrande. Denna nämnd, som i jan. 1908 sammanträdde under ordförandeskap af dr Fridtjuv Berg, hade att besvara nedanstående frågor:

1) Kan det ur allmän socialpolitisk synpunkt anses berättigadt, att arbetsgifvarne under formen af Norrköpings stufveriaktiebolag bevaka sina intressen i Norrköpings hamn?

2) Kan det ur enahanda synpunkt anses berättigadt att inom ifrågavarande arbetsmarknad anställa fasta arbetare?

Nämnden förklarade först, att det måste anses berättigadt, att arbetsgifvarne i slutet af år 1906 funno sig böra bilda en organisation för verksamt tillvaratagande af sina intressen. Vidare hade nämnden kommit till den öfvertygelsen, att krigstillståndet under den närmaste framtiden icke kunde upphöra, såvida icke parterna möttes i en öfverenskommelse, enligt hvilken arbetarne genom sin organisation skulle anskaffa den för hamnarbetet erforderliga lefvande kraften, medan importörer och exportörer finge sig tillförsäkrad befogenheten att öfva vederbörligt inflytande såväl på arbetets ledning som ock på dess tidsenliga utveckling i tekniskt hänseende. Sålunda borde de vid kooperationen anställda arbetsledarne vara skyldiga att af arbetsgifvarne mottaga instruktioner med afseende å arbetets utförande. Mötte hinder för införande af moderna lossnings- och lastningsredskap, borde aftalas, att arbetsgifvarne ägde på lämpligt sätt, exempelvis genom ett stufverimaterialbolag, anskaffa och tillhandahålla nödiga hjälpmedel.

De framställda frågorna besvarade nämnden så, att den form, under hvilken arbetsgifvarne funnit sig böra tillvarataga sina intressen under konflikten eller genom uppehållande af ett stufveriaktiebolag med fast anställda arbetare, icke torde vara den mest berättigade i socialpolitiskt hänseende.

I detta sakläge ingrep Sv. arbetsgifvareföreningen till förmån för stufveriaktiebolaget. Sedan föreningen i form af frivillig teckning skaffat bolaget en understödssumma af 50,000 kr., blef Norrköpings stufveriaktiebolag såsom medlem af Södra Sveriges stufvareförbund delägare i Sv. arbetsgifvareföreningen. Norrköpingskonflikten kom därigenom att sammanfalla med den i Norrland utbrutna allmänna stufverikonflikten.

2. Den allmänna hamnarbetarekonflikten.

Sedan februari 1908 hade med vissa afbrott förts förhandlingar om aftal mellan Norrlands stufvareförbund och Sv. transportarbetareförbundet. Dessa förhandlingar strandade, emedan man ej kunde enas om bestämmelser rörande arbetsgifvares rätt att antaga och afskeda arbetare.

Stufvareförbundet, som i början af 1908 anslutit sig till Sv. arbetsgifvareföreningen, påyrkade antagande af denna förenings § 23, afseende arbetsgifvares rätt att fritt antaga och afskeda arbetare, oberoende af den organisation, arbetarne tillhöra. Arbetarne åter fasthöllo vid den företrädesrätt till arbete, som i under de föregående åren träffade aftal allmänt tillerkänts medlemmar af Sv. transportarbetareförbundet. Från arbetarehåll motiverades detta yrkande därmed, att allenast genom företrädesrätt för organiserade arbetare kunde upprätthållas en fast och till sin existens tryggad hamnarbetarekår.

Ett fritt antagande och afskedande af arbetare skulle leda till demoraliserande konkurrens mellan arbetstagarne och ointetgörda frukterna af det ihärdiga organisationsarbete, som i årtal bedrivits bland hamnarbetarne.

Arbetsgifvarne åter anförde, att företrädesrätten ledt till faktiskt monopol för fackföreningen, som i flera hänseenden missbrukat denna sin ställning till förfång för redare och andra trafikanter.

I början af april återupptogs förhandlingar, och beslöt man därvid, att kollektiv-aftal skulle ingås, upptagande dels allmänna bestämmelser, dels särskilda bestämmelser och prislister. Från arbetsgifvaresidan föreslogs till införande i de allmänna bestämmelserna nyssnämnda § 23 med det tillägg, hvarom öfverenskommelse träffats mellan

Sv. arbetsgivarföreningen och Landsorganisationen i december 1906. Arbetarne åter framlade olika förslag, afseende att bereda organisationen inflytande å arbetares antagande och afskedande jämte företrädesrätt för dess medlemmar. Dessa arbetarnes kraf hade ock kort förut blifvit understrukna vid en kongress af transportarbetare i Sundsvall.

Som arbetsgivarne motsatte sig hvarje omformulering af § 23, hvarigenom organiserade arbetare skulle tillerkännas företrädesrätt, blefvo förhandlingarna i slutet af april afbrutna.

Någon öfverenskommelse var sålunda icke träffad vid sjöfartens början, hvarför transportarbetareförbundets afdelningar i Sundsvall och Härnösand förklarade blockad mot stufvare anslutna till Norrlands stufvareförbund. Sistnämnda förbund hade med Sveriges redareförening slutit kontrakt om stufningsarbete i norrländska hamnar, till följd hvaraf alla fartyg tillhörande redareföreningen drabbades af blockaden.

Enligt kontraktet ålåg det redareföreningen att i händelse af konflikt söka upprätta egna stufveriföretag på de platser i Norrland, där fackförening på kooperativt sätt utför stufveriarbete och skola dessa stufveriföretag omedelbart ansluta sig till förbundet. På ett flertal hamnplatser i Norrland, där kooperativa hamn- och stufveriföreningar af organiserade arbetare funnos, blefvo ock upprättade stufveribolag med anslutning till Norrlands stufvareförbund. Dessa bolag sökte bedriva hamnarbetet med organiserade eller s. k. fria arbetare, hvilka till tämligen stort antal anskaffades från Norr- och Västerbotten. Emellan dessa »strejkbrytare» och de organiserade arbetarne föreföllo till en början oroligheter i Härnösandsdistriktet, men sedan en kanonbåt med 100 man militär och extra polisbevakning tillkallats, blef lugnet återställt.

Enligt särskildt förordnande sökte förlikningsmannen i sjätte distriktet att medla, och den 13 maj öppnades förhandlingar mellan stufvareförbundet och fackförbundet, vid hvilka äfven Sv. arbetsgivarföreningen var representerad. Då arbetarne syntes lägga särskild vikt på att utdelning af befintligt stufveriarbete skedde genom en s. k. statistikförare, föreslog förlikningsmannen, att i bestämmelserna om arbetets ledning och fördelning infördes en dylik institution. Statistikföraren skulle tillsättas af arbetsgivarne, men arbetarne ägde genom sin organisation påkalla undersökning i de fall, då brott skett emot stadgandet om arbetets jämna fördelning.

Arbetarnes delegerade kunde emellertid icke godkänna detta förslag, utan framlade andra förslag, afseende att bereda arbetarne inflytande på statistikförarens tillsättning genom förslagsrätt eller rätt att godkänna eller förkasta af arbetsgivarne utsedd person.

Under förhandlingarna blef det tydligt, att för uppnående af varaktig fred en uppgörelse afseende alla rikets hamnar var nödvändig och att en förhandling därom skulle komma att taga en lång tid i anspråk. Den tanken uppstod därför att söka åstadkomma en provisorisk uppgörelse i den norrländska konflikten jämte den sedan föregående år pågående stufverikonflikten i Norrköping. Vid öfverläggningar härom anmodades att deltaga Sveriges Redareförening, Landsorganisationen, Södra Sveriges stufvareförbund — i hvilket Norrköpings stufveriaaktiebolag ingått — samt Nordiska stufvareförbundet, det sista utgörande en sammanslutning af stufvare och kooperativa stufveriföretag, som brutit sig ut ur Norrlands stufvareförbund vid dess inträde i Sv. arbetsgivarföreningen.

Samtliga dessa förbund och föreningar hörsammade inbjudningen, och förhandlingar börjades ånyo inför förlikningsmannen den 12 juni. Någon provisorisk uppgörelse i den norrländska konflikten kunde emellertid därvid icke träffas. Arbetarnes representanter fordrade, att medlemmar af Sveriges redareförening skulle åläggas att använda samma stufvare som under föregående år, hvaremot arbetsgivarne delegerade endast medgifvo en hemställan till redareföreningens medlemmar att använda den stufvare, de funne tjänligast. Meningsskiljaktigheten var dock icke större än att en öfverenskom-

melse kunnat uppnås, därest icke Norrköpingskonflikten stått hindrande i vägen för uppgörelse.

Förhandlingarna i sistnämnda konflikt rörde storleken af den arbetsstyrka, som Norrköpings stufveriaaktiebolag ägde sysselsätta i hamnen. Medlingsvis föreslog förlikningsmannen denna styrka till 90 man, ett förslag som dock hvarken arbetsgifvarne eller arbetarne ville biträda. På båda parternas anhållan förklarade då förlikningsmannen förhandlingarna afbrutna.

På initiativ af Landsorganisationen blefvo slutligen den 30 juni nya förhandlingar om transportarbetarekonfliktens definitiva avslutande inledda. Äfven dessa blefvo emellertid resultatlösa, emedan man icke kunde enas om sättet för den s. k. statistikförearens tillsättande.

Under loppet af maj och juni månader hade efter hand transportarbetarekonflikten utbredd sig till rikets flesta hamnar. De till Sv. transportarbetareförbundet hörande fackföreningarna förklarade nämligen blockad mot de fartyg, som i Norrland blifvit lossade eller lastade med tillhjälp af organiserade arbetare. Arbetet ombord å dessa ångare måste utföras dels af besättningarna, dels af genom Sveriges redareförening anskaffadt folk, såväl svenskar som engelsmän.

De orter, som på detta sätt berördes af stufveriarbetarekonflikten, voro, förutom de norrländska hamnplatserna, Stockholm, Oxelösund, Norrköping, Trelleborg, Hålsingborg, Malmö, Halmstad, Göteborg och vissa lastplatser å Västkusten. Antalet sysselsatta organiserade arbetare å samtliga berörda platser utgjorde vid konfliktens början 3,691 man, vid konfliktens slut i juli 1,069 man. Det öfvervägande flertalet af det förra antalet har, åtminstone, såvidt känt, under någon tid, deltagit i konflikten. Antalet af de oorganiserade arbetare, som under konfliktens höjdpunkt sysselsattes i hamnarna, var 2,808, hvaraf 1,145 engelska arbetare. Sveriges redareförening uppgifver i rundt tal, att 2,400 svenska s. k. fria arbetare och 1,000 engelsmän varit i arbete.

På några orter sträckte sig äfven konflikten utom själva hamnarbetet. Sålunda indrogos i Stockholm åkare och stenarbetare, i Malmö och Hålsingborg dragare, packhusarbetare och åkeriarbetare, i Göteborg packhusarbetare, kranmaskinister och speditiönsarbetare i arbetsnedläggelsen; i Malmö och Göteborg blefvo dessutom medlemmar af Sv. handelsarbetare- och varuutkörerförbundet invecklade i konflikten.¹ Mellan transportarbetareförbundets afdelningar samt resp. stufveriaaktiebolag i Hålsingborg och Malmö samt västra kretsen af Sveriges redareförening funnos upprättade aftal, hvari bl. a. var stadgadt, att under aftalets giltighetstid arbetsnedläggelse icke finge företagas, med mindre på grund af omständigheter, som icke ägde samband med aftalet, vederbörande arbetsgifvareförening resp. Sv. transportarbetareförbundet eller Landsorganisationen påbjöde arbetsinställelse. Genom arbetsnedläggelsen å nyssnämnda orter bröto fackföreningarna mot de upprättade aftalen, såsom sedermera i hvarje fall konstaterades genom skiljenämnd.

Den största importen af utländska arbetare ägde rum i Göteborg, dit icke mindre än 850 engelsmän afsändes. Till Trelleborg, Hålsingborg, Malmö, Halmstad och Gäfle dirigerades mindre grupper. Dessa åtgärder väckte som vanligt ond blod bland de svenska organiserade arbetarne. I Göteborg ägde våldsamma oroligheter rum, då en sändning af »strejkbrötare» anlände i slutet af juni, och i Malmö företogs d. 12 juli ett bombattentat mot de därstädes förlagda utländska arbetarnes logementsfartyg »Amalthea», hvarvid en engelsman dödades och flera sårades. Detta våldsdåd utgick från vissa anarkistiska element inom den s. k. ungsocialistiska rörelsen.

Då sålunda transportarbetarekonflikten syntes få en hotande omfattning och då samtidigt stora konflikter pågingo inom byggnadsindustrien och vid sockerbruken, beslöt Svenska arbetsgifvareföreningen vid sammanträde den 8 juli att tillställa Lands-

¹ Arbetsgifvarne inom åkeri- och stenarbetarefacken i Stockholm voro anslutna till Centrala arbetsgifvareförbundet, hvadan hithörande fack indrogos i den stora byggnadslockouten.

sekretariatet ett ultimatum af innehåll, att därest icke stufveri- och sockerbrukskonflikterna voro bilagda senast den 16 juli, allmän lockout skulle inträda hos föreningens delägare från och med den 20 juli. Därjämte påfordrades byggnadskonfliktens lösning senast den 16 juli, efter hvilken tid föreningen skulle vidtaga nödiga åtgärder och ev. lockout. I detta besluts fattande deltog icke mindre än 93 procent af till föreningen anslutna medlemmar, representerande c:a 140,000 af dess 150,000 arbetare.

Samtidigt hotade lockoutförklaringar från såväl Centrala arbetsgivarförbundet som Sveriges verkstadsförening. I den stora samtidigt pågående konflikten inom byggnadsindustrien hade visserligen preliminär öfverenskommelse träffats d. 4 juli, men arbetsnedläggelsen pågick fortfarande. och var beslut fattadt om allmän lockout till d. 20 juli, därest icke återstående tvistefrågor voro lösta till den 16 juli. Af denna utvidgade lockout beräknades c:a 50,000 arbetare komma att drabbas.

Äfven till arbetsställen tillhörande Sveriges verkstadsförening hade transportarbetarekonflikten sträckt sina verkningar. Arbetare, som ålågts transportera af Sv. transportarbetareförbundet blockeradt gods, hade nämligen vägrat utföra sådant arbete. Verkstadsföreningens öfverstyrelse tillkännagaf då för Landssekretariatet, att, därest icke blockaderna häfdes och garantier mot deras förnyande under aftaltiden lämnades före den 16 juli, styrelsen komme att till föreningens medlemmar hemställa om allmän arbetsafstängning från och med den 20 juli. Verkstadsföreningens arbetsstyrka utgjorde 30 å 40,000 man.¹

Af den jättesträd, som sålunda syntes hota, skulle enligt nyss anförda beräkningar icke mindre än 240,000 arbetare hafva drabbats; denna siffra skulle dock hafva reducerats därigenom, att arbetarne måst sysselsättas för produktion och afsättning af lifsmedel, för bedrifvande af allmännyttiga företag, vård af kreatur o. s. v.

I början af juli månad hade, såsom i det föregående nämnt är, Kungl. Maj:t i konselj uppdragit åt envoyén Ernst Günther att med biträde af förlikningsmännen i 1, 2, 3, 5 och 6-te distrikten medla i samtliga då pågående större arbetstvister. Den 11 juli togo förhandlingarna sin början och den 17 förelåg ett medlingsförslag, som följande dag antogs af parterna.

I hvad angår den allmänna hamnarbetarekonflikten innehöll medlingsförslaget att vid aftals upprättande genom öfverenskommelse mellan arbetsgifvaren och arbetarne med ledning af föregående års erfarenhet skulle fastställas ett visst bestämt antal arbetare, som hos vederbörande arbetsgivar betraktades som ordinarie hamn- och stufveriarbetarekär. Inom denna styrka skulle arbetet fördelas rättvisast och jämnast möjligt. För öfrigt föreslogs antagande af Sv. arbetsgivarföreningens förut omnämnda § 23 med dess tillägg af dec. 1906 jämte bestämmelser afseende att förebygga arbetsinställelse.

I fråga om Norrköpingskonflikten skulle en hvar af Norrköpings stufveriaaktiebolag och den kooperativa stufveriföreningen förbinda sig att icke på den andres bekostnad bereda sig några fördelar med afseende å kommunen tillhöriga kranar etc. i Norrköpings hamn. Vidare skulle stufveriaaktiebolaget utfästa sig att intill d. 1 jan. 1909 icke intaga någon ny arbetskraft. Dock skulle, om vid något särskildt tillfälle fordrades en större arbetsstyrka för bolaget, arbetskraft på begäran tillhandahållas af det kooperativa företaget.

Detta förslag ansågo sig emellertid de intresserade arbetsgivarorganisationerna, Svenska arbetsgivarföreningen och Sveriges redareförening, icke obetingadt kunna godkänna. I båda föreningarnes svarsskrifvelser invändes mot förslaget att enligt det samma Norrköpings stufveriaaktiebolag icke ägde intaga ny arbetskraft före 1 jan. 1909. Denna bestämmelse förklarades skola leda till att bolaget mot årets slut stode i det närmaste utan arbetskraft. För öfrigt anmärktes, att förslaget icke innehöll någon bestämmelse om de stufveriföretag, som etablerats, sedan konflikterna utbrutit.

¹ Äfven Sveriges redareförening tillkännagaf, att den komme att ansluta sig till Sv. arbetsgivarföreningens lockoutförklaring.

Emellertid ansåg sig förlikningsmannen icke kunna biträda arbetsgifvarnes fordran på aftalsförslagens ändrande, emedan arbetarnes representanter förklarade sig icke vara bemyndigade till annat än medlingsförslagens antagande i oförändrad form. Svårigheten löstes dock på det sättet, att till protokollet med bindande verkan togos tvänne uttalanden rörande nyssnämnda spörsmål. Beträffande Norrköpingskonflikten förpliktigade sig Landsorganisationen och Transportarbetareförbundet att icke öfva någon påtryckning för att förmå arbetare att lämna sin anställning hos bolaget; ifråga om de sedan konflikten utbrött etablerade stufveriföretagen uttalades, att dessa arbetsgifvare ägde bedriva och fortsätta verksamhet med den arbetskraft de disponerade, utan att dettainge föranleda fackföreningarna till störande ingrepp.

Därmed var i princip den stora konflikten löst genom ömsesidiga eftergifter, men i hufvudsak till förmån för arbetsgifvarne, som genomdrifvit ett obetingadt antagande af meromnämnda § 23. I öfverensstämmelse med förlikningsöfverenskommelsen blefvo den 20 juli alla blockader och strejker i samband med konflikten upphäfd. Emellertid dröjde det länge, innan på hvarje ort slutligen uppgörelse kunde träffas rörande de fasta hamnarbetarekårer, som skulle upprättas, prislistor o. s. v. Äfven föreföllo klagomål från de organiserade arbetarne öfver att arbetsgifvarne icke i praxis följde öfverenskommelsen, utan vid anställande gäfvö företrädere åt oorganiserade arbetare. Särskildt sades arbetarnes kooperativa företag i norrländska hamnar vara utsatta för bojkott från Sveriges redareförening. Å sin sida klagade redareföreningen öfver att Transportarbetareförbundet genom upprättande af nya kooperativa företag och genom att underbjuda Norrlands stufvareförbund i priser drefvo illojal konkurrens med sistnämnda förbund. På anmodan afgaf envoyén Günther en förklaring rörande rätta tolkningen af medlingsförslaget i hvad rör arbetares antagande och afskedande. Han uttalade, att Redareföreningen icke hade någon skyldighet att gifva företrädere åt organiserade arbetare, men att om föreningen utan giltiga skäl utestängde platsens organiserade arbetare för att dit importera nya oorganiserade, vore detta ett missbruk af dess rätt. I ett senare uttalande häfdade envoyén Günther, att Redareföreningen hade full rätt att med Norrlands stufvareförbund träffa aftal om stufningsarbete och att en dylik öfverenskommelse ej kunde rubriceras såsom illojal konkurrens.

I Norrköpingskonflikten inleddes i augusti förhandlingar, som ledde till resultat först d. 20 mars 1909. Uppgörelsen omfattade dels vissa principiella punkter dels priser. I fråga om de sistnämnda måste fackföreningen i de flesta delar nöja sig med reduktioner i den förut sedan år 1900 gällande prislistan.

Som det kunde antagas, att 1908 års transportarbetarekonflikt hade vidtgående ekonomiska följder såväl för sjöfarten som för andra näringsfång, utsände Kommerskollegium till vederbörande arbetsgifvareorganisationer, Sveriges redareförening, Norrlands stufvareförbund och Södra Sveriges stufvareförbund tvänne särskilda frågeformulär resp. för rederier och stufveriarbetsgifvare af följande lydelse:

Att besvaras af rederier.

Särskilda frågor rörande den allmänna hamnarbetarekonflikten sommaren 1908.

- I. Svårigheter att behålla personal, erhålla ny sådan eller få visat arbete utfördt? ...
- II. Ekonomiska förluster genom konflikten.
 - a) ökade utgifter (för fördyrad lossning och lastning, ökade hamnkostnader o. d.)?
 - b) minskade inkomster (försenade och färre resor, minskade frakter o. d.)?
- III. Allmänna olägenheter för:
 - a) svenska rederier
 - b) utländska rederier

Att besvaras af stufveriarbetsgifvare.

Särskilda frågor rörande den allmänna hamnarbetarekonflikten sommaren 1908.

I. Antalet vid hamnarbetet sysselsatta arbetare.

År 1907.				År 1908.			
under	org.	oorg.	tills.	under	org.	oorg.	tills.
					svenska	utländska	
					arbetare.	arbetare.	
april.....				april.....			
maj.....				maj.....			
juni.....				juni.....			
juli.....				juli.....			
aug.....				aug.....			

II. Ekonomiska förluster eller andra olägenheter.

a) för stufveriverksamheten i hamnen.

.....

b) för ortens näringsidkare och affärsrörelsen.

.....

På det förra frågeformuläret svarade 24 rederier. Från tvänne af dessa arbetsgifvare meddelas, att någon ekonomisk förlust icke uppstått för dem genom konflikten, emedan dels endast sådana svenska hamnar besökts, som varit oberörda af konflikten, dels — i ett fall — före konfliktens utbrott rederiets ångare befraktats till utländska hamnar för en längre tid. I ett par fall uppgifves den ekonomiska förlusten hafva varit högst ringa och ej nämnvärd. I samtliga återstående fall meddelas, att mer eller mindre afsevärda förluster uppstått dels på grund af de ökade utgifterna för hamnarbetet samt dels på grund af de minskade fraktförtjänsterna.

Genom att vid hamnarbetet måste användas s. k. fria arbetare, hvilka ofta voro ovana, fördröjades och försenades stufningen samt måste utgå ökad liggedagsersättning. Ett Göteborgsrederi uppskattar dessa direkta kostnader till följd af konflikten till 20,000 kr., ett Stockholmsrederi till 6,500 kr., ett annat Stockholmsrederi till 2,500 kr. o. s. v. Någon totalsumma för dessa kostnader kan ej erhållas, enär de flesta rederier icke i siffror angifvit utgifternas ökning. Ett rederi har angifvit stufverikostnadernas ökning till 50 %, ett annat till 25 %, ett tredje till 50 öre per ton, hvaraf kan slutas, att de direkta utgifter, som konflikten tillfogat den svenska rederinäringen, varit högst betydliga. Till de direkta kostnaderna böra ock läggas de utgifter för anskaffande, transport och logering af fria arbetare, som medlemmar af Sveriges redareförening fingo vidkännas.

Gifvetvis har i regel icke den af konflikten förorsakade inkomstminskningen för fartygen kunnat uttryckas i penningvärde. Ett rederi angifver emellertid denna förlust till 7,000 kr., ett annat till 6,000 kr.; och torde kunna antagas, att denna slags förlust icke varit mindre än de direkta kostnaderna. För öfrigt uppgifves, att konflikten på mångahanda sätt nedpressat rederiernas förtjänst. Genom det ökade uppehållet i hamnarna blefvo resorna färre och därigenom fraktkomsterna mindre, övant folk användes vid lastningen, hvarigenom rätt mycket lastrum bortstufvades, en del båtar höllos i utrikes sjöfart, hvarigenom priserna nedtrycktes, till följd af den allmänna oron i hamnarna minskades godstrafik och fraktförtjänst o. s. v. För öfrigt bör anmärkas, att oafsedt hamnarbetarekonflikten fraktkonjunkturarna voro mycket låga under året. En redare förmodar, att resultatet för de flesta på svenska hamnar seglande fartyg blifvit negativt under år 1908.

Bland de allmänna olägenheter, som uppstodo för svenska och utländska rederier, nämnes, att fartyg nödgats anlöpna utländska hamnar i stället för blockerade svenska, att allmän osäkerhet uppstått i hamnarna, att förföljelse öfvats af organiserade arbetare, att provianteringen försvårats på grund af blockaderna m. m. Äfven de utländska rederier, som ställde sig solidariska med de svenska, ledo af samma olägenheter som dessa.

För öfrigt bör betonas, att konflikten verkade hämmande på exporten och därigenom äfven sträckte sina verkningar öfver stora delar af affärslivet.

I några få fall meddelas, att svårigheter mött att få nödigt lossnings- eller lastningsarbete utfördt med besättningen. Sjölagen förpliktigar visserligen besättningskarl att utföra honom ålagdt arbete, hvilket äfven fullgjordes, ehuru motvilligt och så långsamt som möjligt. Äfven förekom, att besättningen för att icke nödgas uppträda som blockadbrytare afmönstrade fortast möjligt — detta på uppmaning af sin organisation — och var det då förenadt med stort besvär att anskaffa nytt folk.

Rörande svaren på det för stufveriarbetsgifvarne afsedda frågeformuläret hänvisas till de siffror, som i föregående sammanhang meddelats, angående antalet strejkande o. s. v.

De ekonomiska förlusterna och olägenheterna för stufveriverksamheten hafva gifvetvis varit af samma art som förlusterna för redarne, d. v. s. tidsutdräkt genom blockaderna, minskad arbetsprestation från de fria arbetarne, nedgång i fraktfarten o. s. v. Stufvarne i Härnösandsdistriktet beräkna inkomstminskningen till ca 25,000 kr., i Sundsvallsdistriktet till 6 å 8,000 kr. Från Göteborg uppgifves, att blockaden af gods var kännbar ända upp till Vänerns hamnar samt att importen och exporten af allt slags gods minskades afsevärdt till följd af risken för konfliktens utvidgning till allmän lockout. Svårast torde Norrköping hafva lidit på grund af konfliktens långvarighet och häftighet därstädes. Sälunda uppgifves från denna stad, att trafiken och varuutbytet nedgått och att konkurrensförmågan hos köpmännen därstädes blifvit mindre, emedan fartygen fordrat högre frakt till Norrköping än till andra platser. Till följd häraf blef äfven industrien och näringslivet i dess helhet lidande.

De direkta kostnaderna för de s. k. fria såväl utländska som svenska arbetarnes anskaffande och logering bestredos af Sveriges redareförening. Likväl uppgifves, att indirekt en del kostnader uppkommit äfven för stufvarne, alla andra olägenheter att förtiga.

N:r 209. Bokbinderiarbetare i Stockholm och Eskilstuna.

Det i okt. 1905 mellan arbetsgifvare och arbetare inom bokbinderiyrket i Stockholm och Eskilstuna afslutna kollektivaftalet utlöpte den 1 juli 1908 och skulle uppsägning däraf äga rum minst sex månader före aftalets utlöpningsstid. Bägge parterna uppsade aftalet i stadgad tid och framlade detaljerade förslag till nya aftal.

Det uppsagda aftalet stadgade för *utlärda* arbetare i Stockholm följande minimilöner:

manliga:

de 2 första åren	20 kr. i veckan
» 3 följande »	23 » » »
sedan	25 » » »

kvinnliga:

de 2 första åren	13:50 kr. i veckan
sedan	14:50 » » »

Detta fränsedt speciallöner.

I det aftalsförslag, som *arbetarna* föreslogo att gälla från d. 30:e 1908 till d. 31:e 1910, voro minimilönerna för utlärda arbetare höjda till följande belopp:

manliga:

det första året 23 kr.
de 2 följande åren 26 »
sedan 30 »

kvinnliga:

det första året 16 kr.
» andra » 18 »
sedan 20 »

allt pr vecka.

För manliga och kvinnliga lärlingar begärdes en ökning i samma proportion.

Samma löner med 5 % afdrag skulle gälla för Eskilstuna.

Arbetstiden föreslogs till 54 timmar åren 1908 och 1909, därefter 51 timmar. Förslaget innehöll i öfrigt en del skärpta bestämmelser mot användande af *krinnlig arbetskraft* vid maskiner, bestämmelse om 14 dagars årlig *semester* med half afönning samt *lärlingsregulativ*. Det gamla aftalets styckprislista skulle höjas i samma proportion som minimitidlönen.

Arbetsgifvarne ville i sitt förslag, att aftalstiden skulle räcka till d. 1 juli 1915; det innebar vidare öfvergång till *timbetalning* från veckolönsystemet, hvilken aföningsform upptagits i 1899 års aftal, och som äfven under helgdagsvecka garanterat arbetarna oafkortad veckolön. Arbetsgifvarne motiverade denna önskade förändring med, att den var nödvändig för att bereda dem möjlighet att införa en fullt modern och rationell fabriksbokföring.

Minimitilbönerna för utlärda arbetare i Stockholm skulle utgöra:

manliga:

de 2 första åren 38 öre i timmen.
» 3 följande » 44 » » »
sedan 48 » » »

kvinnliga:

de två första åren 26 öre i timmen.
sedan 28 » » »

Arbetstiden var bibehållen vid 54 timmar i veckan.

I afseende å tidlönernas vecko- eller årsbelopp innebar detta förslag egentligen status quo, om än i de flesta fall med någon mindre förhöjning. Styckepristariifferna skulle i hufvudsak bibehållas. Hvad semesterfrågan beträffade, behölls det gamla stadgandet, att efter ett års kondition en veckas ledighet borde beredas arbetarna helst under sommarmånaderna med eller utan bidrag af arbetsgifvaren. Något lärlingsregulativ kunde ej heller medgifvas.

Den 22 febr. 1908 sammanträdde den i det uppsagda aftalets § 21 nämnda permanenta tariffnämnden, förstärkt med tre representanter från hvardera organisationen, och konstituerade sig i enlighet med sagda § 23 som tariffkommitté för uppgörande af nytt aftal. Som ordförande vid detta konstituerande sammanträde fungerade på uppmaning förste aktuarien H. Elmquist. Vid sammanträdet föreslogo representanterna från arbetsgifvaresidan, att kommittén skulle äga full beslutanderätt samt att, när enighet icke kunde ernås, afgörandet skulle ske genom skiljedom. Arbetarerepresentanterna hüllö åter före, att beslutanderätten för deras vidkommande i sista hand skulle tillkomma fackföreningen, d. v. s. när kommitténs beslut afveke från af fackföreningen uppgjort förslag till aftal, borde detsamma endast utgöra ett förslag, för hvars giltighet fordrades godkännande från fackföreningen. Från arbetsgifvaresidan beklagades, att motpartens delegerade ej hade full handlingsfrihet, hvarigenom en förhandling i högsta grad försvårades och på förhand dömdes att bli resultatslös. Till sist enades kommittéerna om följande af ordf. framlagda medlingsförslag, nämligen att kommittéerna skulle sammanträda inför statens förlikningsman och börja realbehandlingen af de allmänna bestämmelserna i det blifvande aftalet, men detta endast under villkor, att arbetarnas förening senast inom 14 dagar bereddtes tillfälle att besluta ifråga om handlingsfrihet för sina delegerade och kommitténs befogenhet såsom skiljenämnd, sammansatt enligt föregående förslag, d. v. s. skiljenämnden skulle bestå förutom af kommitterade af 3 opartiska personer, tillsatta af nämnden och hvardera parternas organisationer.

Under förra hälften af mars månad höllos sedan trenne sammanträden inför förlikningsmannen. Därvid befanns emellertid så godt som omöjligt att ena parterna i någon enda punkt, icke ens de af underordnad betydelse. Vid sista sammanträdet beslöts därför att låta en subkommitté, vald bland båda sidornas delegerade, först diskutera igenom förslagen och se till, om ej vederbörande åtminstone i en del fall kunde gå hvarandra till mötes. Denna subkommitté eller särskilda dess medlemmar höllo där- efter åtskilliga sammankomster.

I början af juni meddelades resultatet af dessa förhandlingar till förlikningsmannen. I en del detaljfrågor syntes man kunna enas; beträffande arbetstiden voro arbetarna villiga att gå med på status quo, men ifråga om aflöningarna stodo parterna kvar på förut intagna linjer (arbetsgifvarne dock med höjning af begynnelselönerna för utlärdas arbetare från 38 till 39 öre); lika bestämdt motsatte sig också arbetsgifvarne fortfarande läringsregulativet.

Nya sammanträden med samtliga delegerade höllos därpå inför förlikningsmannen den 11, 16, 19, 25 och 29 juni. Då det fortfarande visade sig omöjligt att närma parterna till hvarandra i kvarstående tvistepunkter, framlade förlikningsmannen den 29 juni ett medlingsförslag. Enligt detta skulle aftalet gälla till d. 1 juli 1913 och minimilönerna för utlärdas arbetare i Stockholm utgöra:

manliga:

de 2 första åren 41 öre i timmen.
 , , följande , 47 , , ,
 därefter 52 , , ,
 motsvarande kr. 27.25 pr vecka.

kvinnliga:

de 2 första åren 28 öre i timmen.
 därefter 30 , , ,
 eller c:a kr. 15.60 pr vecka.

Därjämte föreslogs revision af styckeprislistorna med en förhöjning af 4 % som norm; dessutom upptog förslaget ej något läringsregulativ.

I skrifvelse den 30 juni 1908 meddelade arbetsgifvarne att de ej kunde godkänna medlingsförslaget utan kvarstodo på den ståndpunkt, som de intagit vid subkommitténs förhandlingar.

På möte den 2 juli behandlades medlingsförslaget af Stockholms bokbinderiarbetsarefackförening, hvilken därvid med alla röster mot två afslog detsamma, men samtidigt beslöt att genom skrifvelse till förlikningsmannen anhålla om dennes förmedling till fortsatta underhandlingar. Vidare lämnade detta möte full handlingsfrihet åt styrelsen att vidtaga de åtgärder, situationen kräfde. Dessutom öfverenskoms, att allt öfvertidsarbete skulle inställas och Stockholm blockeras för arbetskraft inom facket.

Den 6 juli 1908 sammanträdde parternas delegerade inför förlikningsmannen på dennes kallelse. Som representanter för vederbörande hufvudorganisationer närvaro dessutom för Svenska arbetsgifvareföreningen ingenjör Larsson samt för Landsorganisationen dess kassör hr Ernst Söderberg. Därvid beslöts först, att arbetet på vissa villkor skulle ostördt fortgå, längst dock t. o. m. den 11 juli. Från arbetaresidan framlades ett modifieradt förslag, som för utlärdas arbetare upptog följande lönesatser:

manliga:

de 2 första åren 23 kr. pr vecka.
 , , följande , 26 , , ,
 därefter 28 , , ,

kvinnliga:

de 2 första åren 16 kr. pr vecka.
 därefter 18 , , ,

Då arbetsgifvarne ej funno detta förslag acceptabelt, förnyade förlikningsmannen sitt medlingsförslag med modifikation till arbetarnas förmån af några detaljbestämmelser. Å arbetsgifvaresidan antogs emellertid detta förslag, dock med förbehåll af mindre väsentliga ändringar och under framhållande, att detta erbjudande från arbetsgifvaresidan gällde blott, därest uppgörelse i godo kunde omedelbart vinnas utan afbrott i arbetets gång. Arbetarnes representanter ansågo medlingsförslaget fortfarande oantagligt, men erbjödo sig att ånyo förlägga det till fackföreningens ompröfning.

Följande dag sammanträdde Bokbindaremästareföreningen och beslöt enhälligt att därest ej förlikningsmannens förslag antogs af fackföreningen, allmän lockout skulle inträda vid alla till föreningen anslutna bokbinderiverkstäder och kartongfabriker i Stockholm och Eskilstuna fr. o m. måndagen d. 13 juli. I så fall återtogo också arbetsgifvarne alla sina i lönefrågan gjorda medgifvanden.

Bokbindareförbundets Stockholmsafdelning sammanträdde d. 12 juli för att behandla arbetsgifvarnes ultimatum, hvilket förelåg i form af deras accepterande af förlikningsmannens förslag. Med 477 röster mot 2 afslogs detta på nytt. I Eskilstuna beslöt därvarande afdelning enhälligt attlikaledes förkasta förlikningsmannens förslag.

Arbetarne hade alltså förkastat arbetsgifvarnes villkor. Lockouten trädde därför i kraft måndagen d. 13 juli. I Stockholm omfattade den 60 och i Eskilstuna 3 arbetsplatser med resp. 1,390 och 150 arbetare, hvaraf det öfvervägande flertalet var kvinnor.

Vid förhandlingarna inför den Kungl. förlikningskommissionen d. 13—21 juli framställdes ej något yrkande på upptagandet af bokbindarekonflikten.¹ Den 23 juli aflät emellertid Sv. Arbetsgifvareföreningen till Landssekreteriatet skrifvelse med hemställan om nya förhandlingar. Detta bifölls: och höllos sammanträden mellan delegerade för ofvannämnda hufvudorganisationer jämte vissa af parternas förutvarande delegerade den 1, 5, 7, 11, 13, 18 augusti. Därvid genomgingos aftalsförslagen ånyo, men, om än enighet vanns i några mindre betydande frågor, stodo parterna fortfarande lika långt ifrån hvarandra i de viktigare. Den svåraste frågan — om aflöningarna — togs ej upp till behandling i detta sammanhang, utan ville man uppskjuta detta, tills man finge en opartisk ordförande. Direktören Emil Kinander anmodades att leda de fortsatta förhandlingarna, men denne undanbad sig uppdraget.

I slutet af augusti förekommo några uttalanden i pressen, däri förlikningsmannen uppmanades att göra ett nytt medlingsförsök. I anledning häraf kallade förlikningsmannen ombud för Sv. arbetsgifvareföreningen. Landssekreteriatet och bägge parterna till förhandling den 2 sept. Då det fortfarande visade sig omöjligt att närma parterna till hvarandra, fann förlikningsmannen ej skäl att framlägga något medlingsförslag. Arbetarne vidhölllo sina ursprungliga kraf, hvaremot arbetsgifvarne voro villiga att godkänna medlingsförslaget af den 6 juli: de senare förklarade sig dock vidhålla detta anbud endast till den 12 nästföljande september.

Under senare delen af oktober förekommo i pressen uppmaningar till förlikningsmannen att ingripa, och sammankallade han parterna jämte Sv. arbetsgifvareföreningen och Landsorganisationen till nytt sammanträde den 2 november.

I enlighet med sitt föregående tillkännagifvande framlade nu arbetsgifvarne — den 3 nov. — ett nytt förslag med lägre löner än de sist erbjundna. Enligt förslaget skulle minimilönerne blifva:

Utlärda manliga arbetare:

de 2 första åren 40 öre i timmen

» 3 följande » 45 » » »

sedan 50 » » » motsvarande 26-18 kr. per vecka.

¹ I Svenska arbetsgifvareföreningens styrelse- och revisionsberättelse för år 1908 motiveras anledningen här till med att dels konflikten icke hunnit slutbehandlas i vedertagna former, dels att Svenska arbetsgifvareföreningens styrelse ansåg olämpligt att med den stora principstriden i harnarbete frågan kombinera en mindre lönefråga.

Utlärda kvinnliga arbetare:

de 2 första åren 27 öre i timmen

» 3 följande » 28 » » »

sedan 29 » » » motsvarande 14:66 kr. per vecka.

De gamla styckeprislistorna skulle bibehållas oförändrade. Vid uppgörande af aftal inom yrket å andra platser skulle aftalets grunder iakttagas, men aflöningen regleras olika för olika ortsgrupper. Stockholm tillhörde ortsgrupp I och Eskilstuna med 2½ % lägre lön ortsgrupp II.

Från arbetaresidan framlades ett förslag, innehållande någon modifikation i dess under juli månad framtänkta förslag i afseende på de kvinnliga arbetarnas löner. Därjämte var läringsregulativet nu uteslutet och aftalets giltighetstid utsträckt till d. 1 juli 1912.

Å sin sida framlade förlikningsmannen åter sitt medlingsförslag af den 6 juli med någon jämkning till förmån för de kvinnliga arbetarna. I själfva verket syntes ståndpunkterna nu mera vidt skilda än förut, genom att arbetsgifvarne återtagit sina förra medgifvanden.

Emellertid inskred nu Sv. arbetsgifvareföreningen med hot om vidsträckta kraftåtgärder. Föreningens fullmäktige beslöt den 7 november, att, om icke arbetsgifvarnes ultimatum af den 3 nov. antoges, lockout skulle inträda:

a) fr. o. m. 23 nov. vid Litografiska A. B. i Norrköping och firman Gustaf Melin i Göteborg;

b) fr. o. m. 26 nov. inom pappersbruksförbundet och pappersmasseförbundet;

c) fr. o. m. 30 nov. inom textilindustriförbundet samt eventuellt ytterligare inom andra yrkesgrupper.

Vid den tid, då denna lockoutförklaring kom till, hade de ekonomiska konjunkturen undergått en märklig försämring sedan sommaren. Fabriksdriften inskränktes successivt och en period af arbetslöshet syntes förestå, något som icke oväsentligt försvagade arbetarnes ställning. En vidsträckt lockout under sådana tider befarades å arbetarehåll medföra stark manspillau i de organiserade arbetarnes leder, men ansågs jämförelsevis lätt kunna bäras af arbetsgifvarne.

Arbetarne sågo sig därför nödsakade att steg för steg vika. Sedan Landsorganisationen vid ett sammanträde den 11 november förklarat sig vilja verka för antagande af förlikningsmannens senaste förslag, blef detsamma accepterat af fackföreningen i Stockholm, hvars majoritet kort förut röstat däremot.

I öfverensstämmelse med detta beslut föreslog Landsorganisationen nya förhandlingar inför förlikningsmannen.

Men Sv. arbetsgifvareföreningen vägrade att förhandla på annan basis än bokbindaremästarnes förslag af den 3 november.

Landsorganisationen hade inbjudit till förhandling att äga rum den 20 nov. Sådan kom ock till stånd, sedan arbetarne accepterat de grunder, som innefattades i arbetsgifvarnes nyss omnämnda ultimatum. Med några smärre modifikationer blef ock arbetsgifvarnes förslag antaget af vederbörande fackföreningar. Den 23 november under-tecknades aftalet och följande dag blef arbetet allmänt återupptaget. Striden hade då pågått i 4½ månader och i rundt tal kostat arbetarnes organisation 150,000 kr.

I det nya aftalet äro följande minimitilllöner fastställda:

Utlärda manliga arbetare:

de 2 första åren 40 öre.

» 3 följande » 45 »

sedan 50 »

Utlärda kvinnliga arbetare:

de 2 första åren 27 öre.

» 3 följande » 28 »
sedan 29 »

Den ordinarie arbetstiden är 54 timmar. Aftalet gäller till den 1 januari 1914 samt därefter år efter år.

N:r 227. Kommunalarbetare i Malmö.

Under stufverikonflikten i Malmö hamn vägrade 6 för skötande af hamninrättningens lossningskranar anställda maskinister att fullgöra sitt arbete, af det skäl att oorganiserade utländska arbetare användes vid lossningsarbetet i hamnen. Af samma skäl kunde icke heller 8 grofarbetare och 6 träarbetare, som voro anställda i stadens tjänst, förmås att taga befattning med visst gods, som inkommit för hamninrättningens räkning. Med anledning häraf blefvo ifrågavarande arbetare afskedade af hamndirektionen under förklaring, att de icke framdeles komme att i stadens tjänst återtagas.

Sedan stufverikonflikten genom den af regeringen tillsatta förlikningskommissionen blifvit bilagd, framställde arbetarnes organisation till Malmö stads aflöningsnämnd begäran om förhandling angående de afskedade arbetarnes återtagande enligt den förhandlingsordning, som jämte löneafstal i maj 1908 blifvit upprättad för Malmö stads verk och arbeten. Aflöningsnämnden vägrade emellertid att underhandla med kommunalarbetarnes representanter, emedan enligt dess åsikt förhandlingsordningen icke var tillämplig på här ifrågavarande tvister. Förhandlingsordningen föreskref endast underhandling ifråga om »andra arbets- eller löneförhållandena rörande angelägenheter», hvartill enligt aflöningsnämndens mening ingalunda kunde räknas fråga om arbetares antagande och afskedande.

Äfven gjorde aflöningsnämnden gällande, att arbetarne genom utfärdad blockad — af grofarbetarnes fackförening — brutit mot ömsesidigt antagna »allmänna bestämmelser». Däri stadgades nämligen, att arbetsgifvaren i händelse af någon svårare försöelse ägde afskeda arbetare utan fackförenings ingripande, hvarjämte blockad, strejk eller lockout var förbjuden.

Att arbetarne genom sin arbetsvägran handlat i strid med aftalet samt fackföreningen genom blockadförklaringen godkänt detta aftalsbrott var oomtvistligt och därom rådde ej meningsskiljaktighet i aflöningsnämnden. Däremot gjorde sig skiljaktiga meningar gällande om det berättigade i nämndens vägran att förhandla. Nämndens ordförande och sekreterare, båda jurister, voro härutinnan af annan åsikt än majoriteten och frånträdde af denna anledning sina platser i nämnden. Äfven från annat sakkunnigt håll gjordes gällande, att nämnden genom sin förhandlingsvägran icke förfarit enligt gällande bestämmelser.

Från sistnämnda håll gendrefs äfven det inkastet, att förhandlingsordningen genom arbetarnes aftalsbrott blifvit häfd; den uti ett särskildt aftal innefattade förhandlingsordningen ägde bestånd oberoende och vid sidan af aftalet om de allmänna bestämmelserna m. m. och kunde ej anses suspenderad genom ett brott mot de senare. Här emot gjorde en juridisk auktoritet gällande, att för förhandlingsordningens giltighet måste förutsättas, att arbetarne utan strejk och blockad fullgjorde sitt åtagande enligt aftalet, hvarför förhandlingsordningen blifvit häfd genom arbetarnes meromnämnda arbetsvägran och aflöningsnämnden redan af denna anledning var fritagen från hvarje förpliktelse att ingå i underhandling.

Den 4 aug. hade kommunalarbetarne ett möte, hvarvid beslöts att fr. o. m. den 7 aug. nedlägga arbetet vid alla de arbetsplatser, där arbetarne hade aftal med aflöningsnämnden. Från vederbörande fackförbund gjordes försök att ernå förhandling med aflöningsnämnden. Denna stod emellertid fast vid sin ståndpunkt och vann härutinnan understöd af styrelserna för stadens förvaltande verk. Staden vidtog ock nödiga åtgärder för att möta alla med en arbetsinställelse förknippade olägenheter. Till stadens invånare riktades offentlig en vädjan om sammanslutning och öfvervillighet, och ett verkställande utskott, den s. k. kommunalkommissionen, bestående af tvenne representeranter för hvarje verks styrelse tillsattes samt utrustades med samma makt och myndighet, som tillkom vederbörande styrelser själfva.

Inom utsatt tid satte arbetarne sitt beslut i verket, detta oaktadt vederbörande förbundsstyrelser hemställde, att de måtte fortsätta arbetet, och Landssekreteriatet förklarade sig ej kunna lämna bifall till arbetsnedläggelse. I strejken deltog förutom de arbetare, som hade aftal med aflöningsnämnden nämligen gasverks-, elektricitets-, slakthus-, hamn-, gatu- och trädgårdsarbetare, äfven renhållningsarbetarne, ehuru deras aftal (af år 1905) var slutet med renhållningsverkets styrelse. Utom konflikten stodo stadens sjukhus och dess vattenverk äfvensom spårvägen. Antalet strejkande var under första veckan 806, och antalet af dem, som kvarstodo i arbetet 103; af de senare voro minst ett 40-tal oorganiserade.

I det ofvannämnda utproppet till stadens invånare hade uttalats den förmodan, att, om så påfordrades, frivilliga skulle anmäla sig till upprätthållandet åtminstone i någon mån af de kommunala verkens drift. Denna förmodan visade sig ock riktig, i det att frivilliga i hundratal strömmade till, så att gatubelysning och renhållning kunde hållas i tillfredsställande skick. Dessutom började nya arbetare intagas i tämligen stort antal, nämligen under första veckan 41, under andra veckan 48, under den tredje 31 o. s. v. Till de strejkande arbetarne utfärdades ett tillkännagifvande, att de finge anmäla sig till återtagande i arbetet t. o. m. den 13 augusti på förutvarande lönevillkor; öfriga villkor skulle fastställas längre fram. Endast ett fåtal, eller 11, återgingo emellertid under den första veckan (enligt uppgift från staden).

För ordningens upprätthållande och till skydd för de arbetsvilliga utkommenderades manskap från Kronprinsens husarregemente, och var ordningen i staden under hela strejktiden monstergill.

Som redan är nämndt, hade styrelserna för Sv. grof. och fabriksarbetare- samt Sv. träarbetareförbunden motsatt sig strejkens utbrott, och vägrade de att sanktionera densamma. Med anledning häraf utgick i början från resp. fackförbund intet understöd till de strejkande, som uteslutande voro hänvisade till vederbörande fackföreningars (förbundsafdelningars) enskilda strejkkassor jämte frivilliga bidrag från andra håll. Äfven Landssekreteriatet intog en ogillande ställning gentemot strejken, och då Sekretariatet icke kunnat afvärja densamma, sökte det att i görligaste mån begränsa dess utsträckning. Då såsom en följd af kommunalarbetarestrejken arbetsvägran i strid mot uppgörelsen i den stora transportarbetarekonflikten förekommit från arbetare i tvänne enskilda Malmöfirmors tjänst, erhöill Sekretariatet från Sv. arbetsgifvareföreningen en uppfordran till rättelse, och utsändes då omedelbart en cirkulärkrifvelse till alla förbundsstyrelser, hvari Sekretariatet förklarade sig under inga omständigheter godkänna någon vare sig strejk, blockad eller bojkott, som stode i samband med kommunalarbetarestrejken i Malmö, och på det bestämdaste uppfordrade hvarje förbundsstyrelse att tillse, att inga dylika sympatiåtgärder finge vidtagas.

Icke desto mindre vidhölllo ifrågavarande arbetare sin arbetsvägran, hvaraf i början af sept. följden blef afskedande först af ett 30-tal kuskar hos enskilda firmor och sedermera af Malmö stufveribolags hela arbetstyrka, öfver 220 man. Äfven till ett flertal andra firmor i Malmö sträckte kommunalarbetarekonflikten sina verkningar, och den i juli åstadkomna medlingen i de stora arbetskonflikterna hotade att därigenom upprivas.

I denna situation inkallade Landssekretariatet i midten af september representantskapet för Landsorganisationen för att inhämta dess yttrande i kommunalarbetsarekonflikten. Representantskapet godkände Landssekretariatets ståndpunkt ifråga om följdkonflikterna af kommunalarbetsarestrejken och förstodigade landsorganisationens medlemmar att i första hand begränsa striden, så att arbetsgifvareorganisationerna i landet ej berördes af densamma. Vidare ålade representantskapet landssekretariatet och vederbörande förbundsstyrelser att omedelbart vidtaga åtgärder för inledande af förhandlingar med myndigheterna i Malmö. I samband härmed uttalade representantskapet såsom sin mening, att Malmö aflöfningsnämnd handlat »i strid mot den under alla förhållanden ännu gällande förhandlingsordningen.»

I enlighet med representantskapets förstodigande sökte nu representanter för Landssekretariatet att på ort och ställe inleda förhandlingar med Malmö stads myndigheter äfvensom att träffa uppgörelse i konflikterna hos enskilda arbetsgifvare.

I intetdera hänseendet kröntes Sekretariatets sträfvanden med framgång. Malmö stads representanter vägrade alltså att ingå på förhandling, och de mot enskilda firmor etablerade blockaderna förblef i gällande kraft. Sv. arbetsgifvareföreningen höll sig nu beredd att vidtaga ytterligare åtgärder ifråga om nyssnämnda blockader och inkallade till slutet af september sin styrelse för öfverläggning om Malmökonflikten. Några särskilda påtryckningsmedel behöfde emellertid icke tillgripas. Redan i början af oktober afslutades Malmökonflikten därigenom, att kommunalarbetarne allmänt återgingo på de villkor, staden uppställt, och upphörde samtidigt alla i samband därmed stående konflikter.

Under konfliktens lopp hade såväl från arbetarnes som äfven från andra håll flera medlingsförsök gjorts. Strax efter strejkens utbrott ingick från statens förlikningsman förfrågan om medling ansåges önskvärd, men sådan afböjdes under hänvisning till, att förhandling om stadens självklara rätt icke kunde ifrågakomma.

I slutet af augusti månad riktade de strejkande arbetarne till kommissionen en förfrågan, om villkoren för förhandling angående arbetets återupptagande. I svar härpå erinrade kommissionen om arbetarnes aftalsbrott, som haft till följd att förhandling enligt den upprättade förhandlingsordningen icke kunde ifrågakomma. I samband härmed förklarade kommissionen, att hvarje tanke på kollektivafstal med fackorganisationerna tills vidare måste anses utesluten samt att öfverenskommelse mellan staden och dess arbetstagare endast kunde ske under form af personliga, skriftliga aftal.

Då arbetarne i en ny skrifvelse begärt förklaring, hvarför icke den upprättade förhandlingsordningen vunnit tillämpning, utredde kommissionen i sitt svar de skäl, som härvid varit bestämmande för dess handlingssätt. Förhandlingsordningen och förbudet mot strejk och blockad vore intimt beroende af och kompletterade hvarandra, så att förhandlingsordningen ägde bestånd endast så länge som förbudet mot arbetsnedläggelse respekterades, hvarför den icke kunde tillämpas på de ifrågavarande fallen af strejk och blockad.

Sedan förhandlingsförsöken från de strejkandes sida sålunda misslyckats, ansågo sig vederbörande förbundsstyrelser böra ingripa och medgifva nu de strejkande det moraliska och pekuniära understöd, som från början förvägrats. Äfven Landssekretariatet uppträdde nu mera aktivt och sökte, såsom nämnt är, mot slutet af september månad genom representanter inleda underhandling med stadsmyndigheterna, dock alltså utan resultat.

Sedan, såsom ock nämnt är, de strejkande i början af oktober gemensamt beslutat återgå, blefvo 451 af dem ånyo antagna på de villkor staden föreskrifvit. nämligen personliga skriftliga aftal med därtill hörande allmänna och speciella bestämmelser samt bestämmelser angående arbetares antagande och afskedande. I allt väsentligt, särskildt hvad rör löneförhållanden, öfverensstämde dessa bestämmelser med det sist afslutna kollektivaftalet

Under konfliktens lopp hade 203 nya arbetare antagits i stadens tjänst, af hvilka 170 kvarblefvo, sedan strejken upphört; af den förutvarande arbetsstyrkan återgingo 40 innan ännu beslut fattats om arbetets allmänna återupptagande.

Den 5 oktober kan konflikten anses avslutad, i det att då erforderlig full arbetsstyrka intagits vid samtliga de kommunala verken (vid slakthuset dock först den 12 okt.)
